

JIHOČESKÁ UNIVERZITA V ČESKÝCH BUDĚJOVICÍCH
ZDRAVOTNĚ SOCIÁLNÍ FAKULTA

Postoje české veřejnosti k projektu „Lidé místo zdí“

Diplomová práce

Vedoucí práce: PhDr. Jaroslav Hála

2010

Bc. Tibor Varga

Abstrakt

Postoje české veřejnosti k projektu „Lidé místo zdí“

Diplomová práce se zabývá výzkumem v oblasti delikvence mladistvých osob a jejich nápravou. Hlavními cíli diplomové práce bylo v rámci výzkumu zjištění postojů české veřejnosti k probíhajícímu projektu pod názvem „Lidé místo zdí“, který se zabývá nápravou delikventních mladistvých osob jako alternativní formou, která nahrazuje pobyt mladistvého ve výkonu vazby, a dále zjistit, zda česká a odborná veřejnost od případného zavedení výše uvedeného projektu očekává snížení kriminality mladistvých.

K výzkumu byla použita technika sběru dat a jejich analýza. Jako další techniky byly použity dotazníky, anketa se záznamovými archy a především osobní rozhovor s náhodně vybranými respondenty z řad české veřejnosti a polostandardizované rozhovory se zástupci odborné veřejnosti.

Při zjišťování aktuálního stavu bylo provedeno podrobné studium souvisejících zákonných norem a analýza dokumentů upravujících danou oblast prováděného výzkumu. V této souvislosti byla posuzována novela trestního zákona spolu se zákonem č. 218/2003 Sb., o soudnictví ve věcech mládeže v návaznosti na další související zákony a předpisy.

V průběhu výzkumu byl zjišťován současný stav výkonu vazby mladistvých osob a způsob zacházení s těmito mladistvými osobami i z pohledu jejich reintegrace zpět do společnosti.

V závěru výzkumu byly hodnoceny klady a zápory současné vězeňské praxe a navrhována možná opatření, která mohou mít pozitivní vliv na snížení delikvence mladistvých.

Provedený výzkum potvrdil obě stanovené hypotézy.

Abstrakt

The Attitudes of the Czech Public towards the Project “The People instead of Walls“

The thesis deals with the research in the area of juvenile delinquency and its redemption. The main objectives were two. The first was to find out about the attitude of the Czech public towards the project “The people instead of walls”. It deals with the redemption of juvenile delinquency in an alternative form, which substitutes the stay of a juvenile in the custody. The second was to find out if the Czech and professional public expect the lowering rate of juvenile delinquency on the basis of the eventual project implementation.

The technique of data collection and their analysis was used. The next techniques were the questionnaires, the inquiries with data sheets and first of all the personal interview with randomly selected respondents of the Czech public and semi-standardized interviews with the representatives of professional public.

For finding out the present state, the detailed study of related rules of law and the analysis of the documents that govern the area of the research were carried out. In this context the amendment of criminal law and the Act No. 218/2003 Coll., on judiciary regarding juveniles and other related laws and rules were assessed.

In the course of the research the present state of juvenile custody and the way the juveniles are treated in custody seen from the aspect of their re-integration were investigated.

In the final part, the positives and negatives of present prison practice were assessed and possible measures which can positively influence the lowering of juvenile delinquency were suggested.

The research proved both stated hypotheses.

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci na téma Postoje české veřejnosti k projektu „Lidé místo zdí“ vypracoval samostatně, pouze s použitím pramenů a literatury uvedených v seznamu citované literatury.

Prohlašuji, že v souladu s §47b zákona č. 111/1998 Sb. v platném znění souhlasím se zveřejněním své diplomové práce, a to v nezkrácené podobě, ve veřejně přístupné části databáze STAG provozované Jihočeskou univerzitou v Českých Budějovicích na jejích internetových stránkách.

V Českých Budějovicích dne 16. 3. 2010

Podpis: .....

Poděkování

Za cenné rady a připomínky při analýze a zpracování dat děkuji vedoucímu práce panu PhDr. Jaroslavu Hálovi.

Obsah

Úvod	7
1 Současný stav dané problematiky	9
1.1 Charakteristika moderního vězeňství.....	9
1.2 Nahrazení vazby jinými opatřeními.....	13
1.3 Základní typy ukládaných opatření.....	15
1.4 Orlando Youth Academy	17
1.5 Nový trestní zákoník.....	18
1.6 Kritika současné vězeňské praxe	21
1.6.1 Výkon vazby a výkon trestu odnětí svobody.....	22
1.6.2 Podmínky zacházení s mladistvými.....	31
1.7 Reforma vězeňského systému v ČR	34
1.8 Věznice pro mladistvé Všehrdy.....	36
1.8.1 Vzdělávání mladistvých odsouzených.....	37
1.8.2 Program TP 21 Junior	37
1.8.3 Motivace mladistvých odsouzených.....	38
1.8.4 Mladistvé odsouzené ženy	39
1.9 Práce s delikventními mladistvými.....	41
1.9.1 Věznice a ústav pro výkon zabezpečovací detence Opava.....	42
1.9.2 Práce s mládeží	43
1.9.3 Začleňování mladých lidí do společnosti.....	44
1.9.4 Kriminalita mladistvých	45
1.10 Projekt „Lidé místo zdí“ jako alternativa výkonu vazby.....	46
2 Cíle práce a hypotézy	49
2.1 Cíl práce, dílčí cíle	49
2.2 Hypotézy	50
3 Metodický postup.....	51
3.1 Použité metody	51
3.1.1 Metoda dotazníku, ankety.....	51
3.1.2 Individuální polostandardizovaný rozhovor	52
3.1.3 Technika obsahové analýzy interních materiálů VS ČR	53
3.2 Realizace vlastního výzkumu	54
3.3 Charakteristika zkoumaného vzorku	56
4 Výsledky.....	58
4.1 Výsledky z šetření české veřejnosti	58
4.2 4.2 Výsledky z šetření odborné veřejnosti.....	69
5 Diskuze.....	82
5.1 Porovnání výsledků zkoumaných souborů	83
5.2 5.2. Interpretace výsledků.....	86
5.3 Řešení problematiky	87
5.4 Možnosti využití výzkumu	88
6 Závěr	89
7 Klíčová slova	91
8 Seznam použitých zdrojů.....	92
9 Přílohy.....	97

Úvod

Pro zpracování tématu: Postoje české veřejnosti k projektu „Lidé místo zdí“, které je zaměřeno na problematiku delikvence mladistvých osob, jsem se rozhodl především proto, že toto téma je velmi aktuální, a to nejen v naší společnosti, ale stává se globálním problémem.

Toto výše uvedené téma je pevně spjato s odsuzováním a nápravou mladistvých osob. Problematika se prolíná do oblasti trestní politiky, která prochází legislativními změnami a postupnou restrukturalizací a modernizací celého systému české justice a vězeňství.

Ve své diplomové práci jsem se zaměřil na problematiku soudnictví ve věcech mládeže. Posuzuji aktuální situaci s návazností na novelu trestního řádu a hodnotím provedené legislativní kroky a změny v postupech a způsobu řešení tohoto celospolečenského problému. Současná kriminalita mládeže je značně vysoká a její aktuální řešení ze strany státu a zákonodárců je nutností.

Porovnávám právní úpravu před provedením legislativních změn (konkrétně trestního zákona a trestního řádu) a následně po jejich zavedení do soudní praxe. Hodnotím, k jakým došlo zásadním změnám, a zda se tyto změny promítly v pozitivním smyslu či naopak.

V souvislosti s problémem mladistvých odkrývám a poukazuji na problémy současného vězeňského systému, při řešení otázky výkonu vazby a výkonu trestu odnětí svobody mladistvých obviněných a odsouzených.

Ve své práci se rovněž zabývám problematikou a způsobem prováděné nápravy z hlediska přístupu ze strany personálu a ostatních osob zainteresovaných do prováděné nápravy a následné reintegrace mladistvých zpět do společenského prostředí.

Hodnotím způsob, jakým tato převýchova probíhá, a porovnávám ji s jinými státy v souvislosti s evropskými normami, doporučeními a Evropskými vězeňskými pravidly.

Osobně pracuji ve Vězeňské službě České republiky, a tak mě tato problematika delikventní mládeže a její následné řešení zajímá nejen jako občana České republiky,

ale též i z profesního hlediska. Rovněž mě zajímá, jaký postoj k této problematice zaujímá česká veřejnost.

Ve své diplomové práci také provádím analýzu projektu „Lidé místo zdí“, jehož autorem je východoněmecká obecně prospěšná společnost EJM Lazarus, která má s řešením problematiky s mladistvými delikventy více než stoleté zkušenosti.

Na základě získaných informací a materiálů o tomto projektu porovnávám a hodnotím některé důležité aspekty ve vývoji práce s delikventní mládeží. Též posuzuji vliv uplatňovaných výchovných metod a postupů na možnou reintegraci obviněných a odsouzených mladistvých a jejich konečný důsledek na osobnost mladistvého obviněného či odsouzeného a jeho jednání.

Cílem mé diplomové práce je vytvořit nezastřený a ucelený náhled pro českou veřejnost, na problematiku odsuzování a nápravu mladistvých delikventů a jejich možné řešení. Dále chci poukázat na problémy současného vězeňského systému, které mají negativní dopad na tuto problematiku a navrhnout možná řešení tohoto celospolečenského problému, případně navrhnout kroky, které by tyto negativní dopady mohly zmírnit.

Výzkum provedený v rámci této diplomové práce lze využít jako možný podklad při rozhodování o případném zřízení nového typu výchovných zařízení pro mladistvé (kteří spáchají trestný čin, na jehož základě budou obviněni či odsouzeni), v nichž bude prováděna jejich náprava dle nejnovějších a nejúčinnějších metod.

1 Současný stav dané problematiky

1.1 Charakteristika moderního vězeňství

Současná právní úprava výkonu vazby je uvedena v zákoně č. 218/2003 Sb., o soudnictví ve věcech mládeže¹ (dále jen ZSM). Jedná se o právní normu opírající se o příslušnou teorii a praxi z USA, Kanady a zemí Evropské unie, rovněž tak citlivě respektující česká národní specifika.

Dle ustanovení čl. 32 odst.1 Listiny základních práv a svobod² je rodičovství a rodina pod ochranou zákona. Zvláštní ochrana dětí a mladistvých je zaručena.

Tato zvláštní ochrana dětí a mladistvých je obsažena i v úpravě trestního řízení. Trestní zákon a trestní řád byl od roku 1961 často novelizován a svou úpravu ve věcech mladistvých nijak výrazně nezměnil. U mladistvých se v polovině 90. let výrazně projevil nárůst delikventních projevů, když situace mladistvých souvisely s rychlou diferenciací jejich rodin, absencí etických a morálních principů v jejich výchově ze strany rodiny, tak ze strany školy, s nedostatkem času ze strany jejich rodičů a řadou dalších faktorů zhoršujících jejich materiální postavení i budoucí uplatnění.³

V té době se vedla odborná diskuse, která se týkala trestní politiky ve vztahu k mladistvým osobám. Převládaly dva názory, které měly odlišný pohled na danou problematiku.

Prvý názor spočíval ve snížení věkové hranice trestní odpovědnosti, zatímco druhý názor se snažil vytvořit ve vztahu k mladistvým a jejich okolí takové podmínky, které by minimalizovaly možnost delikventního jednání při zachování trestní odpovědnosti mladistvého.⁴

Tento přístup se promítl v novém zákoně č. 218/2003 Sb. (ZSM). Byla ponechána stávající věková hranice trestní odpovědnosti (15 let) a vůči mladistvým pachatelům uplatňování nejen trestní sankce, ale i nezbytných výchovných opatření.

---

¹ Zákon č. 218/2003 Sb., o soudnictví ve věcech mládeže

² Ústavní zákon č. 2/1993 ve znění ústavního zákona č. 162/1998 Sb., Listina základních práv a svobod, čl.32 odst.1.

³ MUSIL, J., KRATOCHVÍL, V., ŠÁMAL, P. a kol. *Kurs trestního práva. Trestní právo procesní.*

⁴ MUSIL, J., KRATOCHVÍL, V., ŠÁMAL, P. a kol. *Kurs trestního práva. Trestní právo procesní.*

Ustanovení zákona soudnictví ve věcech mládeže oproti původní úpravě poskytuje mnohem komplexnější úpravu, která zdůrazňuje, že každou věc mladistvého je třeba řešit individuálně, se zřetelem na všechny okolnosti spáchaného provinění, osobnost mladistvého, potřeby poškozeného a zájmy jejich blízkého sociálního okolí, s cílem obnovit narušené sociální a právní vztahy.⁵ Postupy, opatření a řešení obnovující tyto vztahy přispívající k předcházení trestné činnosti mají přednost před postupy a opatřeními represivně odplatné povahy.

Výjimečnost institutu vazby, jejíž použití je i u dospělých obviněných striktně vázáno na splnění zákonem stanovených podmínek, jenž jsou ustanoveny v §67 trestního řádu,⁶ se u mladistvých projevuje ještě mnohem výrazněji. Zákonodárce označuje vazbu jako krajní prostředek, ke kterému se lze uchýlit jen v případech, kdy nelze postupovat jinak (§46 ZSM).⁷

Dle §46 odst.1 ZSM může být mladistvý vzat do vazby jen tehdy, nelze-li účelu vazby dosáhnout jinak. O vazbě rozhoduje vždy soud pro mládež podle ustanovení uvedených v §68 odst.1 trestního řádu, a to z důvodu uvedeného v §67 trestního řádu. Z toho vyplývá, že na řízení v trestních věcech u mladistvých se aplikují ustanovení, která jsou omezující a jsou uvedena v §68 odst. 2 trestního řádu (§1 odst. 3 zákona č. 218/2003 Sb.).

Účelu vazby lze dosáhnout:

a) procesními prostředky nahrazujícími vazbu, jako:

- zárukou zájmového sdružení občanů nebo i jednotlivé důvěryhodné osoby schopné příznivě ovlivnit chování mladistvého (§73 odst.1 písm.a) trestního řádu)
- písemným slibem mladistvého (§73 odst. 1 písm.b) trestního řádu)⁸
- dohledem probačního úředníka (§73 odst.1 písm.c) trestního řádu)

⁵ RŮŽIČKA, M., ZEZULOVÁ, J. Zadržení a vazba v českém trestním procesu.

⁶ Zákon č.140/1961 Sb., trestní zákon, ve znění pozdějších předpisů

⁷ MUSIL, J., KRATOCHVÍL, V., ŠÁMAL, P. a kol. *Kurz trestního práva. Trestní právo procesní.*

⁸ Zákon č.141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád), ve znění pozdějších předpisů, §73 odst. 1 písm.c.

- přijetím peněžitě záruky (§73 a) trestního řádu
- umístěním v péči důvěryhodné osoby (§50 ZSM)⁹

b) neprocesními prostředky nahrazujícími vazbu, zejména

- umístěním ve výchovném zařízení, a to s využitím soudního rozhodnutí o uložení ústavní výchovy podle zákona o rodině (zák. č.94/1963 Sb.)¹⁰
- použitím tzv. včasné pomoci probačního úředníka, která není dohledem probačního úředníka¹¹

Použití institutu vazby je u mladistvých tedy výjimečným opatřením a vychází z předpokladu, že vazbu mladistvého lze nahradit jiným opatřením (§49 ZSM).¹² Pro orgány činné v trestním řízení tato okolnost znamená, že musí po celou dobu trestního řízení zkoumat nejen to, jestli trvají důvody vazby, nebo se změnily, ale i to, zda není možné výkon vazby nahradit jiným opatřením, které by mohlo nahradit vazbu. Omezení možnosti vzetí mladistvého obviněného do vazby je odůvodněno především tím, že vazba jako zajišťovací opatření nemá primárně výchovný účinek, a proto i její působení na mladistvého musí být omezeno jen na nezbytně nutné případy. Na mladistvé je nutno pohlížet jako na jedince s neukončeným psychickým i somatickým vývojem. Mladiství jsou zpravidla zvýšeně senzibilní na sociální izolaci, kterou sebou náhlá ztráta svobody nese, čímž se výrazně zvyšuje riziko negativních vedlejších důsledků vazebního stíhání (např. obranné reakce v podobě zvýšeného negativismu, deprese, psychosomatických poruch). Nepříznivý vliv pobytu ve vazbě byl u mladistvých spolehlivě prokázán jak kriminologickými výzkumy, tak poznatky z aplikační praxe, a proto by měla být vazba striktně omezena jen na případy nejzávažnější, tj. buď vzhledem k nebezpečnosti a stupni narušení osobnosti mladistvého nebo vzhledem k mimořádně závažné povaze spáchaného provinění.¹³

⁹ Zákon č. 218/2003 Sb., o soudnictví ve věcech mládeže, §50.

¹⁰ Zákon č. 94/1963 Sb., o rodině, ve znění pozdějších předpisů

¹¹ ŠÁMAL, P., VÁLKOVÁ, H., SOTOLÁŘ, A., HRUŠÁKOVÁ, M. *Zákon o soudnictví ve věcech mládeže*. Komentář.

¹² Zákon č. 218/2003 Sb., o soudnictví ve věcech mládeže, §49.

¹³ MUSIL, J., KRATOCHVÍL, V., ŠÁMAL, P. a kol. *Kurz trestního práva. Trestní právo procesní*

Pokud bychom chtěli porovnat vazbu dospělého obviněného, podle zákona o soudnictví ve věcech mládeže pak §46 odst.2 ZSM¹⁴ je doplněn okruh osob, které musí být vyrozuměni o zadržení, zatčení nebo vzetí do vazby mladistvého. Podle tohoto ustanovení musí být o těchto úkonech vyrozuměni: zákonní zástupci mladistvého, zaměstnavatel, středisko Probační a mediační služby, orgán sociálně-právní ochrany dětí a výchovné zařízení, ve kterém mladistvý vykonával ochrannou výchovu, byla-li mu uložena. Tyto subjekty musí být soudem vyrozuměny i přesto, že si to mladistvý nemusí přát.

Vazba pro mladistvé osoby je považována za mimořádný zajišťovací prostředek, a proto musí trvat pouze po dobu nezbytně nutnou. Odlišné doby trvání vazby mladistvých upravuje ustanovení §47 ZSM.¹⁵ Obecný princip se projevuje ve výrazném zkrácení vazebních lhůt, jehož smyslem je eliminovat zbytečné průtahy a přimět orgány činné dle ZSM k rychlému jednání a rozhodnutí.¹⁶

Dle ustanovení §47 ZSM, které upravuje trvání vazby, nesmí vazba mladistvého trvat déle než dva měsíce, a jde-li o zvlášť závažné provinění, nesmí trvat déle než šest měsíců. Po uplynutí doby může být vazba prodloužena až o další dva měsíce a v řízení o zvlášť závažném provinění až o dalších šest měsíců, pokud nebylo možné pro obtížnost věci nebo z jiných závažných důvodů trestního stíhání v této lhůtě skončit a propuštěním mladistvého na svobodu hrozí, že bude zmařeno nebo podstatně ztíženo dosažení účelu trestního stíhání.

Celková doba trvání vazby tak může činit u všech provinění s výjimkou zvlášť závažných provinění šest měsíců a u zvlášť závažných provinění osmnáct měsíců. O prodloužení lhůty vazby v přípravném řízení rozhoduje soudce okresního soudu pro mládež na návrh státního zástupce. Návrh na prodloužení lhůty vazby je povinen doručit státní zástupce soudu nejpozději patnáct dnů před skončením lhůty. Stejný postup je

---

¹⁴ Zákon č. 218/2003 Sb., o soudnictví ve věcech mládeže, §46 odst.2.

¹⁵ Zákon č. 218/2003 Sb., o soudnictví ve věcech mládeže, §47.

¹⁶ MUSIL, J., KRATOCHVÍL, V., ŠÁMAL, P. a kol. *Kurs trestního práva. Trestní právo procesní.*

i v případě, jestliže v kratší době patnácti dnů před skončením vazební lhůty podá obžalobu (§71 odst. 2 ZSM).¹⁷

Jedná-li se o prodloužení vazby, v řízení před soudem nerozhoduje procesní soud, ale soudce soudu pro mládež nadřízeného soudu pro mládež, který je příslušný věc projednat nebo který věc již projednává¹⁸. Návrh na prodloužení lhůty vazby je povinen předseda senátu doručit nadřízenému soudu pro mládež nejpozději patnáct dnů před skončením lhůty.

Při posuzování dosažení účelu trestního stíhání mladistvého je třeba vzít v potaz i účel řízení ve věcech mladistvých (§1 odst. 2 ZSM),¹⁹ který vyjadřuje zvláštní povahu řízení. To je ve věcech mladistvých zaměřeno především na obnovení narušených hodnot než represí.²⁰

1.2 Nahrazení vazby jinými opatřeními

Nahrazení vazby jinými opatřeními je upraveno v §49 ZSM,²¹ z něhož vyplývá, že vazbu mladistvého lze nahradit zárukou, dohledem, slibem nebo peněžitou zárukou. Jedná se o instituty, které umožňují nahrazení vazby i ve vztahu k dospělým obviněným. Těmito opatřeními lze vazbu nahradit jen u důvodu vazby podle §67 písm.a) a c) trestního řádu,²² s výjimkou vyjádřenou v ustanovení §73a) odst.1 ve větě druhé trestního řádu.²³

Krom těchto opatření zákon o soudnictví ve věcech mládeže speciálně upravuje možnost náhrady vazby mladistvého jeho umístěním v péči důvěryhodné osoby (§50 ZSM).²⁴ Ve smyslu tohoto ustanovení může být mladistvý, u něhož jsou dány důvody vazby, místo vzetí do vazby svěřen do péče důvěryhodné osoby, jestliže, cituji:

---

¹⁷ Zákon č. 218/2003 Sb., o soudnictví ve věcech mládeže, §71 odst.2.

¹⁸ CÍSAŘOVÁ, D. a kol. *Trestní právo procesní*.

¹⁹ Zákon č. 218/2003 Sb., o soudnictví ve věcech mládeže, §1 odst. 2.

²⁰ ŠÁMAL, P. K rozhodování o vazbě a k trvání vazby mladistvého podle zákona o soudnictví ve věcech mládeže. *Trestněprávní revue* 2/2004, s.37.

²¹ Zákon č. 218/2003 Sb., o soudnictví ve věcech mládeže, §49

²² Zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád), ve znění pozdějších předpisů, §67a),c)

²³ Zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád), ve znění pozdějších předpisů, §73a) odst.1

²⁴ Zákon č. 218/2003 Sb., o soudnictví ve věcech mládeže, §50.

a) „tuto osobu i mladistvého zprostí závazků, které přijali, a“

b) „současně určí jinou důvěryhodnou osobu za podmínek podle §50 odst.1 ZSM²⁵ nebo přijme jiné opatření nahrazující vazbu, anebo není-li to možné, rozhodne o vazbě nebo vydá příkaz k zatčení mladistvého“

Náhradu vazby mladistvého jeho umístěním v péči důvěryhodné osoby je třeba odlišovat od náhradní vazby zárukou důvěryhodné osoby, schopné příznivě ovlivňovat mladistvého, kdy nejde o péči, tedy o soustavnou starost mladistvého, ale o jednorázový akt poskytnutí takové záruky ze strany důvěryhodné osoby bez aktivního zapojení mladistvého do takového opatření.²⁶ Opatření spočívající v umístění do péče důvěryhodné osoby může nahradit vazbu mladistvého i z důvodu §67 písm.b) trestního řádu.²⁷ Možnost náhrady i koluzní vazby vyplývá z povahy institutu náhrady vazby mladistvého jeho umístěním v péči důvěryhodné osoby, který je založen na povaze péče o mladistvého, jenž je z hlediska úmluvy o právech dítěte (zákon č. 104/1991 Sb.)²⁸ stále dítětem, které je v období dospívání a na které je proto možno náležitě působit ve směru jeho dalšího zejména mravního a sociálního vývoje.²⁹

K institutům nahrazujícím vazbu mladistvého bych se chtěl zmínit o peněžité záruce, kterou je možné podle současné úpravy činit v nejnižší výměře 10.000 Kč. Podle nového trestního řádu má dolní hranice činit 5.000 Kč. Osobně se domnívám, že pokud jde o mladistvé, zákonodárci by neměli stanovit nejnižší hranici, která by byla možná, neboť tato hranice se může v konkrétních případech jevit jako neúměrně vysoká a defakto znamenat nemožnost jejího uplatnění, když nelze zapomínat, že mladistvý obviněný je osobou, která prochází procesem vzdělávání a z tohoto důvodu není zpravidla výdělečně činný.

---

²⁵ Zákon č. 218/2003 Sb., o soudnictví ve věcech mládeže, §50 odst.1.

²⁶ ŠÁMAL, P., VÁLKOVÁ, H., SOTOLÁŘ, A., HRUŠÁKOVÁ, M. *Zákon o soudnictví ve věcech mládeže*. Komentář.

²⁷ Zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád), ve znění pozdějších předpisů, §67 písm.b.

²⁸ Zákon č. 104/1991 Sb., o Úmluvě o právech dítěte.

²⁹ ŠÁMAL, P., VÁLKOVÁ, H., SOTOLÁŘ, A., HRUŠÁKOVÁ, M. *Zákon o soudnictví ve věcech mládeže*.

Účel zákona o soudnictví ve věcech mládeže je vystižen v §1 odst. 2,³⁰ cituji:

„Projednáváním protiprávních činů, kterých se dopustily děti mladší patnácti let a mladiství, se sleduje, aby se na toho, kdo se takového činu dopustil, uložilo opatření, které účinně přispěje k tomu, aby se nadále páchání protiprávního činu zdržel a našel si společenské uplatnění odpovídající jeho schopnostem a rozumovému vývoji a podle svých sil a schopností přispěl k odčinění újmy vzniklé jeho protiprávním činem; řízení musí být vedeno tak, aby přispívalo k předcházení a zamezování páchání protiprávních činů.“

V kriminologické a speciálně pedagogické oblasti má svůj význam i důraz J. A. Komenského na dobře prováděnou výchovu a vzdělávání mladé generace. Velmi výstižně to vyjadřuje i výrok Victora Huga: „*Otevřít školu znamená zavřít věznicí*“.³¹

1.3 Základní typy ukládaných opatření

Dle současných možností existuje několik variant základních typů výchovných opatření, která lze udělit mladistvým, tedy věkové kategorii 15–18 let.

Výchovná opatření – jsou ukládána pod dohledem probačního úředníka, probační program, výchovné povinnosti např. bydlet s rodiči, vykonání obecně prospěšné činnosti do 60 hodin., náhrada škody, usilování o vyrovnání s poškozeným, léčení závislosti, sociální výcvik. Lze uložit i výchovná omezení, např. nenavštěvovat určité akce, či nevhodná prostředí, nestýkat se s určitými lidmi, neužívat návykové látky, nehrát hazardní hry, neměnit bez ohlášení probačnímu úředníkovi své bydliště apod.³²

*Ochranná opatření*³³ – do této kategorie je zahrnuto ochranné léčení,³⁴ zabránění věci³⁵ a zabezpečovací detence.³⁶

---

³⁰ Zákon č. 218/2003 Sb., o soudnictví ve věcech mládeže, §1 odst.2.

³¹ HÁLA, J. Úvod do teorie a praxe vězeňství.

³² Zákon č. 257/2000 Sb., o probační a mediační službě.

³³ Zákon č.140/1961 Sb., trestní zákon, ve znění pozdějších předpisů, §71.

³⁴ Zákon č.140/1961 Sb., trestní zákon, ve znění pozdějších předpisů, §72.

³⁵ Zákon č.140/1961 Sb., trestní zákon, ve znění pozdějších předpisů, §73.

³⁶ Zákon č.140/1961 Sb., trestní zákon, ve znění pozdějších předpisů, §72a.

Trestní opatření – mezi tato opatření lze zahrnout obecně prospěšné práce v rozmezí od 50 do 200 hodin, peněžité opatření s odkladem výkonu nebo bez odkladu, propadnutí věci, zákaz činnosti, vyhoštění, odnětí svobody s podmíněným odkladem a s dohledem nebo bez odkladu.³⁷

Trestní sazby, které jsou i pro mladistvé od 15 do 18 let za jednotlivými činy stanovené v trestním zákoně, se u mladistvých snižují na polovinu, přičemž horní hranice nesmí převyšovat 5 let. V případě nejzávažnějších trestních činů 10 let odnětí svobody. Tresty se vykonávají ve speciálních věznicích pro mladistvé.

Mladistvý v České republice může být též vzat do vazby, která je vykonávána ve vazebních věznicích nebo ve zvláštních odděleních věznic, a to podle zákona č. 293/1993 Sb., o výkonu vazby, přičemž specifické postavení mladistvých je v tomto zákoně vymezeno v §26.³⁸ Jde zejména o oddělení mladistvých a dospělých obviněných, zajištění mírnějších podmínek vazby a umožnění kontaktů s pracovníky obecních a městských úřadů, kteří zajišťují jejich sociálně-právní ochranu.

Vazební věznice zabezpečují, aby vazba plnila zákonem stanovený účel §67 a §381 zákona č. 141/1961 sb. trestního řádu.³⁹ Výkon vazby je vykonáván jak v klasickém celovém, tak ve zmírněném režimu. Ve zmírněném režimu se obvinění mohou v určeném čase volně pohybovat a stýkat se s ostatními obviněnými umístěnými v tomto oddělení. Vedle základních typů věznice se zřizují zvláštní věznice pro mladistvé a pro ženy. V rámci jedné věznice mohou být zřízena oddělení různých základních typů.

Z výše uvedeného tedy vyplývá, že v České republice je právní systém komplexní práce s delikventními dětmi a mladistvými založen důsledně. Individuální přístup

---

³⁷ Zákon č.140/1961 Sb., trestní zákon, ve znění pozdějších předpisů.

³⁸ Zákon č. 293/1993 Sb., o výkonu vazby, §26.

³⁹ Zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád), ve znění pozdějších předpisů, §67, §381.

zkušeného odborníka je klíčovým základem k účinné pomoci mladému člověku hledajícímu svoji životní cestu.⁴⁰

1.4 Orlando Youth Academy

Budeme-li chtít porovnat zařízení, která jsou jinde ve světě provozována pro mladistvé delikventy, pak bych se chtěl v této souvislosti zmínit o Orlando Youth Academy. Jedná se o soukromé vězeňské zařízení pro mladistvé ve věku 13-19 let, které je provozované společností G4S Youth Services, LCC.

Toto zařízení má kapacitu 48 míst a jsou zde umístěni mladiství, kteří jsou vysoce nebezpeční a byli zde umístěni speciálními soudy, zabývajícími se problematikou mladistvých (jedná se o jakousi obdobu tuzemských soudů pro mládež).

Academie je založena na principu terapeutické komunity a zahrnuje principy restorativní justice. Součástí programů je kognitivně-behaviorální princip zacházení s mladistvými, který je obsažen v programu T4C (Thinking for a Change – přemýšlení nad změnou) nebo v MI (Motivational Interviewing – motivační interview). Pracovní zaměření odborníků je specializováno na zkvalitnění či navázání rodinných vztahů, sociálního učení, které vede ke zvýšení prosociálního chování a adaptaci na běžné životní podmínky.⁴¹

Cílem programu je podpora a rozvoj osobnosti, citové prožívání, bezpečnost a pozitivní myšlení. Všichni odsouzení se účastní denního programu, který je složen z psychoterapeutických služeb, jež mladiství absolvují sedm dní v týdnu a jsou v něm zahrnuty skupinová i individuální poradenství, nácviky kognitivních dovedností, ale také vzdělávání a volnočasové aktivity. Důležitou součástí těchto programů je zapojení rodiny. Probíhá rodinné poradenství, pravidelné návštěvy a rodinné dny.

Odsouzení mladiství mají též možnost účastnit se široké nabídky aktivit, které jsou zaměřeny na smysl pro osobní i společenskou zodpovědnost.

---

⁴⁰ HÁLA, J. Nadějně výchovně terapeutické projekty v bavorském Frankenu. *Prevence úrazů, otrav a násilí*, 2009, roč. 5, č.1, s. 81-83.

⁴¹ GR VŠČR. *Orlando Youth Academy*. České vězeňství. Praha, 2009, roč. 17, č.1/2009, s.8.

1.5 *Nový trestní zákoník*

Současný návrh zpřísňuje postihy za nejzávažnější trestné činy proti životu a zdraví (vraždy, úmyslné ublížení na zdraví atd.) a některých trestných činů proti svobodě a proti lidské důstojnosti (např. loupeže, znásilnění). V souvislosti s tímto je zvýšena obecná horní hranice sazby trestu odnětí svobody z dosavadních 15 na 20 let odnětí svobody. Vedle výjimečného trestu, kterým je doživotí, bude i trest odnětí svobody v trvání od 20 do 30 let (současná právní úprava od 15 do 20 let). Díky tomuto návrhu se tento druh výjimečného trestu přibližuje trestu doživotnímu. Nový návrh Trestního zákoníku umožňuje výrazně přísněji postihnout recidivu, a to zejména u zvláště závažných zločinů.⁴² Nový návrh též posiluje úlohu alternativních trestů, což je jedním z hlavních filozofických přístupů, a to zejména u méně závažných trestných činů, kde je cílem nahradit trest odnětí svobody alternativními druhy trestů. Jedná se například o tresty obecně prospěšných prací, peněžité tresty vyměřované ve formě denních sazeb, zákazem činnosti a též trestem domácího vězení. Současný návrh podporují všechny profesní organizace, ať je to Advokátní komora, Soudcovská unie či Unie státních zástupců.⁴³

Pokud se více zaměřím na systém trestních sankcí, který se doplňuje o nové alternativní tresty, pak se nemohu nezmínit o třech změnách, které mne nejvíce oslovily.

V prvním případě se jedná o trest domácího vězení.⁴⁴ Tento trest by umožňoval postih pachatele, aniž by musel být vytrhován ze své rodiny a pracovních návyků, což mimo jiné přináší i úsporu v nákladech na výkon trestu.

Ve druhém případě se jedná o zákaz vstupu na sportovní, kulturní a jiné společenské akce až na dobu deseti let. V tomto případě by odsouzený po dobu výkonu takového trestu nesměl navštěvovat či se jinak účastnit stanovených sportovních, kulturních a jiných společenských akcí. U těchto případů jsem trochu skeptický, neboť neznám podrobnosti zajištění tohoto trestu. Jde o kontrolu dodržování stanovených

---

⁴² GŘ VSČR. *České vězeňství*. Praha, 2009, roč. 17, č.1/2009, s.26.

⁴³ GŘ VSČR. *Nový trestní zákoník moderní trestní kodex*. České vězeňství, Praha, 2009, roč. 17, 1/2009, s.26.

⁴⁴ GŘ VSČR. *Nový trestní zákoník moderní trestní kodex*. České vězeňství, Praha, 2009, roč. 17, 1/2009, s.26.

podmínek. Jediné možné kontrolovatelné řešení, které jsem schopen ohodnotit, je založené na specifickém kontrolním zařízení upevněném na odsouzeném, které bude mít satelitní příjem a čip umístěný s největší pravděpodobností v nějakém pevném předmětu, jakým je například náramek apod. Čip bude napojen na centrální počítačové zařízení, které bude neustále vyhodnocovat pohyb odsouzeného a v případě porušení by byl odsouzen k výkonu trestu odnětí svobody. K tomuto je nutno podotknout, že pořizovací cena takového materiálního zajištění, včetně monitorovacího zařízení a software, je příliš vysoká.

Ve třetím případě se jedná o možnost uložení peněžitého trestu a jeho výměry. Podle současného znění v porovnání s návrhem dojdeme ke zjištění, že nový návrh rozšiřuje možnost uložení peněžitého trestu až do výše 36,5 milionu korun, zatímco aktuální znění je pouze do 5 milionů korun.⁴⁵ V tomto případě lze opět spatřovat razantní rozdíl, který může působit na pachatele méně závažných trestných činů s vyšším společenským postavením přinejmenším odpudivě a odrazovat je od páčání deliktů.

Nový návrh trestního zákoníku nabízí i další podstatné změny, když zavádí nové trestné činy, jakými jsou trestný čin zabití, trestný čin nebezpečné pronásledování (stalking). Nový návrh obsahuje i další neméně důležité změny, jako jsou např. u neplatičů výživného, kdy se zvýší sazba při neplacení výživného již po 4 měsících (nyní po 6 měsících) až na 5 let odnětí svobody.

V případě zvýšení ochrany zdravotníků a záchranářů bude při jejich napadení pachatel ohrožen trestem až na 5 let (nyní 2 roky). Stejná zvýšená ochrana je navržena i u trestných činů ublížení na zdraví, kde bude hrozit až 12 let vězení.

Nový trestní zákoník též zvyšuje ochranu společnosti před sexuálně motivovanými trestnými činy, při nichž pachatel zneužije závislosti postavení oběti věkem, mentalitou či sociální situací. Dosud může pachatel počítat s dvouletým trestem, pokud však dojde

---

⁴⁵ GR VŠČR. *Nový trestní zákoník moderní trestní kodex*. České vězeňství, Praha, 2009, roč. 17, č.1/2009, s.26.

k souloži s osobou mu svěřenou nebo mladší 18 let.⁴⁶ Nově by byly trestné i jiné formy sexuálního uspokojení, a to vůči dospělým osobám (např. vězňům, mentálně retardovaným apod.). Základní sazba by se tak zvýšila na dvojnásobek ze dvou na čtyři roky odnětí svobody. Pokud by tímto způsobil pachatel smrt, pak by se tato sazba zvedla dokonce na 15 let.

Pokud bychom se zajímali o oblast ochrany života a zdraví občanů,⁴⁷ který trestní zákoník chrání jako nejdůležitější společenskou hodnotu, pak se mohu ve stručnosti zmínit i o ochraně života a zdraví, a to zvýšenou měrou před nedbalostními trestnými činy.⁴⁸ Jako příklad uvedu řidiče dopravních prostředků, kteří způsobí vážnou dopravní nehodu s následkem smrti nebo těžké újmy na zdraví. Tito provinilci by podle nového návrhu trestního zákoníku museli počítat i s variantou odsouzení až na 8 let (nyní do 5 let).

Zvážím-li všechny navrhované změny, o kterých jsem se ve své práci zmínil, pak mohu říci, že se jedná o změny, které by dle mého názoru měly vést ku prospěchu naší společnosti a které bych osobně podpořil. Pozastavil bych se pouze u navrhované změny, o které jsem se dosud nezmínil. Jedná se o snížení věkové hranice trestné odpovědnosti ze současných 15 let na 14 let. S návrhem této změny v žádném případě nemohu souhlasit. Dle mého názoru (a nejen mého) se domnívám, že by tato změna nepřispěla ke snížení recidivy mladistvých a ani se výrazným způsobem nepromítne k lepšímu. Naopak se domnívám, že se tímto zvýší počet mladistvých, kteří budou moci být trestáni, vyšetřováni, či umístováni do vazby, což bude mít ve většině případů dvojitý účinek a v obou případech s negativním dopadem.

V prvním případě jsem přesvědčen, že není ničím novým skutečnost, že mladiství jsou zpravidla zvýšeně senzibilní na sociální izolaci,⁴⁹ kterou přináší ztráta osobní svobody, jejímž působením se zvyšuje riziko negativních vedlejších důsledků

---

⁴⁶ GŘ VSČR. *Nový trestní zákoník moderní trestní kodex*. České vězeňství, Praha, 2009, roč. 17, č.1/2009, s.27.

⁴⁷ Zákon č. 20/1966 Sb., o péči a zdraví lidu.

⁴⁸ GŘ VSČR. *Nový trestní zákoník moderní trestní kodex*. České vězeňství, Praha, 2009, roč. 17, č.1/2009, s.27.

⁴⁹ GŘ VSČR. *Nový trestní zákoník moderní trestní kodex*. České vězeňství, Praha, 2009, roč. 14, č.2/2006, s.29.

vazebního stíhání. Nejčastěji se jedná o obranné reakce v podobě zvýšeného negativismu, deprese, psychosomatické poruchy, poruchy spánku, zažívací potíže, nechutenství a další.⁵⁰ Nepříznivý vliv pobytu ve vazbě byl u mladistvých spolehlivě prokázán kriminologickými výzkumy a též poznatky z praxe.⁵¹

V druhém případě dojde, dle mého názoru, k narušení intersociálních vztahů mezi mladistvým a jeho rodinou, spolupracovníky, vrstevníky, přáteli. Může dojít až k segregaci. V některých případech dochází ke ztrátě zaměstnání a později k problémům, které souvisí s hledáním pracovního uplatnění. V současné době, kdy celý svět prochází obdobím ekonomické krize, to v žádném případě nemohu považovat za optimální řešení dané problematiky. To vše by naopak mohlo mít opětovný propad, který způsobuje závislost na rodině, přátelích, sociálním systému atd. Existuje množství případů mladistvých, kteří se po propuštění z vazby, či výkonu trestu, opětovně dostali do problémů se zákonem, k čemuž výraznou měrou přispěla právě jejich izolace mezi chladnými stěnami vazebních věznic.⁵²

1.6 Kritika současné vězeňské praxe

Vězeňská služba čelí stále se zvyšujícímu počtu vězňů. K 1. 7. 2009 jejich počet přesáhl počet 22 000⁵³. Ke stejnému datu v roce 2008 činil tento počet vězněných osob 20 226. Za poslední rok došlo k nárůstu o 1800 vězněných osob. Nárůst počtu vězněných osob v roce 2008 tedy odpovídá nárůstu těchto osob za čtyři předcházející roky dohromady. Počet odsouzených osob je nejvyšší od roku 2000.⁵⁴ Naplněnost věznic dle celorepublikového průměru je na 115 %.⁵⁵ V šesti věznicích a vazebních věznicích ČR tento počet dosahuje 130 % a více. V této souvislosti se nedaří v plné míře dodržovat ustanovení vyhlášky Ministerstva spravedlnosti,⁵⁶ kde se hovoří o minimální ubytovací ploše 4m² na jednoho odsouzeného. V této souvislosti bývá

---

⁵⁰ GŘ VSČR. *České vězeňství*. Praha, 2009, roč. 17, č. 3/2009, s.17.

⁵¹ MUSIL, J., KRATOCHVÍL, V., ŠÁMAL, P. a kol. *Kurz trestního práva. Trestní právo procesní*.

⁵² RŮŽIČKA, M., ZEZULOVÁ, J. Zadržení a vazba v českém trestním procesu.

⁵³ GŘ VSČR. *České vězeňství*. Praha, 2009, roč. 17, č. 3/2009, s.3.

⁵⁴ Dostupné z www: <http://www.vscr.cz/clanky/?cl_id=934>.

⁵⁵ Dostupné z www: <http://www.vscr.cz/clanky/?cl_id=1122>.

⁵⁶ Vyhláška Ministerstva spravedlnosti č. 345/1999 Sb., řád výkonu trestu odnětí svobody.

uplatňována výjimka, kterou tato vyhláška umožňuje v případě, že celkový počet odsouzených překročí stanovenou ubytovací kapacitu věznic.

1.6.1 Výkon vazby a výkon trestu odnětí svobody

V roce 2006 Evropský výbor pro zabránění mučení a nelidskému či ponižujícímu zacházení nebo trestání (CPT) opakovaně kritizoval Českou republiku právě za nedodržování normy a využívání výjimky v řádu výkonu trestu odnětí svobody.⁵⁷ Věznice nejsou schopny absorbovat další vězněné osoby, aniž by musely využívat pro ubytování prostory určené pro jiné účely. Další velkou komplikací je usnesení vlády ČR č. 715 z roku 2009,⁵⁸ kde se jedná o snížení počtu tabulkových míst ve Vězeňské službě ČR o 383 se současným snížením odpovídajícího objemu mzdových prostředků i přes to, že od ledna roku 2008 zaměstnává Vězeňská služba ČR i přes rychlé tempo nárůstu vězněných osob stále stejný počet příslušníků a občanských zaměstnanců. Toto usnesení je velmi varovné a ve svých důsledcích může znamenat i oslabení bezpečnosti věznic a vězeňského personálu. Mimo to může toto usnesení ochromit i chod Vězeňské služby ČR.

Vězeňská služba v současné době využívá všech dostupných prostředků a možností k rozšíření ubytovacích kapacit. S ohledem na současnou ekonomickou situaci, která je nelichotivá, a její omezený rozpočet na investice a nově vytvořené kapacity nepostačí pokrývat tempo nárůstu počtu nových vězňů. Přestože Vězeňská služba v roce 2009 otevřela 100 nových míst v Ostrově,⁵⁹ dalších 200 míst v Kynšperku nad Ohří,⁶⁰ více jak 40 míst ve Světlé nad Sázavou. V nově vzniklé věznici Rapotice bylo vytvořeno 260 míst a výhledově se plánuje s rozšířením o dalších 200 míst. V České republice je v současné době 36 věznic a vazebních věznic.⁶¹ Pokud by počet vězněných osob překročil 130 % celorepublikový průměr, bude muset Vězeňská služba sáhnout i k takovým opatřením, kdy bude vytvářet nové ubytovací kapacity, například v místnostech pro zacházení s vězni. Samozřejmě by se jednalo pouze o dočasné řešení.

⁵⁷ Vyhláška ministerstva spravedlnosti č.345/1999 Sb., řád výkonu trestu odnětí svobody.

⁵⁸ Usnesení vlády ČR č.715/2009, o snížení tabulkových míst ve VSČR.

⁵⁹ GR VSČR. *České vězeňství*. Praha, 2009, roč. 17, č. 1/2009, s.14.

⁶⁰ GR VSČR. *České vězeňství*. Praha, 2009, roč. 17, č. 3/2009, s.33.

⁶¹ Dostupné z [www: <http://www.vscr.cz/clanky/?cl_id=1122>](http://www.vscr.cz/clanky/?cl_id=1122).

Zvýšení počtu lidí ve vězeňských ubytovnách a zrušení místností pro aktivity vězňů by znamenalo nejen výrazný odklon od Evropských vězeňských pravidel, ale především eskalaci bezpečnostních rizik. Pokud by byl větší počet osob, které nebudou mít prostory pro aktivity v rámci programů zacházení, znamenalo by to zvýšení napětí, které by mohlo přerůst v hromadné projevy nevole.

Vzhledem k uvedené situaci je potřeba rozšiřovat alternativní tresty u vybraných skupin pachatelů, kterým hrozí krátkodobé tresty odnětí svobody. V současné době je přes 8000 osob, které vykonávají krátkodobý trest odnětí svobody do dvou let. Bohužel dalším znepokojujícím faktem je skutečnost, že k 30. 6. 2009 bylo v České republice 7426 osob, které mají soudem nařízen nástup do výkonu trestu, ale dosud nenastoupily.⁶²

Dalším problémem je zacházení s vězněnými osobami, které negativně ovlivňuje skutečnost, že nedochází k nárůstu počtů výchovného personálu věznic a vazebních věznic, a to ani úměrnému nárůstu počtu vězněných osob, který v letošním roce překročil alarmující hranici 22 000⁶³ nepodmíněně odsouzených osob. Počty personálu bezprostředně zajišťujícího zacházení s vězněnými osobami jsou v porovnání s objektivními potřebami nižší prakticky ve všech věznicích a vazebních věznicích. Tato skutečnost vzdaluje Českou republiku od standardů obvyklých v původních členských státech Evropské unie a nadměrně zatěžuje vězeňský systém. Vězeňská služba České republiky (dále jen VS ČR) přitom nemá ani při podpoře ministerstva spravedlnosti dostatek prostředků a možností řešit nepříznivé důsledky tohoto trendu. I v této obtížné situaci činí VS ČR kroky k vytváření moderního systému zacházení s pachateli trestných činů. Tyto kroky směřují k vytváření nového diferenciačního modelu pro výkon trestu odnětí svobody a standardizovaných programů zacházení s odsouzenými v návaznosti na koncepci hodnocení rizik a potřeb.

V letech 2006 a 2007 byla ve třech věznicích (Jiřice, Světlá nad Sázavou, Kuřim) úspěšně realizována pilotáž prvního standardizovaného programu zacházení

---

⁶² Dostupné z [www: <http://www.vscr.cz>](http://www.vscr.cz).

⁶³ GR VŠČR. *České vězeňství*. Praha, 2009, roč. 17, č. 3/2009, s.4.

s odsouzenými. Program pod názvem 3 Z („Zastav, Zamysli se, Změň se“)⁶⁴ byl vyvinut týmem vězeňských a probačních pracovníků za vedení zkušených lektorů z Anglie, kteří dali k dispozici svůj program. Ten byl adaptován na české podmínky.

Smysl a cíl programu koresponduje s předpokladem, že prvotním krokem pro jakékoliv zacházení s pachateli trestné činnosti je vedle motivovanosti vytvoření adekvátního náhledu na vlastní trestnou činnost a poznání, uvědomění si a přijetí konkrétních důsledků trestné činnosti. Bez snahy o dosažení tohoto základního předpokladu lze jakékoliv další terapeutické zacházení považovat za neefektivní.

Vedle dalších drobných akcí stavebního charakteru probíhala i velmi omezená obměna strojů a zařízení (dopravní prostředky, velkokuchyňská zařízení, stroje pro zaměstnávání vězňů a údržbu, zdravotnická technika).⁶⁵

Důležitou součástí reprodukce majetku je provádění oprav a údržby nemovitého majetku VS ČR. Účetní hodnota nemovitého majetku (budovy, stavby a haly) VS ČR dosáhla k 31. prosinci roku 2007 částky 8 056 000 000 Kč. Jestliže v letech 2001 až 2005 bylo možné v rámci rozpočtu výdajů vynakládat na dodavatelsky zajišťované opravy a údržbu tohoto majetku v průměru 124 milionů Kč ročně, pak tyto reálné zdroje se v roce 2006 snížily na 51 milionů Kč, v roce 2007 již na 42 milionů Kč a pro rok 2008 bylo v rámci účelově vyčleněných prostředků na financování programu reprodukce majetku možné vynaložit na akce oprav a údržby nemovitého majetku pouze 36,6 milionu Kč, což představuje 0,40 % z jeho účetní hodnoty.⁶⁶ Tato přetrvávající nepříznivá situace vede k výraznému prohlubování stavebně technické zanedbanosti, zejména budov a staveb, a k nemožnosti snižovat jejich energetickou náročnost, na kterou upozorňují i provedené nezávislé energetické audity.

K nárůstu dochází u sociálních dávek, a to o 106,5 milionu Kč. Aktuální dokumentace programu „Rozvoj a obnova materiálně technické základny vězeňství“, ohraničená koncem roku 2009, předpokládala za rok 2009 výdaje na reprodukci

---

⁶⁴ Výroční zpráva VS ČR za rok 2008. Dostupné z [www: <http://ad.vscr.cz/news_files/vzvscr2008.pdf>](http://ad.vscr.cz/news_files/vzvscr2008.pdf).

⁶⁵ Statistická ročenka Vězeňské služby České republiky za rok 2008. Dostupné z [www: <http://ad.vscr.cz/news_files/statisticka_rocenka_Vezenske_sluzby_2008.pdf>](http://ad.vscr.cz/news_files/statisticka_rocenka_Vezenske_sluzby_2008.pdf).

⁶⁶ Výroční zpráva VS ČR za rok 2008 dostupné z [www: <http://ad.vscr.cz/news_files/vzvscr2008.pdf>](http://ad.vscr.cz/news_files/vzvscr2008.pdf).

majetku pouze ve výši 307,9 milionů Kč. Tento objem jen stěží dostačoval na zajištění dokončení rozestavěných staveb z roku 2008, provoz a údržbu telekomunikačních informačních technologií, údržbu a opravy nemovitostí a minimální obnovu strojů a zařízení, které se dostanou do havarijního stavu. Nové stavby nebude možné zahájit.

Důsledky současné situace se projeví v následujících letech a budou znamenat okamžitou a nutnou investici do několika věznic současně, což VS ČR nebude schopna finančně zvládnout.

Věcným zaměřením představuje reprodukce majetku zejména výdaje na:

- udržení a rozšíření ubytovacích kapacit,
- zajištění bezpečnosti vězeňských zařízení,
- zajištění a rozšíření možností zaměstnávání vězňů,
- obnovu ostatního majetku pro zajištění každodenní činnosti VS ČR.

Tab. č. 1: Očekávaný vývoj stavů obviněných a odsouzených v letech 2008–2010

	Průměrný roční stav		
	2008	2009	2010
obvinění	2200	2100	2000
odsouzení	17500	20400	20500
celkem	19700	22500	22500

Zdroj: VS ČR 2009

Tab. č. 2: Potřebný počet zaměstnanců zabezpečujících zacházení s obviněnými

Funkce	Rok		
	2008	2009	2010
vychovatel	27	26	25
speciální pedagog	37	35	33
pedagog volného času	55	52	50
sociální pracovník	14	13	12
psycholog	27	26	25
celkem	160	152	145

Zdroj: VS ČR 2009

Tab. č. 3: Potřebný počet zaměstnanců zabezpečujících zacházení s odsouzenými – standardní zacházení

Funkce	Rok		
	2008	2009	2010
vychovatel	800	840	855
psycholog	100	105	107
speciální pedagog	200	210	214
vychovatel - terapeut	0	0	0
pedagog volného času	100	105	107
sociální pracovník	100	105	107
celkem	1300	1365	1390

Zdroj: VS ČR 2009

Tab. č.4: Potřebný počet zaměstnanců pro specializované zacházení

Funkce	Rok		
	2008	2009	2010
vychovatel	150	170	190
psycholog	38	43	48
speciální pedagog	38	43	48
vychovatel - terapeut	75	85	95
pedagog volného času	75	85	95
sociální pracovník	19	21	24
celkem	395	447	500

Zdroj: VS ČR 2009

Dalším kritickým ukazatelem jsou statistické údaje, které poukazují na nárůst počtu vězňů. V současnosti je přibližně 4 000 osob, které čekají na výkon trestu. V současné době počet vězňů přesáhl magickou hranici 22 000 vězňů osob.⁶⁷ I z tohoto důvodu je nutné rozšiřovat kapacity věznic a vazebních věznic a hledat další objekty vhodné pro rozšíření potřebných kapacit. Vězeňské službě České republiky se postupně daří zvyšovat své kapacity, kdy se snaží udržet stávající normy, ale tento stav stále neodpovídá požadavkům.

Při zřizování nových objektů se již počítá s novými evropskými normami. V České republice je 36 věznic a vazebních věznic a z toho více než třetina objektů stále čeká na

⁶⁷ Statistická ročenka Vězeňské služby České republiky za rok 2008. Dostupné z [www: <http://ad.vscr.cz/news_files/statisticka_rocenka_Vezenske_sluzby_2008.pdf>](http://ad.vscr.cz/news_files/statisticka_rocenka_Vezenske_sluzby_2008.pdf).

svou rekonstrukci či modernizaci zařízení.⁶⁸ Mezi objekty VS ČR nalezneme i dnes několik objektů z konce 19. století či počátku 20. století, které prošly alespoň z nejnútnejších částí rekonstrukcemi. Rekonstrukce jsou velmi nákladné a dalším problémem je fakt, že probíhají za plného chodu těchto zařízení, což má též za následek zvýšené střežení objektů, zvýšenou pracovní sílu apod. Jako příklad mohu uvést výstavbu nového obvodového zdiva Věznice Plzeň – Bory, které bylo již ve velmi dezolátním stavu a nesplňovalo požadovaná kritéria vnitřní bezpečnosti. Tato rekonstrukce probíhala za plného chodu tohoto detenčního zařízení.

Věznice musejí být průběžně upravované, aby splňovaly požadované normy a standardy na zajištění odpovídající bezpečnosti jak vězněných osob, tak příslušníků a všech pracovníků pracujících v těchto zařízeních. K tomuto účelu je třeba objekty vybavovat i potřebnými technickými pomůckami a stavebně technickým zajištěním.

Mezi další problematiku, která v současné době trápí Vězeňskou službu České republiky patří i procento zaměstnanosti, které se pohybuje okolo 60 %. Možnému zvýšení totiž brání několik aspektů, mezi které patří nedostatek vhodných pracovních příležitostí a vhodných vězňů s volným pohybem. Dalším problémem s tím spojeným je nedostatečná kvalifikace, tj. nedostatečná odborná, profesní a osobnostní způsobilost vězeňské populace, neskýtající záruky trvalého dosahování požadované kvality odváděné práce. Vězni často nemají vůbec žádné pracovní zkušenosti. Vězeňská služba má nedostatek zakázek, protože v mnoha případech nemá též vhodné prostory pro zaměstnávání většího počtu vězňů. Ze strany podnikatelských subjektů není projevován zájem týkající se této problematiky, neboť těmto subjektům chybí motivace, úlevy, které mají v civilním sektoru.⁶⁹

V opačném pohledu vězeňská služba nemá dostatek vhodného vybavení pro zaměstnávání odsouzených, mimo jiné má i nedostatek dozorčích kapacit.

Odborníci na zaměstnanost se domnívají, že ze strany státu je vyvíjena malá podpora. Chybí zde koncepce zajištění státních zakázek pro Vězeňskou službu. Dle

---

⁶⁸ Koncepce rozvoje českého vězeňství do roku 2015-ideový záměr 2004. Dostupné z [www: <http://www.vscr.cz>](http://www.vscr.cz).

⁶⁹ GR VSCR. *České vězeňství*. Praha, 2009, roč. 17, č. 2/2009, s.17.

některých by mohlo jít o výrobu registračních značek pro motorová vozidla, výrobu dopravních značek, výrobu obálek pro úřední korespondenci apod.

V tomto případě by byla nutná úprava legislativy, která by zvýhodnila podnikatelské subjekty, jež by zaměstnávaly vězněné osoby nebo by vytvářely nová pracovní místa pro vězněné, podobně jako je tomu u osob se zdravotním postižením.⁷⁰

V současné době je v ČR zachována norma 4m² na osobu, zatím co evropská norma počítá se 6 m² na osobu.⁷¹ Kariérní řád VS ČR vychází ze zákona č. 361/2003 Sb., o služebním poměru příslušníků bezpečnostních sborů, ve znění pozdějších předpisů. Sociální program, kterým se zavádí další prvky péče o zaměstnance, je realizován v rámci uzavřené Kolektivní dohody (pro příslušníky) a Kolektivní smlouvy (pro zaměstnance v pracovním poměru). Svou měrou přispívá i ke stabilizaci a vzestupu motivace zaměstnanců a příslušníků.

Dle odboru personálního a právního je nutné zdůraznit, že postupné stálé snižování početních stavů zaměstnanců (jak příslušníků, tak zaměstnanců v pracovním poměru) nepřispívá k systémovému řešení personální situace VS ČR jako celku. Přeléváním (přerozdělováním přidělených systemizovaných míst) zaměstnanců mezi organizačními jednotkami lze dosáhnout pouze krátkodobého efektu nápravy nejpálčivějších problémů bez možnosti jejich promyšlené výchovy a vzdělávání. Jako významný problém se tak jeví získání a udržení kvalitního personálu pro zabezpečení speciálních náročných akcí, jako je např. zřízení detenčního ústavu.

Pro řešení dále uvedených nejdůležitějších potřeb z oblasti reprodukce majetku považuje Vězeňská služba České republiky za nezbytné, aby správce programu akceptoval návrh na vytvoření nového programu reprodukce majetku VS ČR na léta 2009-2013 a prosadil otevření jeho financování v roce 2009 souběžně se stávajícím programem. Vězeňská služba navrhuje, aby se finanční objemy v novém programu

---

⁷⁰ GŘ VSČR. *České vězeňství*. Praha, 2009, roč. 17, č. 2/2009, s.18.

⁷¹ Výroční zpráva Vězeňské služby České republiky za rok 2008. Dostupné z [www: <http://www.ad.news_files/vzvscr2008.pdf>](http://www.ad.news_files/vzvscr2008.pdf).

pohybovaly meziročně ve výši cca 800 mil. Kč⁷² (v roce 2009 šlo o součet výdajů obou programů) a dosáhly tak minimálně meziročního objemu již předpokládaného při tvorbě stávajícího programu v roce 2003.

Ve vztahu k cílové skupině mladistvých lze vidět další naplnění tohoto cíle v přípravě programu zaměřeného na problematiku snižování násilí u mladistvých odsouzených TP – 21 JUNIOR.⁷³

V souvislosti se snižováním počtu státních zaměstnanců⁷⁴ nebyla realizována opatření ke zvýšení počtu odborných pracovníků ve VS ČR, nedošlo však ani k jejich snížení.

Dle analýzy dokumentu Evropské rady v doporučení R(89)12 výroku ministrů Evropské rady pro výchovu ve vězeních ze dne 13. 10. 1989, který je stále aktuální, se v ustanovení článku 15b považuje právo na výchovu za základní právo a výchovu považuje za důležitou pro individuální a kolektivní rozvoj. Výchova ve vězení přispívá k vytváření humánnějších věznic a ke zlepšení podmínek vazby.⁷⁵ Výchova ve vězeních je důležitým prostředkem ke zjednodušení opětovného zařazení vězně do společnosti.

Evropská rada doporučuje, aby všichni mohli mít přístup k výchově, která by měla zahrnovat vzdělávání, odbornou výchovu, kulturní tvořivé činnosti, tělesnou výchovu a sporty, sociální výchovu a možnost navštěvovat knihovnu.

Dle článku č.16 Doporučení Evropské rady⁷⁶ by výchova ve vězení měla být odborná jako výchova příslušné věkové kategorie ve vnějším světě a výchovné možnosti by měly být co nejširší. Výchova ve vězení má za cíl celkový rozvoj osobnosti s přihlédnutím k sociální, ekonomické a kulturní souvislosti. Do sociální výchovy by měly být vneseny praktické prvky, které umožní vězni či obviněnému ve vazbě řídit si svůj každodenní život, a tak mu ulehčit jeho návrat do společnosti. Do věznic je třeba

---

⁷² Výroční zpráva VS ČR za rok 2008. Dostupné z [www: <http://ad.vscr.cz/news_files/vzvscr2008.pdf>](http://ad.vscr.cz/news_files/vzvscr2008.pdf).

⁷³ GŘ VSČR. *České vězeňství*. Praha, 2009, roč. 17, č. 3/2009, s.14.

⁷⁴ Usnesení vlády ČR č.715/2009, o snížení tabulkových míst ve VSČR.

⁷⁵ Doporučení Evropské rady R(89)12 výroku ministrů Evropské rady pro výchovu ve vězeních, článek 15b.

⁷⁶ Doporučení Evropské rady R(89)12 výroku ministrů Evropské rady pro výchovu ve vězeních, článek 16.

dát potřebné finanční prostředky a vyučující personál, aby vězni dostali správnou výchovu.

Evropská komise⁷⁷ (dále jen CPT) při sledování zdravotní péče ve věznicích se ve svých závěrech uvedených v bodech č. 30-75 zmiňuje o dohlížení na hygienu zejména v oblasti stravovacích zařízení, kde kontroluje kvalitu a množství stravy, přípravu jídel a jejich roznášku, topení, osvětlení, větrání cel, podmínky pro zaměstnávání, procházky, cvičení na čerstvém vzduchu. Z hlediska kontroly nezdravého prostředí kontroluje přeplněnost, dlouhou izolaci a nečinnost, která může mít negativní dopad na zdraví obviněného či odsouzeného a může si vynutit lékařský zásah. Další oblastí kontroly je poskytování informací z hlediska šíření přenosných chorob, jakými jsou Hepatitida, AIDS, TBC, kožní infekce. Z pohledu prevence násilí jde o vedení záznamů o poranění.

CPT v článku č.63 své zprávy konstatuje, že je prokázáno narušení společenských a rodinných svazků z důvodu uvěznění.⁷⁸ Komise se rovněž zmiňuje o mladistvých jako o osobách, které prochází obdobím dospívání, jenž se vyznačuje přetvářením osobnosti, a je třeba vynakládat zvláštní úsilí v oblasti snižování nebezpečí dlouhodobé sociální nepřizpůsobivosti. Mladistvým osobám ve vazbě je třeba vyhradit stálé místo, kde jsou obklopeny osobními předměty a sociálně příznivými skupinami. Jejich režim vazby by měl spočívat na intenzivní činnosti, včetně společensko vzdělávacích schůzek, sportovních aktivit, vzdělávání, odborných příprav, vycházek s doprovodem a nabídek vhodných zájmových činností.⁷⁹

---

⁷⁷ European Committee for the Prevention of torture and Inhuman or Degrading Treatment or Punishment (CPT), 3rd general report on the CPT's activities covering the period 1 January to 31 December 1992, Council of Europe Strasbourg, 4. čl. 30-75. June 1993.

⁷⁸ European Committee for the Prevention of torture and Inhuman or Degrading Treatment or Punishment (CPT), 3rd general report on the CPT's activities covering the period 1 January to 31 December 1992, Council of Europe Strasbourg, 4. čl. 63. June 1993 [cit. 19. 08. 2009].

⁷⁹ European Committee for the Prevention of torture and Inhuman or Degrading Treatment or Punishment (CPT), 3rd general report on the CPT's activities covering the period 1 January to 31 December 1992, Council of Europe Strasbourg, čl. 67. 4. June 1993 [cit. 19. 08. 2009].

Dle závěrů komise CTP jsou označeny za nevhodné typy pro integraci osoby s krátkodobou fatální prognózou, trpící vážným onemocněním, které nelze řádně léčit ve vězeňských podmínkách, a vážně tělesně postižené nebo velmi staré osoby.⁸⁰

V rámci odborné způsobilosti se komise vyjadřuje o odbornosti ošetřovatelů, vychovatelů, lékařů, o nutnosti mít odborné znalosti, opravňující je řešit zvláštní formy vězeňské patologie, a uzpůsobovat své léčebné metody podmínkám, které jsou důsledkem internace.⁸¹

1.6.2 Podmínky zacházení s mladistvými

Současné podmínky zacházení s mladistvými obviněnými ve výkonu vazby jsou legislativně podloženy zákonem č. 555/1992 Sb., o Vězeňské a justiční strážní České republiky,⁸² který je v současné době již novelizován. V praxi to znamenalo odpoutání se od sovětského modelu nápravně výchovných táborů a vojenské organizace vězeňského personálu a zahájení postupného uplatňování Evropských vězeňských pravidel.⁸³

Výkon trestu odnětí svobody mladistvých je soustředěn do třech specializovaných, nadprůměrně i personálně vybavených vězeňských zařízení. Těmito zařízeními jsou Věznice Všehrady a Věznice pro ženy ve Světlé nad Sázavou, které jsou určeny pro český region. Pro moravský region je to Věznice a ústav pro výkon zabezpečovací detence Opava.⁸⁴ Všechna výše uvedená zařízení jsou s propracovaným systémem všeobecného i profesního vzdělávání. Ze vzdělávacích aktivit lze uvést doplňování základního vzdělání, výuka cizích jazyků s využitím počítačů, kurz základů společenského chování, oblékání a stolování, besedy na různá témata s různými lidmi a pracovníky. Z pracovních aktivit je to úklid na celách a prostorách určených pro

---

⁸⁰ European Committee for the Prevention of torture and Inhuman or Degrading Treatment or Punishment (CPT), 3rd general report on the CPT's activities covering the period 1 January to 31 December 1992, Council of Europe Strasbourg, čl. 70. 4. June 1993 [cit. 19. 08. 2009].

⁸¹ European Committee for the Prevention of torture and Inhuman or Degrading Treatment or Punishment (CPT), 3rd general report on the CPT's activities covering the period 1 January to 31. December 1992, Council of Europe Strasbourg, čl. 75. 4. June 1993 [cit. 19. 08. 2009].

⁸² Zákon č. 555/1992 Sb., o Vězeňské a justiční strážní České republiky.

⁸³ Evropská vězeňská pravidla. Dostupné z [www: <http://ad.vscr.cz/news_files/Evropska_vezenska_pravidla.rtf>](http://ad.vscr.cz/news_files/Evropska_vezenska_pravidla.rtf).

⁸⁴ Dostupné z [www: <http://www.vscr.cz/opava>](http://www.vscr.cz/opava).

zacházení s mladistvými, posilovna, hřiště, výroba didaktických pomůcek pro speciální školství, úprava materiálů pro zdravotní oddělení věznice. V rámci sportovních aktivit jde především o kondiční a posilovací cvičení, stolní tenis, míčové hry – fotbal, basketbal, volejbal, nohejbal. Jsou též i hudební aktivity, a to převážně hudební a pěvecký kroužek, keramický kroužek, kreslení a malování. V oblasti psychologické péče se jedná o individuální a skupinové poradenství a terapie, usilující o nalezení správného postoje k předchozímu protiprávnímu jednání a zahájení aktivní práce na sobě samém s cílem úspěšné reintegrace do společnosti po propuštění.

Současně nastavený systém se snaží využívat při trestání mladistvých alternativní tresty. V koncepci z roku 2005 do roku 2015,⁸⁵ která je součástí transformace českého vězeňství, se současný stav má též zabývat liberalizací trestu, tzn., aby trest byl pouze jen omezením svobody pohybu, neboť uvěznění samo o sobě je trestem.⁸⁶ Život ve věznici má být co nejvíce blízky pozitivním aspektům života ve společnosti. Blahodárný vliv by mělo mít zaměstnávání mladistvých během výkonu vazby.

Mezi zásadní nedostatky výkonu vazby patří prostory, nedostatečná úroveň podmínek pro zaměstnávání obviněných, neschopnost plně zajistit realizaci programů zacházení s obviněnými v rozsahu stanoveném zákonem. Především jde o pozornost, která je věnována mladistvým do 26 let a mladým vězňům a obviněným ženám.

V České republice dochází od počátku 90. let ke zvýšenému podílu odborných pracovníků, ať se jedná již o lékaře, psychology, speciální pedagogy, sociální pracovníky, duchovní a jiné profese. Nová koncepce vězeňství se snaží prosazovat humanizaci a chce být v souladu s Evropskými vězeňskými pravidly.⁸⁷

V současné západní Evropě především v SRN je požadavek humánního zacházení s vězni, ale účinně. Cílem zacházení je reintegrace. Německo vynakládá dostatek finančních prostředků do oblasti vězeňství a též přísně kontroluje, zda jsou tyto finanční prostředky účelně vynaloženy.

---

⁸⁵ Koncepce rozvoje českého vězeňství do roku 2015-ideový záměr 2004. Dostupné z [www: <http://www.vscr.cz>](http://www.vscr.cz).

⁸⁶ HÁLA, J. Úvod do teorie a praxe vězeňství.

⁸⁷ Evropská vězeňská pravidla. Dostupné z [www: <http://ad.vscr.cz/news_files/Evropska_vezenska_pravidla.rtf>](http://ad.vscr.cz/news_files/Evropska_vezenska_pravidla.rtf).

Současná evropská filozofie obsahuje tři základní axiomy. Základním je prokazovat úctu k základním právům vězně. Druhý axiom poukazuje na to, že výkon trestu odnětí svobody je sám o sobě dostatečným trestem a vlastní pobyt ve vězení nemá být trestem navíc. Ve třetím axiomu se hovoří o umožnění vězňům zlepšovat jejich znalosti a schopnosti s cílem zvýšit jejich šance na reintegraci do společnosti.⁸⁸

Pokud jde o Skandinávii, zde považují uvěznění za poslední prostředek působení na trestnou činnost, a to především z ekonomických důvodů, neboť vytvoření jednoho místa ve skandinávském vězeňství se rovná výstavbě rodinného domu.⁸⁹ Není tedy divu, že zde převládají alternativní tresty, a to jak trest peněžitý, tak trest obecně prospěšných prací.

Ve Skandinávii prosazují princip normalizace, čímž se snaží přiblížit pobyt ve vazbě či výkonu trestu podmínkám života na svobodě a dále se snaží využívat princip otevřenosti, jehož cílem je propojit uvěznění s vnějším světem. Jde například o zavedení telefonů na celách, časté návštěvy, propustky pro vězně, denní docházky do zaměstnání, studium mimo věznici. Jde o tzv. otevřená vězení bez mříží a plotů. Ve Skandinávii ještě prosazují princip kritiky paternalismu, což znamená, že vězni dostávají finanční obnosy, se kterými se sami snaží hospodařit. Sami si nakupují potraviny a další potřeby, vaří si stravu, hledají si práci. To vše má smysl, neboť se tímto způsobem snaží působit na vězně a snaží se jej připravit na reálný život po propuštění. V Anglii se naopak snaží pomocí žen ve vězeňském personálu zapůsobit na osobnost pachatele a nutno konstatovat, že samotná přítomnost žen má na mnohé pachatele blahodárny efekt. Tento prvek je již nějakou dobu používán i v našem vězeňském systému.

Soudci požadují zařízení pro kriminální mládež, někteří politici odmítají požadavky na přísnější postihy a uzavřené domovy, jiní je požadují jako „poslední alternativu“ pro takové delikventní děti a mládež, u nichž není možné jiné řešení, například recidivisty. Domovy by přece jen byly místy, kde by tyto děti a mládež mohly

---

⁸⁸ HÁLA, J. Úvod do teorie a praxe vězeňství.

⁸⁹ Dostupné z [www: <http://www.sweb.cz/penologie.hala>](http://www.sweb.cz/penologie.hala).

být stabilizovány,⁹⁰ a kdo by byl proti tomu, musel by říci, co by místo toho chtěl s problematickými mladistvými dělat. Na tuto otázku zatím není jednotná odpověď.

1.7 *Reforma vězeňského systému v ČR*

České vězeňství v posledních letech urazilo obrovský kus cesty a doslova se mění před očima. Rychle se přibližuje evropským standardům, a to nejen z hlediska legislativy, ale i jeho praktického výkonu a správy.

O tom, že rozvoj českého vězeňství pokračuje opravdu mílovými kroky, svědčí i skutečnost, že poslední sborník o českých vězeňských zařízeních vyšel v roce 2006 a dnes již nepostihuje skutečný stav našeho systému.

V posledním období Vězeňská služba ČR vynaložila mnohé úsilí, které věnovala zajištění bezpečnosti, zdokonalování humánního a odborného zacházení s vězni a vyšování profesního růstu svých zaměstnanců.⁹¹

Z historického pohledu, který byl základem pro současné dění v oblasti mezinárodní koordinace vězeňských systémů a postupné reorganizace jednotlivých dílčích etap, mohu uvést několik zásadních momentů, které odstartovaly reformu vězeňství v České republice a celé střední Evropě.

Dne 26. listopadu 1987 byla ve Štrasburku přijata Evropská úmluva o zabránění mučení a nelidskému či ponižujícímu zacházení nebo trestání (dále jen Úmluva).⁹² Podle této úmluvy nikdo nesmí být mučen nebo podrobován nelidskému či ponižujícímu zacházení nebo trestu. Jménem České a Slovenské Federativní Republiky byla Úmluva podepsána dne 23. prosince 1992.

Ústava České republiky⁹³ ze dne 16. prosince 1992 v článku 10 stanoví, cituji:

---

⁹⁰ HÁLA, J. Uzavřeme dohodu o spolupráci s EJF Lazarus. In: *QUO VADIS*, České Budějovice: ZSF JU, 2008, roč.5, č.2, s. 23-24.

⁹¹ Vězeňská služba ČR; *Czech Prisons*. GŘ VS ČR. Praha: 2006.

⁹² Evropská úmluva o zabránění mučení a nelidskému či ponižujícímu zacházení nebo trestání. Štrasburk, 1987.

⁹³ Ústavní zákon č. 1/1993 Sb. ve znění ústavního zákona č. 347/1997 Sb., 300/2000 Sb., 448/2001 Sb., 391/2001 Sb., 515/2002 Sb., Ústava České republiky. čl. 10.

„Ratifikované a vyhlášené mezinárodní smlouvy o lidských právech a základních svobodách, jimiž je Česká republika vázána, jsou bezprostředně závazné a mají přednost před zákonem.“

K aktuální problematice výkonu vazby a trestu odnětí svobody se vyjadřuje Koncepce rozvoje českého vězeňství do roku 2015.⁹⁴ Dle sdělení ředitele odboru výkonu vazby a výkonu trestu Generálního ředitelství vězeňské služby M. Hospodky patří mezi problémy zajištění dynamické bezpečnosti,⁹⁵ která uvnitř vězeňského prostředí plně ovlivňuje psychosociální klima. Je nesporné, že nezastupitelnou úlohu zde sehrává umění či profesionalita komunikační strategie vězeňského personálu s vězňenými osobami. Vytvoření přijatelných hygienických podmínek, zlepšení ubytovacího standardu ve vztahu ke společnému ubytování menšího počtu vězňených osob (dnes ještě po deseti na ložnicích či celách), ke zřízení dostatečných prostor určených k pohybu a aktivitám mimo cely a ložnice, venkovní prostranství a prostor pro sportovní vyžití a práci, je záležitostí veškerého vězeňského personálu, což má především preventivní charakter nejen v předcházení problémů, či konfliktním situacím s vězňenými osobami, ale i v předcházení vzniku mimořádných událostí ve věznicích a vazebních věznicích.⁹⁶ Vězeňská služba se bude více zaměřovat na oblast zacházení s odsouzenými na mediaci a napomáhat tomu, aby odsouzení napravili škody způsobené spáchanou trestnou činností, a to ve spolupráci s organizací zabývající se pomocí obětem trestných činů. Realizovaná jsou také opatření přijatá v rámci predikce suicidiálního jednání vězňených osob, které bylo předmětem analýzy a vyhodnocení. Soubor preventivně-výchovných a vzdělávacích aktivit pro obviněné. S ohledem na vytváření podmínek k širší nabídce preventivně-výchovných, vzdělávacích, zájmových a sportovních programů je uvedený materiál podroben praktickému využití.

---

⁹⁴ Koncepce rozvoje českého vězeňství do roku 2015-ideový záměr 2004. Dostupné z [www: <http://www.vscr.cz>](http://www.vscr.cz).

⁹⁵ GR VŠČR. *České vězeňství*. Praha, 2009, roč. 14, 2/2006, s.10.

⁹⁶ GR VŠČR. *České vězeňství*. Praha, 2009, roč. 14, 2/2006, s.11.

Narůstající počet vězňených osob⁹⁷ vyžaduje neustále přijímat opatření k zajištění rovnoměrného využívání stávajících ubytovacích kapacit věznic a vazebních věznic.

Věznice Břeclav, kde bude zřízeno oddělení pro odsouzené ve věznici s dohledem, jehož součástí bude ložnice pro tělesně postižené odsouzené⁹⁸ včetně sociálního zařízení.

V rámci problematiky zaměstnávání a vzdělávání vězňených osob, programů zacházení s odsouzenými, zajišťování duchovní služby, výkonů ochranného léčení ve výkonu trestu mladistvých a mladých dospělých, výkonu trestu odsouzených žen, výkonu trestu matek odsouzených dětí, výkonu trestu u odsouzených pracovně nezařaditelných, výkonu trestu dlouhodobých a doživotních trestů, výkonu trestu u odsouzených cizinců a mnoho dalších oblastí.⁹⁹

1.8 Věznice pro mladistvé Všehrdy

Vzhledem k situaci, kdy Vězeňská služba ČR v jarních měsících r. 2009 započala s rekonstrukcí a přestavbou Věznice Opava na detenční zařízení, stala se Věznice Všehrdy jedinou věznicí v České republice, kde byli umístěni k výkonu trestního opatření mladiství odsouzení muži.¹⁰⁰

Kapacita věznice pro mladistvé odsouzené činí 206 míst a odsouzení jsou zde ubytováni na 2 ubytovnách. V současné době se počet mladistvých odsouzených pohybuje kolem 146.¹⁰¹ Ze zákona mají mladiství odsouzení nárok na 4 balíčky v roce a na 5 hodin návštěv v měsíci.¹⁰²

S odsouzenými pracuje tým zaměstnanců, který je složen z psychologa, sociální pracovnice, dvou speciálních pedagogů, pedagoga volného času, osmi vychovatelů a dozorců. Dozor u mladistvých odsouzených je vykonáván nepřetržitě po celých

---

⁹⁷ Statistická ročenka Vězeňské služby České republiky za rok 2008. Dostupné z [www: <http://ad.vscr.cz/news_files/statisticka_rocenka_Vezenske_sluzby_2008.pdf>](http://ad.vscr.cz/news_files/statisticka_rocenka_Vezenske_sluzby_2008.pdf).

⁹⁸ GŘ VSČR. *České vězeňství*. Praha, 2009, roč. 14, č. 2/2006, s.11.

⁹⁹ VSČR. *České vězeňství*. Praha, 2009, roč. 14, č. 2/2006, s.12.

¹⁰⁰ GŘ VSČR. *České vězeňství*. Praha, 2009, roč. 17, č. 3/2009, s.14.

¹⁰¹ VETEŠNÍKOVÁ, B. *Všehrdy: Výchova a bezpečnost především*. *České vězeňství*. roč. 17, č. 3/2009, Praha: GŘ VS ČR, s.14.

¹⁰² Zákon č. 169/1999 Sb., o výkonu trestu odnětí svobody.

24 hodin. Každý z odsouzených má zpracován program zacházení, který je plněn dle týdenního časového rozvrhu dne a aktivit.

1.8.1 Vzdelávání mladistvých odsouzených

Základním blokem jsou vzdělávací programy, které jsou zaměřeny na cílené působení výchovných pracovníků na mladistvé jedince se zaměřením na změnu dosavadního přístupu k životu. Především se jedná o změnu pohledu mladistvých na vzdělání.

Ve Všehrdské věznici se vyučuje sedm dvouletých akreditovaných učebních oborů. Jsou to provoz společného stravování, elektrotechnická výroba, sadovnické a květinářské práce, stavební výroba, strojírenská výroba, zpracování dřeva, malířské a natěračské práce.¹⁰³

Odsouzení, kteří mají kratší trest, se mohou přihlásit do některého z pětiměsíčních akreditovaných kurzů. Absolventi kurzů získají osvědčení o absolvování kurzu.

Mladiství se mohou vzdělávat i v německém, či anglickém jazyce nebo v základech informatiky, občanské a rodinné výchově, v základech společenského chování, eventuálně v různých kurzech.

1.8.2 Program TP 21 Junior

Program pro mladistvé odsouzené pod názvem TP 21 Junior¹⁰⁴ je zaměřen na snižování násilí a agresivity mezi mladou populací. Pro tento projekt jsou vytipováni mladiství odsouzení s poruchami chování, kteří se projevují násilnickými sklony a agresivitou v kolektivu ostatních mladistvých odsouzených, popřípadě nevhodným chováním se znaky šikanování.

V rámci vyhodnocování již ukončené druhé etapy standardizovaného programu, které provádí Generální ředitelství VS ČR, vyplývá, že výše uvedený projekt je nadále

---

¹⁰³ GR VSČR. *České vězeňství*. Praha, 2009, roč. 17, č. 3/2009, s.15.

¹⁰⁴ GR VSČR. *České vězeňství*. Praha, 2009, roč. 17, č. 3/2009, s.15.

považován za prospěšný a má potenciál snižovat násilí mezi mladistvými odsouzenými.¹⁰⁵ Na základě těchto výsledků je připravována třetí etapa programu.

Hlavním cílem programu bylo motivovat zařazené mladistvé odsouzené k vytvoření pozitivního náhledu na vhodnost řešení konfliktních a zátěžových situací agresivním jednáním, uvědomit si vlastní zodpovědnost za své jednání a porušování zásad společenského chování. Dílčími cíli bylo poskytnout mladistvým odsouzeným informace o možných důsledcích a dopadech agresivního a násilného chování a návod k pozitivním změnám v chování a jednání, s cílem minimalizovat jejich násilné projevy v chování, podporu sebepoznávání a naučit je smysluplně využívat svůj volný čas.

Během práce s mladistvými odsouzenými je působeno na vytvoření a upevnění pracovních návyků mladistvých odsouzených v rámci jejich sociální integrace do občanského života, na přípravu pro výkon jednoduchých činností v oblastech praktického života a následně na účelné využití volného času. Jedná se o programy, mezi něž jsou zahrnuty sebeobslužné činnosti, zahradnický kroužek, hudební kroužek, stolní tenis, šachový kroužek, sportovní a míčové hry.¹⁰⁶ Speciální pedagog J. Mihalovová uvádí, že citují: „*Někteří z mladistvých odsouzených se po příchodu do věznice teprve učí základním hygienickým návykům*“.¹⁰⁷ Tento stav považuji přinejmenším za znepokojující, neboť v současné době by tento fakt měl být spíše výjimkou, než patřit mezi standardní poznatky.

1.8.3 Motivace mladistvých odsouzených

Nadstavbové bloky rozšiřují duševní obzor a informovanost mladistvých. Dle vyjádření speciálního pedagoga Věznice Všehrady J. Mihalovové „*Cílem motivační složky programu je vyvolat nespokojenost s dosavadním kriminálním průběhem vlastního života a umožnit přesun odsouzeného z kategorie nemotivovaných odsouzených k životní změně do kategorie odsouzených motivovaných k životní*

---

¹⁰⁵ MIHALOVÁ, J. speciální pedagog oddělení mladistvých, garant projektu, věznice Všehrady. České vězeňství. Praha: GRVŠČR, roč.17, č.3/2009, s.15.

¹⁰⁶ VETEŠNÍKOVÁ, B. *Všehrady: Výchova a bezpečnost především*. České vězeňství. Praha: GRVŠČR, roč. 17, č.3/2009, s.15.

¹⁰⁷ VETEŠNÍKOVÁ, B. *Všehrady: Výchova a bezpečnost především*. České vězeňství. Praha: GRVŠČR, roč.17, č.3/2009. s.15.

změně.¹⁰⁸ Ve skupině odsouzených motivovaných k životní změně jsou zařazeni mladiství, kteří nechtějí dále recidivovat a chtějí pro to pod vedením vychovatelů a odborného personálu udělat pozitivní kroky. Pro úspěšný základ je potřebná vlastní aktivita, která je podmínkou pro zařazení do této kategorie.

Mladistvým odsouzeným, kteří se připravují na propuštění do civilního života, je vyčleněna jedna ložnice na ubytovně jako výstupní oddělení s kapacitou čtyř míst. Vybavení této ložnice je obdobné jako u běžného internátního ubytování. Součástí ubytovacího prostoru výstupního oddělení je cvičná kuchyňka se základním vybavením, pračka, žehlička. Tedy věci sloužící k nácviku sebeobslužných činností, jako je úklid, příprava jednoduchých jídel, praní, žehlení apod. Do výstupního oddělení jsou mladiství odsouzení umisťováni šest měsíců před ukončením jejich trestu, respektive před projednáním možného propuštění. Každý měsíc se s mladistvými odsouzenými projednává hodnocení o úspěšnosti plnění úkolů programu zacházení.

I. Kalauzová, speciální pedagog Věznice Všehrady, uvádí, že „až jedna třetina mladistvých odsouzených přichází do výkonu trestního opatření z některých z výchovných zařízení, kde nebyl režim nijak organizován. Postupem času zjišťují, že organizovaný režim jim vyhovuje, a tím nepáchají další trestnou činnost.“¹⁰⁹

1.8.4 Mladistvé odsouzené ženy

Mladistvých odsouzených žen je v České republice nízký počet, proto není potřeba, aby musely být umístěny do nějaké zvláštní věznice. Jsou zařazovány do ženské věznice ve Světlé nad Sázavou. K 31. 12. 2009 bylo v tomto zařízení evidováno osm žen zařazených k výkonu trestního opatření odnětí svobody u mladistvých. Tyto mladistvé jsou ubytovány na výstupním oddělení, což je považováno za nejefektivnější z hlediska naplňování účelu výkonu trestního opatření.¹¹⁰ Mladistvé odsouzené se zde povinně účastní všech jedenadvaceti hodin obligatorních aktivit v rámci vzdělávacího programu

---

¹⁰⁸ VETEŠNÍKOVÁ, B. *Všehrady: Výchova a bezpečnost především*. České vězeňství. Praha: GRVŠČR, 2009. roč.17, č.3/2009. s.16.

¹⁰⁹ KALAUZOVÁ, I. *Jak se liší práce s mladistvými odsouzenými od práce s dospělými odsouzenými?* České vězeňství. Praha: GRVŠČR, 2009. roč.17, č. 3/2009. s.16.

¹¹⁰ GRVŠČR. České vězeňství. Praha, 2009. roč. 17, č. 3/2009. s.17.

zacházení. Dle speciální pedagožky M. Míčové¹¹¹ se tento program skládá z kurzů, individuálních dovedností a znalostí, mezi které lze zařadit vaření, šití, sebeobslužné činnosti, hospodářství, politiku, práce na PC a společenské a komunikační dovednosti.

V rámci těchto aktivit je sledován rozvoj rozumové, emocionální a sociální zralosti. U mladistvých jsou sledovány cíle k zabezpečení jejich pracovních kvalifikací, jež jim umožní snadnější návrat do společenského života.

Většina mladistvých žen jsou podle M. Míčové psychosociálně nezralé osoby, emočně labilní, s častými výkyvy nálad směrem k depresím a úzkostem. Jsou emočně velmi nestabilní, nevyrovnané, jednají zkratkovitě a impulzivně. V zátěžových či konfliktních situacích se chovají agresivně, některé mají sebevražedné sklony. M. Míčová rovněž uvádí, že *„je potřeba jim věnovat zvýšenou pozornost a přistupovat k nim individuálně. Ve zvýšené míře je nezbytné sledovat jejich vnější kontakty s rodinami, na které jsou zejména citlivé.“*¹¹²

Mladistvým odsouzeným ženám chybí obdobně jako mladistvým odsouzeným mužům vytrvalost, důslednost a zodpovědnost. Tyto vlastnosti jsou podle M. Míčové potřebné a je potřeba je cíleně rozvíjet. Ženy jsou navíc nedostatečně sebekritické a chybí jim dostatečný náhled.

Na vzdělávací aktivity mladistvé odsouzené reagují velmi kladným způsobem. Mezi nejvíce navštěvované kurzy patří kurz vaření, sportovní kroužek, kde preferují kolektivní sporty a jízdu na rotopedu. Míra zájmu naopak kolísá u sebeobslužných aktivit a kurzů šití.

Lze konstatovat, že odsouzené nepřijímají žádné aktivity vyloženě negativním způsobem, ale aktivity, které ze svého pohledu upřednostňují, se těší větší oblibě než aktivity, které tyto mladistvé odsouzené neoslovily, respektive nezaujaly.

---

¹¹¹ MÍČOVÁ, M. *Mladistvé odsouzené se rády vzdělávají*. České vězeňství. Praha: GRVŠČR, roč.17, č.3/2009. s.17.

¹¹² MÍČOVÁ, M. *Mladistvé odsouzené se rády vzdělávají*. České vězeňství. Praha: GRVŠČR, 2009. roč. 17, č. 3/2009. s.17.

1.9 Práce s delikventními mladistvými

Podle J. Hály má v kriminologické a speciálně penologické oblasti Komenského důraz na dobře prováděnou výchovu a vzdělávání mladé generace zcela zásadní význam. Velmi vydařeně to pronesl i známý autor V. Hugo ve svém citátu „*Otevřít školu znamená uzavřít věznici.*“¹¹³

Penologie je věda o trestech a trestání, jejímž jádrem je teorie vězeňství. Penologie definuje trest jako záměrnou újmu způsobenou provinilci.¹¹⁴ Ve všech zemích Evropské unie nastupuje dnes v této oblasti trend, který s předchozí úvahou koresponduje. Vytváří se stále košatější soubor nabídek nejrůznějších programů uskutečňovaných v zařízeních rozmanitého typu, a to na škále od „zcela otevřených“ až po „uzavřené“.

Filozofie tohoto přístupu je zřejmá, a to je dát mladému, osobnostně ještě nedozrálému člověku šanci a současně pomocnou ruku k pozitivní změně.

Tato filozofie přístupu je vystižena v § 1 odst. 2 zákona č. 218/2003 Sb., o odsuzování mladistvých.¹¹⁵ Z obsahu výše zmíněného zákona cituji: „*Projednáváním protiprávních činů, kterých se dopustili děti mladší patnácti let a mladiství, se sleduje, aby se na toho, kdo se takového činu dopustil, užilo opatření, které účinně přispěje k tomu, aby se nadále páčání protiprávního činu zdržel a našel si společenské uplatnění odpovídající jeho schopnostem a rozumovému vývoji a podle svých sil a schopností přispěl k odčinění újmy vzniklé jeho protiprávním činem; řízení musí být vedeno tak, aby přispívalo k předcházení a zamezování páčání protiprávních činů*“.

Soudnictví ve věcech mládeže vykonávají v České republice specializované soudy pro mládež, personálně vybavené nejzkušenějšími soudci, vyznačujícími se též psychologickou a pedagogickou erudicí. Významně se v této oblasti angažuje i Probační a mediační služba České republiky,¹¹⁶ zřízená na základě Zákona č. 257/2000 Sb.¹¹⁷

---

¹¹³ Dostupné z [www: <http://www.sweb.cz/penologie.hala>](http://www.sweb.cz/penologie.hala).

¹¹⁴ HÁLA, J. Úvod do teorie a praxe vězeňství.

¹¹⁵ Zákon č. 218/2003 Sb., o soudnictví ve věcech mládeže.

¹¹⁶ Dostupné z [www: <http://www.pmscr.cz>](http://www.pmscr.cz).

¹¹⁷ Zákon č. 257/2000 Sb., o probační a mediační službě České republiky.

Mladistvý v České republice může být vzat do vazby, která je vykonávána ve vazebních věznicích nebo ve zvláštních odděleních věznic, a to podle zákona č. 293/1993 Sb., o výkonu vazby,¹¹⁸ přičemž specifické postavení mladistvých je v tomto zákoně vymezeno v §26. Jde zejména o oddělení mladistvých a dospělých obviněných, zajištění mírnějších podmínek vazby a umožnění kontaktů s pracovníky obecních a městských úřadů, kteří zajišťují jejich sociálně-právní ochranu.

Z výše uvedeného tedy vyplývá, že právní systém komplexní práce s delikventními mladistvými je založen dobře. Individuální přístup zkušeného odborníka je jedním ze základních předpokladů účinné pomoci mladému člověku hledajícímu svoji životní cestu.¹¹⁹

1.9.1 Věznice a ústav pro výkon zabezpečovací detence Opava

Tato věznice a ústav vznikla 1. 1. 2009 nařízením ministra spravedlnosti č. 6/2008, kterým se zrušila původní věznice Opava.¹²⁰ V současné době vykonávají v opavské věznici trest odnětí svobody mladiství odsouzení muži, dospělí muži v kategorii s dozorem a odsouzené ženy všech kategorií. Celková kapacita věznice je 450 míst. Pro odsouzené ženy je 247 míst a 203 míst pro muže. Je zde též oddělení pro léčbu odsouzených žen závislých na drogách, alkoholu a patologickém hráčství s kapacitou 26 míst. V tomto objektu bylo zřízeno oddělení výkonu ochranného léčení protialkoholního a protidrogového a patologického hráčství pro odsouzené muže s kapacitou 30 míst. Nelze opomenout bezdrogovou zónu s kapacitou 29 míst pro muže s dozorem.¹²¹

Ve věznici je také školské vzdělávací středisko, kde si mohou mladiství doplnit základní vzdělání, nebo se vyučit v oboru elektrotechnická výroba. Odsouzení muži i ženy mohou také získat kvalifikace v kurzech: zámečnické práce, výpočetní technika, provoz společného stravování. Ročně projde školským vzdělávacím střediskem v

---

¹¹⁸ Zákon č. 293/1993 Sb., o výkonu vazby, §26.

¹¹⁹ HÁLA, J. Nadějně výchovně terapeutické projekty v bavorském Frankenu. *Prevence úrazů, otrav a násilí*, 2009, roč. 5, č.1, s. 81-83.

¹²⁰ Nařízení Ministra spravedlnosti č. 6/2008.

¹²¹ Výroční zpráva VS ČR za rok 2008. Dostupné z [www: <http://ad.vscr.cz/news_files/Vyrocní_zprava_za_rok_2008.doc>](http://ad.vscr.cz/news_files/Vyrocní_zprava_za_rok_2008.doc).

průměru 110 mladistvých i dospělých mužů a žen. Průměrná roční zaměstnanost odsouzených se pohybuje mezi 60-70 %.

Programy zacházení s mladistvými a mladými odsouzenými do 26 let věku obsahují dostatečně široké spektrum činností k naplňování účelu výkonu trestu odnětí svobody. Jde především o sportovní hry, při nichž se v několika sportech utkávají se svými vrstevníky ze středních škol a učilišť v regionu.

Mladiství a mladí odsouzení, kteří nejsou zařazeni do stálé práce ani vzdělávání ve školském vzdělávacím středisku, absolvují ve svých výchovných kolektivech tzv. výchovně-vzdělávací programy, na jejichž vedení se podílejí vychovatelé a specialisté oddělení výkonu trestu. Dospělí odsouzení se realizují nejvíce v dřevomodelářské dílně. Jejich výrobky zdobí školky, školy, ústavy, ale byly využity i jako drobné dárky pro zahraniční hosty.

Programy zacházení pro odsouzené ženy všech kategorií jsou zpracovány tak, aby vyhovovaly a odpovídaly úrovni dosaženému vzdělání odsouzených, jejich sociálním schopnostem, pracovním návykům, dovednostem a životním zkušenostem. Zapojit se mohou jak do výchovně-vzdělávacího programu (přednášky, besedy, sebevzdělávání cizích jazyků), do speciálně výchovných postupů (terapie, relaxace, skupinová setkání), tak do kolektivních činností, jakými jsou zájmové kroužky. Oblíbenou činností ve specializovaném oddělení je práce v keramické dílně, jejíž výsledky jsou vidět například na výzdobě společných prostor věznice.¹²²

1.9.2 Práce s mládeží

Hlavním cílem práce s mládeží je zajistit osobní rozvoj jedince prostřednictvím sociální výchovy. Rozhodující součástí je podpora mladých lidí v tom, aby přijali zodpovědnost za své chování. Mladí lidé by měli mít možnost angažovat se v rozmanitých aktivitách a měli by za svoji účast nést zodpovědnost. Je proto třeba vytvořit klima rovnováhy mezi uplatňováním kontroly nad mladými lidmi a umožněním, aby si sami řešili své záležitosti. Je důležité, aby se učili nést zodpovědnost

---

¹²² SLANÁ, D. tisková mluvčí, Věznice a ústav pro výkon zabezpečovací detence Opava. Dostupné z [www: <http://www.vscr/opava>](http://www.vscr/opava).

za své jednání, včetně takového, kde je překračován zákon. Důležitá je nabídka různých podnětných forem aktivit sloužících k účelnému trávení volného času a kulturnímu využití. Vhodnou formou je organizování mládežnických klubů. V některých případech se však mládežnické kluby mohou stát živnou půdou pro vznik delikvence.¹²³

Psychiatricko-psychologická služba Ministerstva spravedlnosti kantonu Curych (dále jen PPD), vedená dr. Frankem Urbaniokem, patří v oblasti snižování recidivy u pachatelů závažné trestné činnosti k evropské špičce. Zaměřuje se na terapeutické zacházení orientované na spáchaný delikt. Tím, že klade vedle principu viny důraz rovněž na princip nebezpečnosti pachatele, přitom velmi účinným způsobem přispívá k ochraně společnosti a obětí. Výsledky PPD opakovaně ukazují, že uplatňování principu prevence ve vězeňských systémech je nejen humánnější, ale z dlouhodobého hlediska rovněž přináší výrazné úspory státním pokladnám.¹²⁴

1.9.3 Začleňování mladých lidí do společnosti

U mladých lidí, kteří se více odcizili společnosti, již nemusí být pomoc střediska dostačující. Idea, že mladé lidi lze odstrašit od páchaní trestné činnosti tím, že je něčím zaměstnáme a že je budeme držet stranou ulice, není adekvátním řešením. Spíše pomůže identifikace a spolupráce s jejich vrstevníky (komunitní práce), udržování kontaktu s místními školami, rodiči a širokým okruhem dalších spolupracovníků a institucí, včetně policie, zástupců soudů, středisek sociální prevence, probačních pracovníků, sociálních pracovníků pro práci s mládeží.¹²⁵ Zde mohou střediska sehrát ústřední úlohu při začleňování mladých lidí do sousedství a při prevenci kriminality mladistvých. Práce s rizikovou mládeží je do jisté míry realizována v rámci místního systému, opírajícího se o místní rady (komise) pro prevenci kriminality a agentury, které umožňují pro prevenci využívat finanční, politické a správní prostředky. Toto

---

¹²³ VACEK, E. OSN – souhrn opatření k prevenci kriminality. A/CONF. 144/9 ze 13.06.1990. Dostupné z [www: <http://ad.vscr.cz/news_files/OSN.DOC>](http://ad.vscr.cz/news_files/OSN.DOC).

¹²⁴ Dostupné z [www: <http://www.vscr.cz/clanky/?cl_id=1131>](http://www.vscr.cz/clanky/?cl_id=1131).

¹²⁵ VACEK, E. OSN – souhrn opatření k prevenci kriminality. A/CONF. 144/9 z 13.06.1990. Dostupné z [www: <http://ad.vscr.cz/news_files/OSN.DOC>](http://ad.vscr.cz/news_files/OSN.DOC).

působení může do značné míry změnit socioekonomické podmínky na místní úrovni, které ovlivňují život mladých lidí a jejich dispozice pro páčání trestné činnosti.¹²⁶

1.9.4 Kriminalita mladistvých

Kriminalita mládeže patří zvláště v posledních letech k závažnému společenskému problému. Od roku 1989 dochází k značnému nárůstu trestné činnosti, a to nejen u dospělých pachatelů, ale bohužel i u mládeže. Od roku 1990 vzrostl počet pachatelů ve věku 15–18 let o 100 %, u dětí dokonce o celých 160 %.¹²⁷ Mládež se dopouští nejen stále většího počtu majetkových trestných činů, ale co je hrozné, že dochází k nárůstu násilných útoků, které mnohdy končí až smrtí oběti.

Podle platného §93 ZSM¹²⁸ je tak sice umožněno dětem mladším patnácti let, které se dopustí činu jinak trestného, uložit některá opatření (dohled probačního úředníka, zařazení do terapeutického, psychologického nebo jiného vhodného výchovného programu ve středisku výchovné péče a ochrannou výchovu), ale jejich účinnost není zcela dostačující.

Šetření prováděné v rámci grantového projektu Ministerstva vnitra ČR poukázalo na negativní výsledky institutu ochranné výchovy, když mladiství, kterým byla uložena, vykazovali téměř 100 % kriminální recidivu.¹²⁹ Problémem je, že při pobytu v kolektivních zařízeních nemají mladí jedinci potřebné emocionální vazby na rodiče a k vychovatelům si nedokáží vytvořit hlubší citový vztah. Nedostatečná je pak rovněž jejich integrace do společnosti.

Mezi klienty diagnostických a výchovných ústavů patří převážně mladí lidé, u nichž se vytvořil silný obranný mechanismus. Citové strádání nahrazují intenzivním vnějším vzrušením, mezi něž nejčastěji patří požívání návykových látek, ale i samotná trestná činnost. Obvyklé konflikty s rodiči mají za výsledek podezření, nedůvěru a obavu z dospělých.

---

¹²⁶ VACEK, E. OSN – souhrn opatření k prevenci kriminality. A/CONF. 144/9 z 13.06.1990. Dostupné z [www: <http://ad.vscr.cz/news_files/OSN.DOC>](http://ad.vscr.cz/news_files/OSN.DOC).

¹²⁷ Dostupné z [www: <http://trestni2.juristic.cz/510461/clanek/#sdfootnote1sym>](http://trestni2.juristic.cz/510461/clanek/#sdfootnote1sym).

¹²⁸ Zákon č. 218/2003 Sb., o soudnictví ve věcech mládeže, §93.

¹²⁹ Dostupné z [www: <http://trestni2.juristic.cz/510461/clanek/#sdfootnote6sym>](http://trestni2.juristic.cz/510461/clanek/#sdfootnote6sym).

Nezbytností je rovněž zajistit dostatek kvalifikovaných pracovníků, kteří by vykonávali nejen dozor nad plněním povinností ochranné výchovy, ale i poskytovali rodině potřebnou pomoc.

1.10 Projekt „Lidé místo zdí“ jako alternativa výkonu vazby

Od doby, kdy německá obecně prospěšná společnost EJV (Evangelische Jugendfürsorge/Evangelická péče o mládež) Lazarus¹³⁰ (dále jen EJV Lazarus) v roce 1995 vstoupila, se svým zařízením pro umístování trestaných mladistvých namísto vyšetřovací vazby v Braniborském Uckermarku, do nové pedagogické oblasti, se enormně zvýšil společenský tlak na vývoj nových, mimo zaseté koleje ležících, řešení problémů delikventní mládeže a zejména násilí páchané mladistvými.

Pod vůdčí myšlenkou „Lidé místo zdí“, od té doby EJV Lazarus vyvinula a implementovala mnoho koncepcí, které mimo trestní vazby pro mladistvé pedagogickými metodami účinně usilují o integraci mladistvých delikventů do společnosti.

Vzhledem ke zkušenostem s výše uvedeným projektem z oblasti sociálně pedagogické práce s dětskými delikventy a mladistvými pachateli trestných činů jsem si vybral zařízení této obecně prospěšné společnosti EJV Lazarus, které je na severovýchodě Německa ve Frostenwalde.¹³¹ Ve zdejším zařízení mají s těmito mladistvými pachateli velmi dobré a již více než stoleté zkušenosti.

EJV Lazarus provozuje několik zařízení pro mladistvé delikventy, která jsou alternativou vyšetřovací vazby. Jedná se o otevřené zařízení pro pomoc mladistvým. Tento druh zařízení je určen pro mladistvé pachatele trestných činů (chlapce i dívky) ve věku od 14 do 17 let, kteří tak nemusí putovat do vyšetřovací vazby. Tato zařízení využívají vzdělávání a speciální pracovní tréninkové programy přizpůsobené potřebám mladistvých. Kapacita jednotlivých zařízení je dle dostupných možností. V zařízení ve Frostenwalde je to například 40 míst rozdělených do 6 skupin osob různého věku.

---

¹³⁰ Dostupné z [www: <http://www.ejf.de>](http://www.ejf.de).

¹³¹ Dostupné z [www: <http://www.ejf.de>](http://www.ejf.de).

Právní základ je položen v § 72 odst. 4 ve spojení s § 71 odst. 2 zákona o soudech pro mladistvé a v § 27 ve spojení s § 34 a § 36 zákona o pomoci dětem a mladistvým.

V SRN je celkem 10 takovýchto zařízení, která jsou rozmístěna do pěti oblastí. V oblasti Uckermark je pět těchto zařízení, a to ve Frostenwalde, Groß Pinnow, Petershagen, Luckow, Liepe. V oblasti Berlína je pouze jedno zařízení v Tegelu. V oblasti Saskao-Anhaltské je též jediné zařízení v Pöblitzu. V oblasti Durynska jsou dvě zařízení v Pößnicku a Rötttersdorfu. Poslední zařízení je v oblasti Bavorska v Selbu.¹³²

Kritéria pro přijetí do zařízení EJF Lazarus jsou nastavena tak, že jsou přijímáni mladiství bez ohledu na závažnost a intenzitu trestného činu popřípadě zločinu. Nebere se v potaz individuální struktura osobnosti ani jiné problematiky, ba ani to, zda se jedná či nejedná o imigranty.

Do zařízení EJF Lazarus naopak nemohou být přijímáni mladiství, kteří vůbec neznají jazyk a nemají žádnou možnost se dorozumět. Dále nemohou být přijímáni ani mladiství s primárně akutní závislostí a mladiství, u nichž byla avizována nutnost hospitalizace, nebo kteří musí podstoupit jinou klinickou terapii.

Spektrum nabídky výchovného zařízení EJF Lazarus¹³³ je poměrně pestré, když z daného obsahu konkrétně mohu jmenovat zajištění trestního řízení výhradně pedagogickými prostředky, intenzivní sociálně-pedagogickou individuální a skupinovou péči, sociálně přípravné kurzy, speciální pracovní tréninkové programy, pracovní projekty a praxe v podnicích, plánování profese a příprava k povolání, volnočasové projekty strukturované s odborným vedením, psychologická individuální a skupinová práce. Mezi praktický prvek patří práce s rodiči. Pro návštěvy rodičů je k dispozici bungalov v areálu zařízení. Dále je v této nabídce zahrnuto plánování budoucnosti, pokud jde o bydlení, školu, vzdělávání a volný čas a následná péče.

V této oblasti je třeba spolupracovat s mnoha orgány a institucemi, se kterými je důležitá souhra a koordinace, bez které nelze tyto programy úspěšně absolvovat. Mezi

---

¹³² Dostupné z [www: <http://www.selb.de>](http://www.selb.de).

¹³³ Dostupné z [www: <http://www.ejf.de>](http://www.ejf.de).

tyto důležité články vzájemné propojenosti a spolupráce patří rodiče nebo osoby, jimž bylo dítě svěřeno do péče, kurátoři, právní zástupci, orgány policie, státní zástupci, soudci. K těmto orgánům je nutno přidat i sociální služby.

Způsob, jakým by se dala stručně obsahově vyjádřit denní náplň mladistvých, umístěných v zařízení EJF Lazarus, lze jednoduše shrnout v denním režimu, který začíná ukončením nočního klidu v 6:00 hod. a končí pro osoby mladší 16 let ve 21:30 hod. a pro osoby starší 16 let ve 22:30 hod. Podrobnější popis režimu dne je uveden v příloze č. 2.

Dne 24. 4. 2008 bylo v rámci projektu „Lidé místo zdí“ oficiálně otevřeno další sociálně terapeutické zařízení na bývalém statku v okrese Till Moyland s kapacitou 8 míst pro dospívající pachatele trestných činů ve věku 12-15 let. Dle vyjádření Hilde Benninghoffa Giese, asistenta specialisty propagátora EJF Kaiserswerther,¹³⁴ byl v roce 2007 zahájen zkušební provoz tohoto zařízení a po ročním zhodnocení byly výsledky velmi pozitivní. Všichni, kteří byli umístěni v tomto zařízení ve zkušebním provozu, jsou na nejlepší cestě k životu bez trestné činnosti v souladu se zásadou „Lidé místo zdí“. Dle jeho sdělení je již mnoho mladých lidí, se kterými zde pracovali a kteří vedou v současné době řádný život a nepáchají trestnou činnost.

Matthias Dargel z Kaiserswerther Diakonie poukazoval na stav v Severním Porýní-Vestfálsku, kde je v současné době poptávka, aby ostatní obdobná zařízení tohoto typu navýšila své kapacity.¹³⁵

---

¹³⁴ Dostupné z [www: <http://www.kaiserswerther-diakonie.de/Aktuelles/EroeffnungAusblickeJF.pdf >](http://www.kaiserswerther-diakonie.de/Aktuelles/EroeffnungAusblickeJF.pdf).

¹³⁵ EJF Lazarus Aktuell, zeitschrift der EJF-Lazarus Gessellschaft. Ausgabe 1/2008 s.4.

2 Cíle práce a hypotézy

Cílem mé práce je provedení výzkumu a ověření stanovených hypotéz. Jde o zjištění stavu, zda je česká veřejnost dostatečně informována o problematice, jakou je kriminalita mladistvých, a zda v této souvislosti má česká veřejnost nějaké informace o probíhajícím projektu německé obecně prospěšné společnosti EJF Lazarus pod pracovním názvem „Lidé místo zdí“, který se snaží aktuálně řešit právě zmíněnou problematiku kriminality delikventní mládeže.

Dalším cílem je zmapování a zjištění aktuálního stavu, co si o tomto projektu myslí česká veřejnost, a zda občané České republiky neodmítají zavedení obdobného zařízení pro alternativní výkon vazby pro mladistvé na území České republiky, respektive rozšíření tohoto projektu „Lidé místo zdí“ do České republiky, legislativně upraveného na zdejší podmínky a dále zjistit, co by česká veřejnost od zavedení takovéto alternativní varianty v České republice očekávala.

Pro výzkum jsem si stanovil dvě následující hypotézy.

Pracovní hypotéza č.1:

Česká veřejnost neodmítá zavedení projektu v České republice.

Pracovní hypotéza č.2:

Česká veřejnost očekává od projektu snížení trestné činnosti mladistvých.

2.1 Cíl práce, dílčí cíle

Cílem této diplomové práce je zpracování problematiky narůstající kriminality mladistvých a její způsob řešení orgány činnými v trestním řízení. V teoretické části jde o přiblížení a pochopení problematiky mladistvých a jejich patologických jevů v kontextu se současnou legislativní úpravou a způsobem řešení této problematiky v rámci novely trestního řádu. V souvislosti s touto změnou vzájemně porovnávám důležité aspekty, které mohou mít vliv na problematiku delikvence mladistvých. Dílčím cílem je pochopit problematiku v kontextu s odbornými zdroji a zároveň provést analýzu svého vlastního výzkumu a vyhodnotit postoje české veřejnosti a odborné

veřejnosti k výše uvedené problematice, zejména k samotnému výkonu vazby mladistvými osobami za současných právních norem.

2.2 Hypotézy

Hypotéza č. 1: Česká veřejnost neodmítá zavedení projektu i v České republice.

Hypotéza č. 2: Česká veřejnost očekává od projektu snížení trestné činnosti mladistvých

3 Metodický postup

V rámci metodického postupu, při provádění kvantitativního výzkumu jsem testoval hypotézy a získaná data, která jsem následně generalizoval. V případě kvalitativního výzkumu¹³⁶ jsem testoval hypotézy, generalizoval získaná data. V souvislosti s metodickým postupem jsem prováděl charakteristiku zkoumaného vzorku a další informace o použitých metodách, použitých technikách, způsobu získávání informací, provádění analýzy interních materiálů Vězeňské služby České republiky a realizací vlastního výzkumu.

3.1 Použité metody

Ve své práci jsem použil smíšenou metodu kvantitativně kvalitativní, a to formou rozhovoru a polostandardizovaného rozhovoru. Dále jsem použil metodu identifikace jevů, techniku sběru dat a analýzy dokumentů. Při samotném výzkumu byla použita anketa a dotazníková technika.

3.1.1 Metoda dotazníku, ankety

Při provádění výzkumné části s kvantitativním vzorkem jsem použil metodu dotazníku z důvodu jeho variability, neboť se jedná o nejčastěji používanou metodu při provádění výzkumu. Mimo jiné jsou dotazníky a ankety často využívány pro jejich nízkou nákladnost, rychlost, snadnou distribuci, záruky anonymity a nižší nároky na jejich vyhodnocování. Naopak nevýhodou je samotný výběr respondentů.¹³⁷ Tuto techniku jsem zvolil i proto, že se jedná o homogenní skupinu a jde o obecnější problematiku se zaměřením na širší skupinu, jakou je česká veřejnost. V dotazníku jsou kladeny přímé a nepřímé otázky. Při formulaci otázek jsem dbal na jejich srozumitelnost, jasnost, jednoznačnost a atraktivnost. Při provádění ankety jsem v její první části použil uzavřené otázky, u nichž jsem použil možné varianty odpovědi, ze kterých si respondent vybral vhodnou odpověď. Ve druhé části ankety jsem použil otevřené otázky, neboť nechávají zcela na respondentovi, jaká bude jeho odpověď. Respondent na tyto otázky odpovídá vlastními slovy. Při oslovování respondentů jsem

¹³⁶ ŠVARÍČEK, R., ŠEĎOVÁ, K. a kol.: Kvalitativní výzkum v pedagogických vědách.

¹³⁷ BÁRTLOVÁ, S., SADÍLEK, P., TÓTHOVÁ, V.: *Výzkum a ošetrovatelství*.

použil filtračních otázek, jenž měly eliminovat respondenty, kteří o probíhající anketu neměli zájem, nebo nechtěli odpovídat na otázky osobní povahy. Pro ověření pravdivosti odpovědí jsem respondentům kladl kontrolní otázky, které se opakovaly, avšak v obdobném znění, nikoliv shodném.

3.1.2 *Individuální polostandardizovaný rozhovor*

Ve své práci jsem použil metodu individuálního polostandardizovaného rozhovoru, neboť se jednalo o výzkum nesourodého vzorku. U polostandardizovaného rozhovoru nejsou formulovány varianty odpovědi. V rozhovoru byly použity otevřené i uzavřené otázky. Je to technika terénního sběru informací, při které jsou potřebná data získávána od zkoumaných osob prostřednictvím záměrně cílených otázek, kladených respondentovi v rozhovoru vedeném tváří v tvář.

Kladené otázky byly zaměřeny a konstruovány tak, aby každý respondent vyjádřil svůj postoj ke zkoumané problematice. Cílem takto vytvořených otázek bylo zjistit, zda dotázaní respondenti mají dostatečné informace o projektu „Lidé místo zdí“, eventuálně zda o tomto projektu někdy slyšeli. Pokud ano, jak se o tomto projektu dozvěděli, co si o tomto projektu myslí a jak jej hodnotí. Pokud dotázaní respondenti neměli žádné informace o výše zmíněném projektu, byli následně seznámeni s aktuálním děním tohoto projektu a jeho možností případného rozšíření na mezinárodní úroveň, konkrétně do České republiky. Respondentům byly dále kladeny otázky zaměřené na zamyšlení se dotázaných respondentů nad možností zavedení této alternativy výkonu vazby u mladistvých v České republice.

Další otázky směřovaly ke zjištění postojů respondentů k nastíněnému modelu zavedení této alternativy v České republice, za předpokladu prosazení závazných právních předpisů, potřebných pro jeho zavedení a naplnění smyslu tohoto modelu, tj., co by respondenti očekávali od zavedení této alternativy výkonu vazby u mladistvých. Respondenti, kteří se v dané problematice neorientovali, těm byl poskytnut informační profil o dotazovaném projektu a dále stručné seznámení se současným stavem.

3.1.3 *Technika obsahové analýzy interních materiálů VS ČR*

Jde o standardní metodu, představující analýzu dokumentů, tj. zachycené informace v hmotném médiu. Dokumenty dělíme na tištěné, psané na papíře, na zvukových nosičích, videozáznamy, fotografie a podobně. Tato technika se zabývá obsahem sdělení, formou, autorem, adresátem daného sdělení. V případě neosobních dokumentů se jedná o statistiky, úřední dokumenty, výroční zprávy atd. Naopak úřední, respektive oficiální dokumenty, bývají závazné, či jiným způsobem objektivizované (zákony, vyhlášky, nařízení). Statistické prameny, statistické ročenky VS ČR.¹³⁸ Pomocí techniky obsahové analýzy interních materiálů Vězeňské služby České republiky jsem nejprve shromáždil dokumentaci vztahující se k problematice delikventní mládeže a potřebné dostupné materiály k projektu „Lidé místo zdí“. Podrobným nastudováním a analýzou těchto materiálů jsem zjišťoval skutkový stav současných podmínek výkonu vazby dle platné legislativy. Zkoumal jsem, zda podmínky současného výkonu vazby odpovídají evropským standardům a doporučeným normám dle doporučení Evropských vězeňských pravidel, které jsou celoevropsky považována za více než pouhé doporučení pro vězeňské systémy. Ve své práci jsem zjišťoval reálné podmínky výkonu vazby mladistvých osob, aktuální denní režim v tomto zařízení, možnosti využití volnočasových aktivit, materiální zabezpečení, hygienické zabezpečení z hlediska možnosti vykonání základních hygienických potřeb, včetně využívání toalet, koupání, úpravu vzhledu, oděvní složky a jejich čištění, výměnu. Dále výměnu ložního prádla, materiální zabezpečení na celách a ostatních prostředků, které mají mladiství ve výkonu vazby k dispozici, jaké jsou stravovací návyky, možnosti případného vzdělávání, výchovné programy pro mladistvé osoby ve výkonu vazby, pravidelnost kontaktu s rodinou a blízkými osobami, možnost vycházek v areálu věznice či vazební věznice, zda je dostatečné personální zajištění, jaký mají mladiství odsouzení možný přístup k informacím, jaké mají možnosti k využívání psychologické a duchovní péče. Bylo rovněž důležité zjistit, jaké jsou možné komplexní kapacity pro výkon mladistvých ve výkonu vazby na území České republiky. Ze statistických ukazatelů bylo využito ročních a dlouhodobých statistik obviněných

---

¹³⁸ BÁRTLOVÁ, S., SADÍLEK, P., TÓTHOVÁ, V.: *Výzkum a ošetřovatelství*.1.

mladistvých umístěných do výkonu vazby. Byl hodnocen postup Vězeňské služby dle Koncepce rozvoje do r. 2015 a vhodnost bezpečnostních opatření, stavebně technického zajištění, vzdělanosti personálu a další možné využitelné a měřitelné ukazatele.

3.2 *Realizace vlastního výzkum*

Při provádění vlastního kvantitativního výzkumu¹³⁹ jsem použil formu náhodného výběru, který jsem omezil ve výběru dotazovaných respondentů podle pohlaví na dvě stejné skupiny v počtu 50 respondentů mužského pohlaví a 50 respondentů ženského pohlaví. Zkoumaný soubor, čítající 100 respondentů, byl vybírán náhodně, a to ve věkovém rozmezí od 14 do 80 let věku. Samotný výzkum probíhal ve čtyřech základních etapách. Všechny etapy proběhly ve shodných dnech ve stejné lokalitě, kterou bylo náměstí Míru v Domažlicích. Jako vhodný den jsem zvolil sobotu, neboť v průběhu týdne jsem neměl dostatek možností k provedení této ankety z důvodu plnění pracovních povinností.

Etapy prováděné ankety „Lidé místo zdi“ proběhly v následujících termínech:

1. etapa 26. 02. 2009 v čase od 9.00 do 17.15 hod.
2. etapa 07. 03. 2009 v čase od 9.00 do 16.45 hod.
3. etapa 20. 06. 2009 v čase od 9.00 do 17.00 hod.
4. etapa 04. 07. 2009 v čase od 9.00 do 17.30 hod.

Tato část výzkumu trvala 32,5 hod. tj. 8,12 hod. v průměru na etapu výzkumu. V každé z uvedených etap bylo osloveno a zpracováno vždy 25 respondentů a bylo zpracováno 25 záznamových archů od dotázaných respondentů. Norma 25 vytvořených záznamových archů byla zvolena z hlediska časové náročnosti při provádění výzkumu formou ankety, jako odpovídající a reálná z hlediska provedení kvalitního výzkumu a zejména jeho velmi obsáhlému zaznamenávání do předem připravených záznamových archů pro tuto anketu. V rámci propočtu byl stanoven odhad na jednoho respondenta v časovém rozmezí 15-20 minut. Ve většině případů se tento časový limit podařilo

---

¹³⁹ PUNCH, F.,K. Úspěšný návrh výzkumu.

dodržet. V průběhu etap však nastalo i několik situací, kdy byla anketa s dotázaným respondentem ukončena již po necelých 10 minutách. V jedenácti případech anketa naopak nabrala v rámci diskuze časový posun na 30-35 minut, což mělo dle mého názoru pozitivní vliv, neboť bylo vidět, že někteří respondenti mají zájem o vedení širší diskuze k tomuto tématu a chtějí se k této problematice vyjádřit.

Forma ankety byla zvolena dle charakteristiky a kvantity zkoumaného souboru, který jsem si pro výzkum stanovil. Každý respondent byl nejprve osloven a v případě kladné odezvy byl seznámen s probíhající anketou. Z důvodu možnosti ověření bylo každému dotázanému respondentovi přiděleno anketní číslo od 1 do 100. Každý dotázaný měl přidělen anketní záznamový arch, do kterého jsem zapisoval potřebné informace a několik osobních údajů, které z hlediska charakteristiky nejsou považovány za údaje podléhající omezení ve smyslu zákona č. 100/2006 Sb., o osobních údajích.

Každý respondent odpověděl na čtyři stejné otázky týkající se projektu německé obecně prospěšné společnosti EJV Lazarus pod názvem „Lidé místo zdí“, které byly koncipovány tak, aby dotázaní respondenti vyjádřili vlastní názory a postoje k tomuto projektu, jenž je v současné době aktuální zejména s možností jeho rozšíření na mezinárodní úroveň, a to konkrétně do České republiky.

Anketa byla rozdělena do tří částí. V první části museli respondenti udělit souhlas s možností využití těchto údajů ve výzkumné části této diplomové práce a dále uvedli údaje o svém pohlaví, věku, nejvyšším dosaženém vzdělání, rodinném stavu a sociálním statusu.

Ve druhé části ankety byly všem respondentům kladeny čtyři výzkumné otázky směřující k jejich svobodnému vyjádření k uvedené problematice a především k výše zmíněnému projektu „Lidé místo zdí“.

Výzkumné otázky:

1. Slyšel(a) jste někdy o projektu společnosti EJV Lazarus „Lidé místo zdí“?
2. Co si o tomto projektu myslíte?

3. Domníváte se, že by bylo dobré vytvořit obdobný projekt, který by nahradil stávající výkon vazby mladistvých i v ČR?

4. Co byste očekával(a) od zavedení takového projektu?

Dotázaní respondenti odpovídali na výše uvedené výzkumné otázky a jejich odpovědi byly zaznamenávány do záznamového archu s přiděleným pořadovým číslem. V souvislosti s těmito základními výzkumnými otázkami byly respondentům kladeny další doplňující dotazy, které rovněž směřovaly k získání potřebných informací o přehlednosti dotázaných respondentů z řad české veřejnosti, o zkoumané problematice, jejich názoru a postojích. Dále byly diskutovány možné způsoby řešení této problematiky dle platné legislativy a dalších obecně závazných právních předpisů a norem. V případě vzneseného dotazu ze strany respondenta bylo ze strany výzkumníka vše potřebné dostatečně vysvětleno a objasněno.

Ve třetí části ankety byla zpracována stručná charakteristika již zmiňovaného projektu „Lidé místo zdí“, jenž měla posloužit všem respondentům, kteří neměli potřebné informace o zkoumané problematice, či přehled o aktuálním dění tohoto projektu.

Respondenti tak měli možnost se s touto charakteristikou (v rozsahu jedné strany A4) seznámit v tištěné podobě na záznamovém archu, který měl každý respondent k dispozici. V rámci tohoto seznámení byly často kladeny doplňující dotazy na mou osobu výzkumníka, které se týkaly projektu „Lidé místo zdí“. Na tyto otázky jim bylo vždy odpovězeno v dostatečné míře z nastudovaných dostupných zdrojů a informačních materiálů.

3.3 Charakteristika zkoumaného vzorku

V rámci prováděného výzkumu se jednalo o základní soubor, který byl různorodě členitý. Konkrétně se jednalo o respondenty ve věku od 14 do 80 let, jenž měli hodnotit specifický problém, kterým byla problematika delikventní mládeže a výkon vazby mladistvými osobami. V rámci reprezentativnosti vzorku byly stanoveny základní informace o pohlaví, věku, vzdělání, lokalitě, sociálním statusu. Vzhledem k větší

možnosti získání potřebných dat a důležitých informací, s přihlédnutím k možnosti rozšířené diskuze, která se týkala homogenní skupiny mladistvých, kde se jedná o obecnější problematiku, byla zvolena zásada anonymity.

Rozsah výběrového souboru je 100 osob v kvantitativní části výzkumu, aby bylo možné uvádět výsledky výzkumu v procentuálním vyjádření, což mimo jiné umožňuje i snadnější orientaci v uváděných datech a grafových znázorněních. Soubor byl vybírán náhodně, a to z 50 % osob ženského pohlaví a z 50 % osob mužského pohlaví, z důvodu rovnoprávnosti mezi jednotlivými pohlavími.

V případě kvalitativního výzkumu se jednalo o cílený soubor v rozsahu 10 respondentů z řad odborné veřejnosti. Zástupci této odborné veřejnosti jsou dostatečně obeznámeni se zkoumanou problematikou a mají osobní zkušenosti s výkonem vazby s mladistvými osobami. V zásadě se jedná o osoby pracující po delší období v oblasti vězeňství. Jednalo se o pracovníky z řad vychovatelů, speciálních pedagogů, pedagogů volného času, sociálních pracovníků, psychologů. Dále byli mezi odbornou veřejnost zařazeni soudci a státní zástupci, kteří mají osobní zkušenost s mladistvými delikventy.

Cílem kvalitativního výzkumu byla tvorba hypotéz a popis problému, který probíhal formou rozhovorů, skupinové diskuze a také analýzou dokumentů za pomoci systematického shromažďování získaných dat v písemné formě.

4 Výsledky

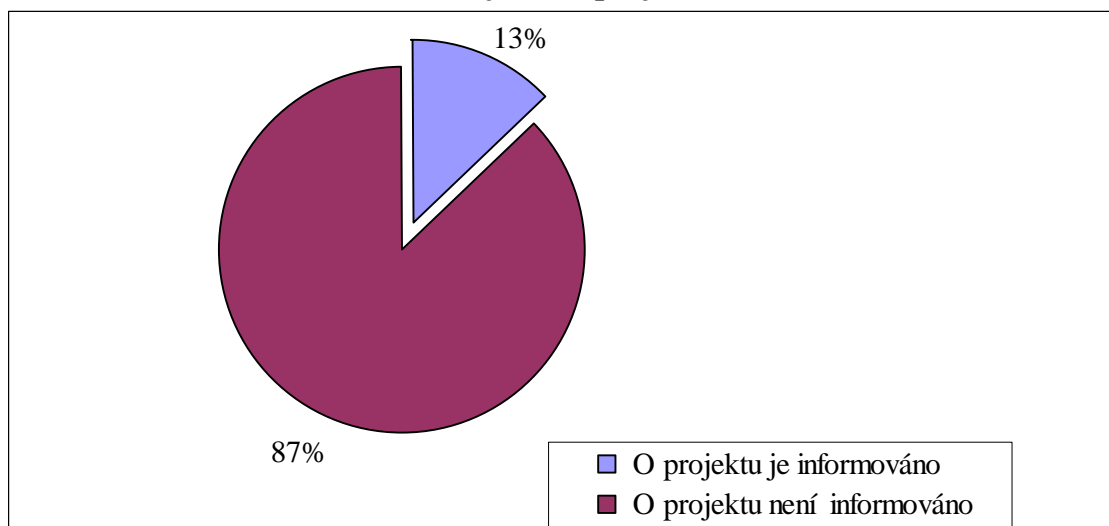
Nyní budu interpretovat výsledky ve vztahu k pracovním hypotézám, které byly sestaveny před zahájením experimentu. První hypotéza tvrdila, že česká veřejnost neodmítá projekt „Lidé místo zdí“ a druhá hypotéza měla potvrdit, že česká veřejnost od zavedení projektu očekává snížení kriminality mladistvých.

Při analýze zjištěných výsledků, provedených anketou, dotazníkem a polostandardizovaným rozhovorem, došlo k potvrzení obou hypotéz. Jednotlivě získané výsledky jsou podrobně rozepsány podle jednotlivých zkoumaných skupin. První skupinou byla česká veřejnost a druhou skupinou byla odborná veřejnost. Další podrobnosti rozvádím v kapitolách 4.1 a 4.2.

4.1 Výsledky z šetření české veřejnosti

Z provedeného výzkumu, který byl zaměřen na zjištění aktuálního stavu, zda česká veřejnost je dostatečně informována o probíhajícím projektu „Lidé místo zdí“, lze konstatovat, že informovanost české veřejnosti je velmi nízká. Informace o výše zmíněném projektu má pouhých 13 % z celkového počtu dotázaných respondentů. V opačném případě 87 % dotázaných respondentů nemá o probíhajícím projektu žádné informace.

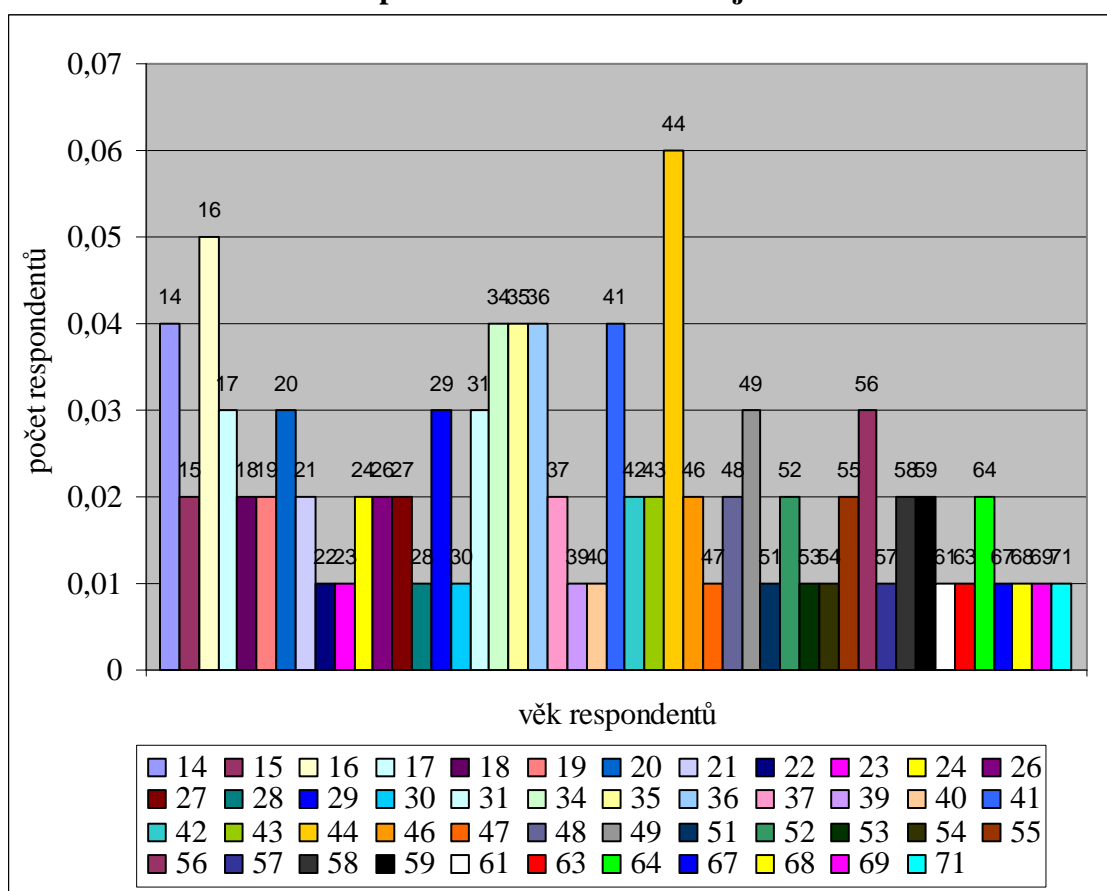
Graf č. 1: Informovanost české veřejnosti o projektu „Lidé místo zdí“

Zdroj: Vlastní výzkum 2009

Věkové složení dotázaných respondentů z řad české veřejnosti lze vyjádřit jako rozmanitý základní soubor, jehož rozsah se pohyboval v rozmezí od 14 do 71 let. Nejvyšší členitosti dosáhly osoby ve věku 44 let, jejichž počet činil 6 % z celkového souboru všech dotázaných respondentů. Druhou nejpočetnější skupinou byly osoby ve věku 16 let (5 %). Třetí skupinou s nejvyšším počtem zastoupených respondentů byly osoby ve věku 14, 34, 35, 36 a 41 let. Všechny uvedené věkové skupiny měly shodné zastoupení 4 % z celkového počtu dotázaných.

Graf č.2: Věkové složení respondentů z řad české veřejnosti

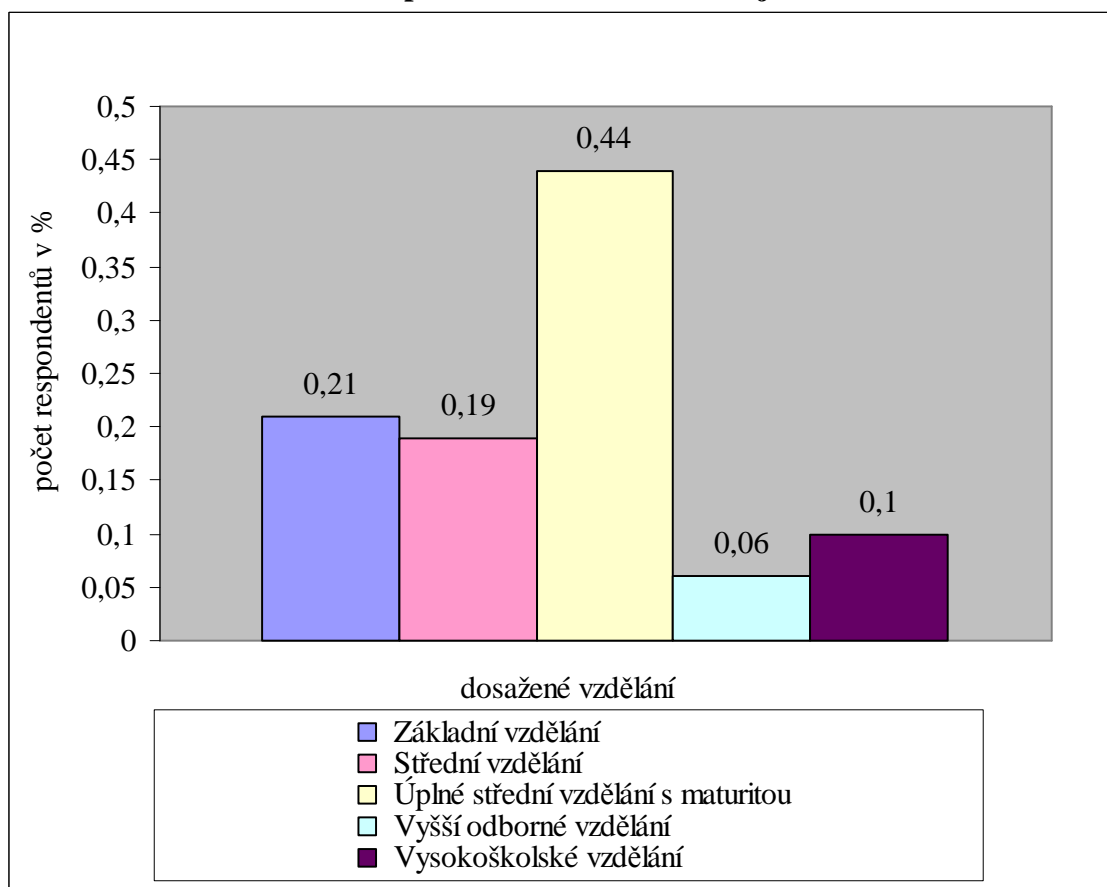

Zdroj: Vlastní výzkum 2009

Ve výzkumu provedeném na vzdělanostní úroveň zkoumaného základního souboru, kterým byla česká veřejnost, byly zjištěny následující výsledky. Nejpočetnější skupinou v počtu 44 % byly osoby s úplným středním vzděláním s maturitou. Druhou nejvíce zastoupenou skupinou byli respondenti se základním vzděláním, jejichž počet dosáhl 21 %. V těsném závěsu byla třetí nejpočetnější skupina s 19 %, jejichž nejvyšší

dosažené vzdělání bylo střední odborné bez maturity. Osoby s vyšším odborným vzděláním dosáhly počtu 6 % a osoby vysokoškolsky vzdělané, mezi něž jsou počítány i osoby s bakalářským vzděláním, dosáhly hranice 10 %. Podrobněji znázorněno v grafu č.3.

Graf č.3: Graf vzdělanosti respondentů z řad české veřejnosti

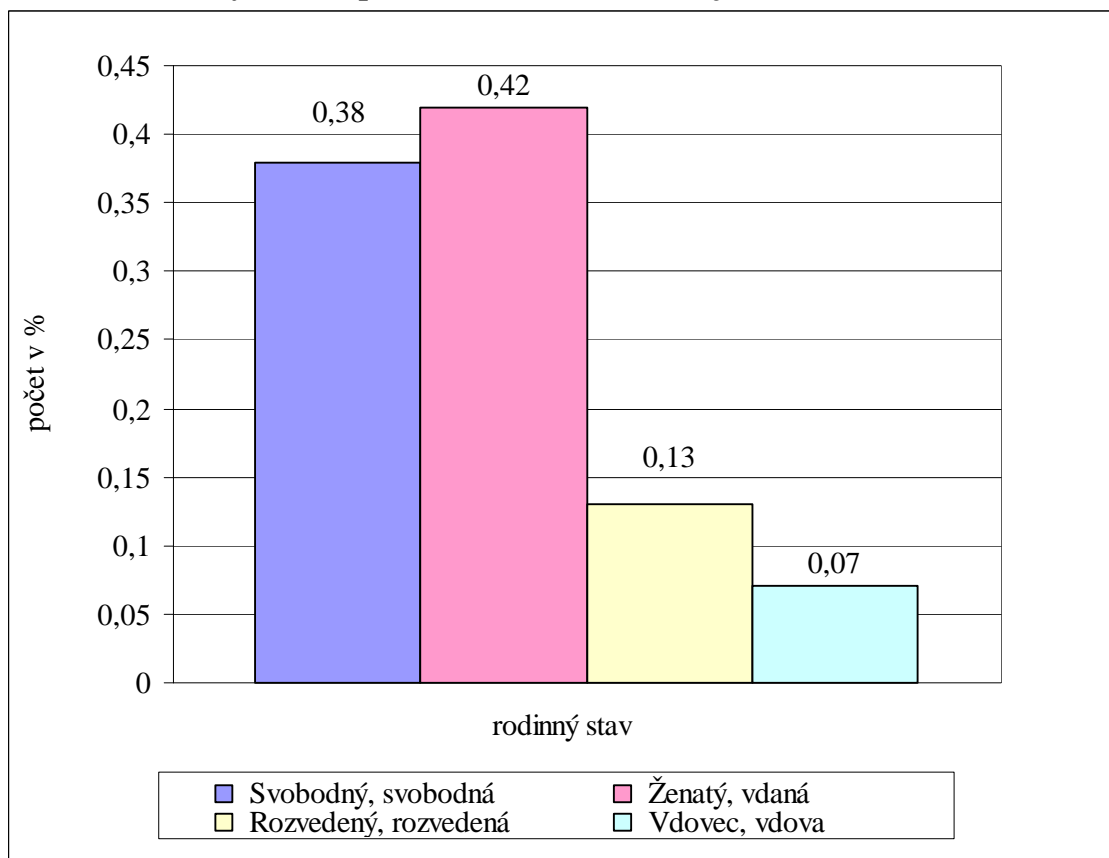

Zdroj: Vlastní výzkum 2009

V rámci provedeného výzkumu z pohledu soudružnosti rodin dotázaných respondentů byl zjišťován rodinný stav respondentů z řad české veřejnosti. Z provedeného výzkumu vyplývá, že nejvyšší podíl 42 % z celkového počtu dotázaných respondentů činí osoby, které žijí v úplných rodinách, respektive se jedná o osoby ženaté (vdané). Druhou nejpočetnější skupinou byly osoby mladšího věku, které nemají vyživovací povinnost a jednalo se o osoby svobodné, bez dalších partnerských závazků. Počet těchto osob dosáhl 38 %. V počtu 13 % byla zastoupena skupina respondentů, kteří nežijí ve společné domácnosti z různých důvodů, které je vedly k odloučení od

původní rodiny. Nejméně zastoupena byla skupina osob, které dosahovaly vyššího věku. Tato skupina činila 7 % z celkového počtu dotázaných respondentů v rámci zkoumaného základního souboru. Viz graf č.4.

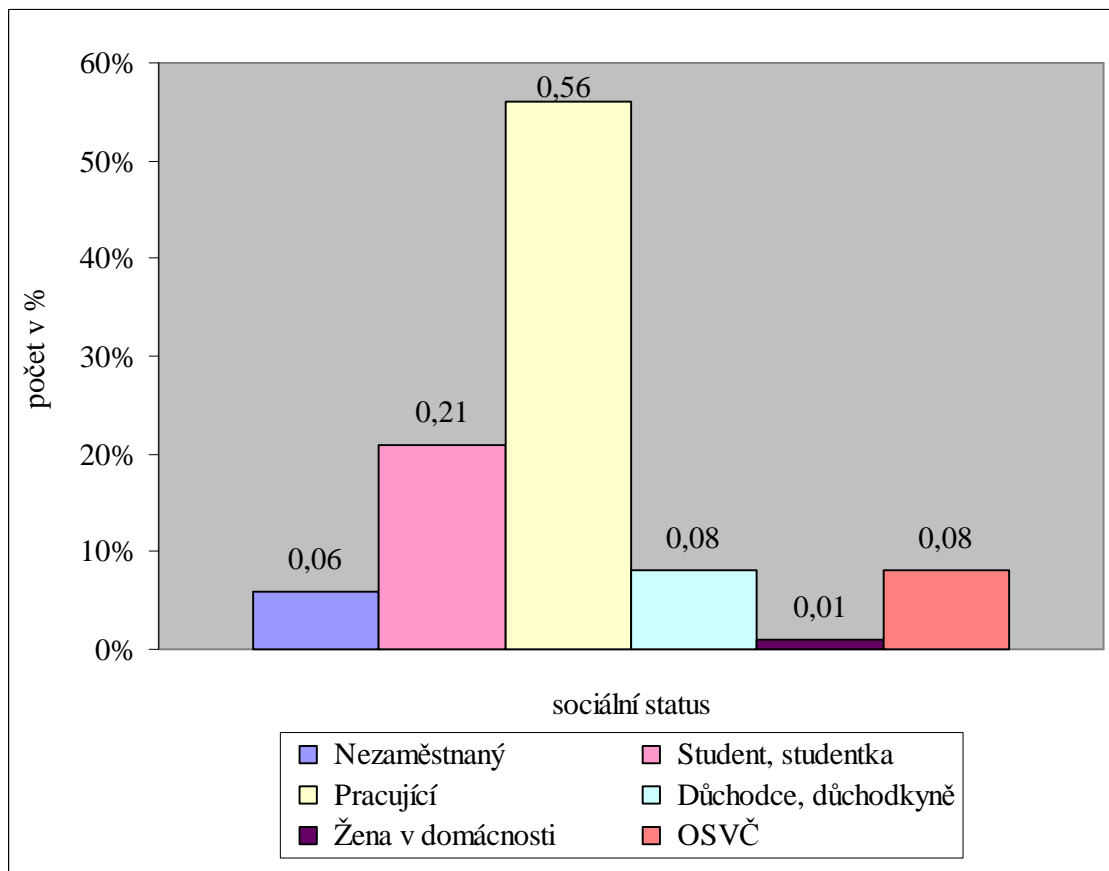
Graf č.4: Rodinný stav respondentů z řad české veřejnosti

Zdroj: Vlastní výzkum 2009

Z pohledu sociálního statutu byla zjišťována charakteristika zkoumaného základního souboru z řad české veřejnosti, která měla vypovídat o statusu dotázaných respondentů. Výzkum prokázal, že v 56 % se jednalo o osoby, které jsou v pracovním poměru jako zaměstnanci. Ve 21 % se jednalo o osoby studující a ve shodném procentuálním vyjádření 8 % se jednalo o osoby samostatně výdělečně činné a osoby pobírající důchod. Výše 6 % dosáhla skupina respondentů, kteří jsou nezaměstnaní a jsou evidovaní na úřadu práce. Více znázorňuje graf č.5.

Graf č.5: Sociální status respondentů z řad české veřejnosti

Zdroj: Vlastní výzkum 2009

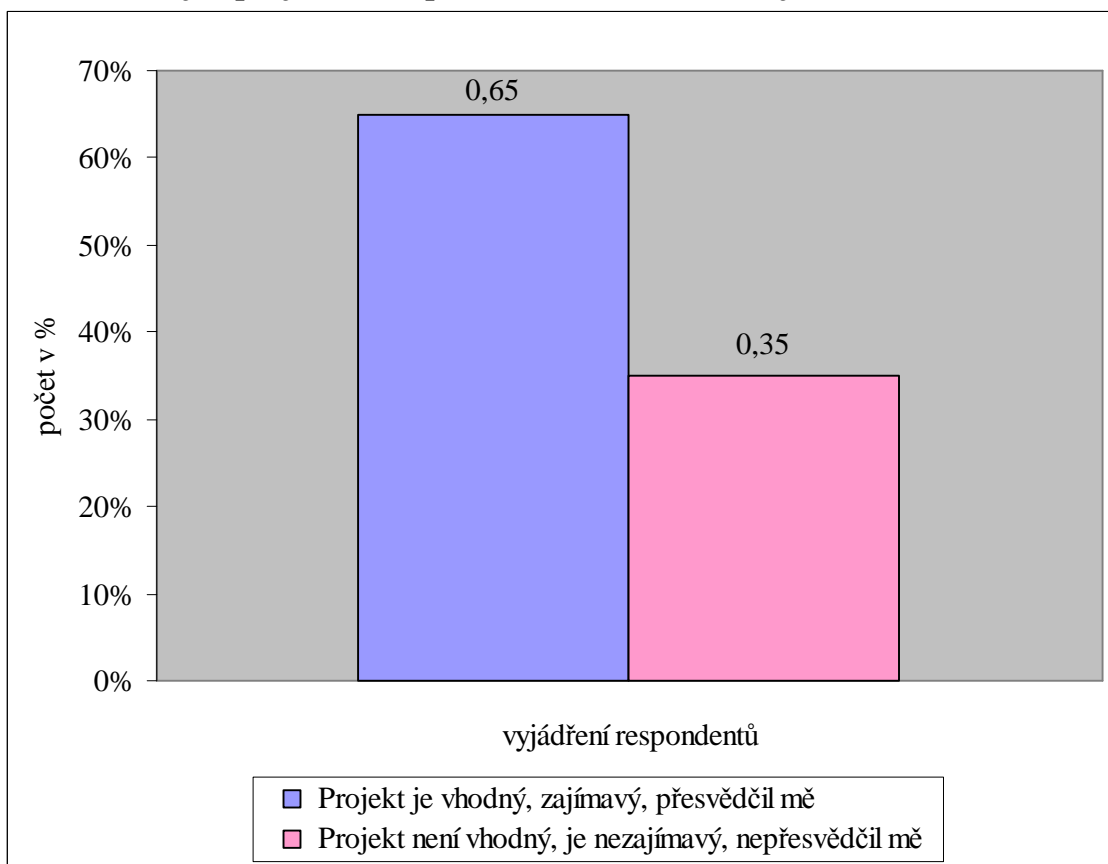
V průběhu výzkumu bylo zjišťováno, zda respondenty z řad české veřejnosti oslovil nebo nějakým způsobem zaujal projekt „Lidé místo zdí“, s jehož stručnou charakteristikou byli všichni respondenti v rámci rozhovoru a ankety seznámeni. Cílem bylo zjištění stavu, jak tento projekt působí na jednotlivé respondenty, zda je nějakým způsobem zaujal a jestli je tento projekt reálný pro zavedení (přizpůsobený našim podmínkám) do České republiky.

Z výzkumu vyplývá, že většina respondentů z řad české veřejnosti, tj. 65 % z celkového počtu dotázaných respondentů, se vyjádřila, že by výše uvedený projekt podpořila, neboť se jim zdál zajímavý a užitečný. Dle jejich vyjádření je tento projekt vhodný pro řešení problematiky mladistvých delikventů v České republice.

V opačném případě se jednalo o 35 % respondentů z celkového počtu dotázaných, kteří s výše uvedeným projektem nesouhlasí a myslí si, že tento projekt je nereálný a v zásadě nemá vliv na snížení kriminality mladistvých delikventů.

Z výše uvedeného jednoznačně vyplývá, že většina respondentů z řad české veřejnosti neodmítá zavedení projektu „Lidé místo zdí“ v České republice. Podrobněji to znázorňuje graf č.6.

Graf č.6: Zaujetí projektem respondentů z řad české veřejnosti

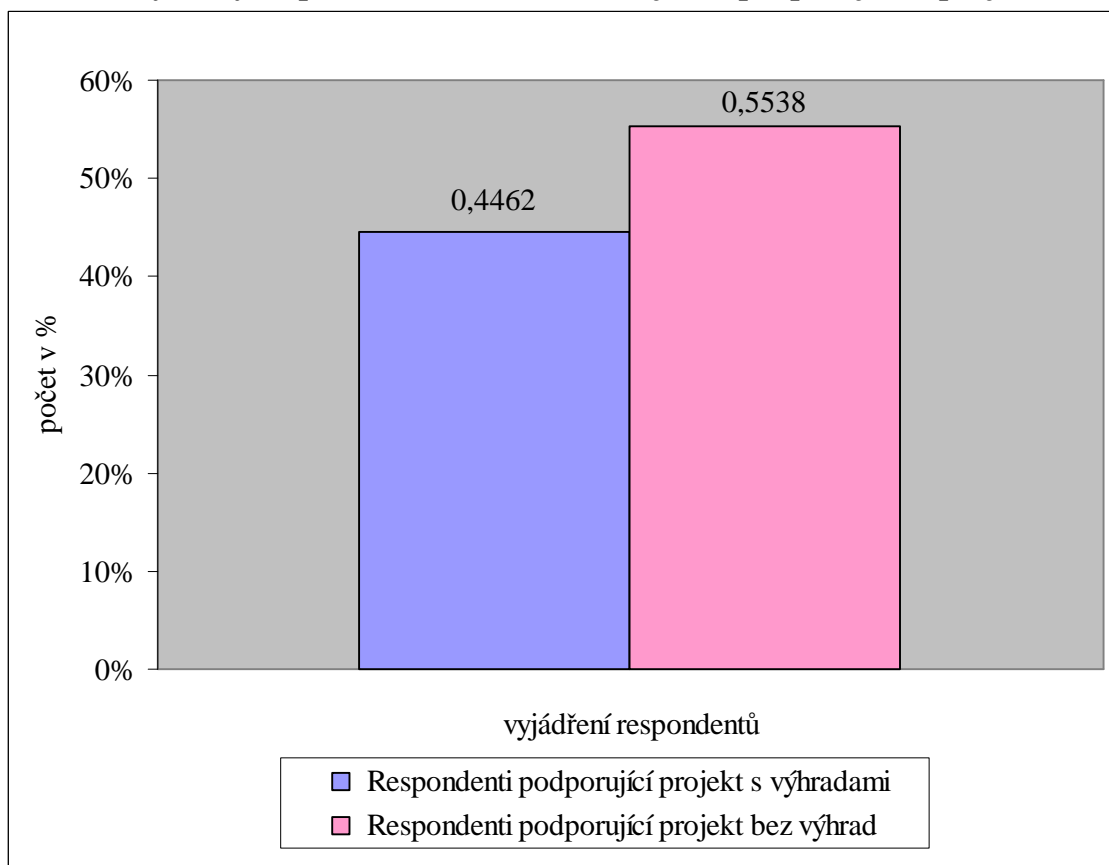

Zdroj: Vlastní výzkum 2009

Z celkového počtu 65 % dotázaných respondentů z řad české veřejnosti se 55,38 % dotázaných respondentů, kteří podporují zavedení projektu „Lidé místo zdí“ v České republice, vyjádřilo, že nemají k uvedenému projektu žádné výhrady. Naopak 44,62 % z dotázaných ze stejné skupiny má k tomuto projektu nějaké připomínky, výhrady. V zásadě však se zavedením tohoto projektu do České republiky souhlasí.

Z celkového počtu dotázaných respondentů z řad české veřejnosti se 65 % respondentů domnívá, že projekt je dobrý a je realizovatelný. V opačném případě se jedná o 35 % osob z řad respondentů, které si o projektu myslí, že není reálný, neboť je dle jejich názoru příliš nákladný a v současných podmínkách, kdy působí po celém světě hospodářská krize, je potřeba vynakládat prostředky do jiných odvětví.

Graf č.7: Výhrady respondentů z řad české veřejnosti podporujících projekt

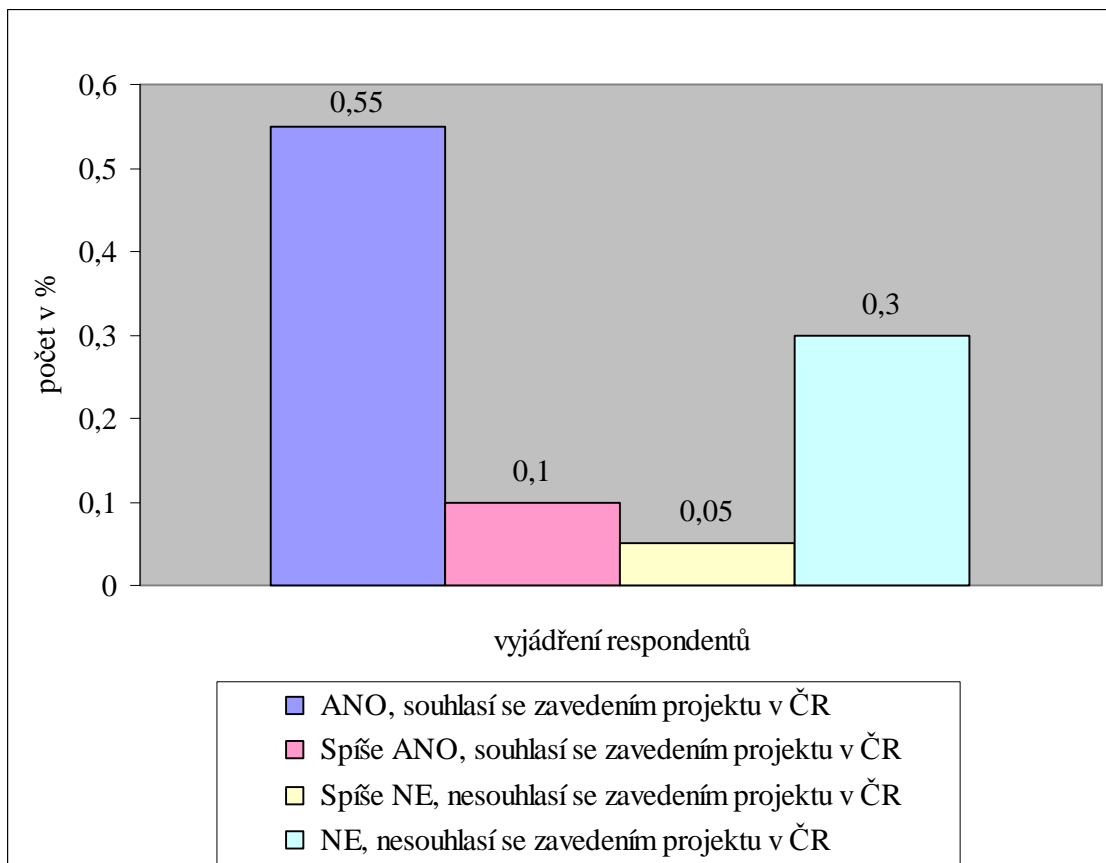
Zdroj: Vlastní výzkum 2009

Z grafu č.8 je patrné, jak se respondenti z řad české veřejnosti vyjadřují k zavedení projektu „Lidé místo zdi“ v České republice. Z celkového počtu 65 % respondentů, kteří projekt podporují, jich 55 % souhlasí se zavedením v ČR. 10 % respondentů spíše souhlasí se zavedením projektu v ČR a 5 % spíše nesouhlasí s jeho zavedením. Tyto osoby nejsou přímo proti zavedení, ale spíše se domnívají, že je tento projekt, vzhledem k jeho náročnosti a současné ekonomické krizi, v nejbližším období nerealizovatelný. Nevylučují však možnost realizace v pozdější době, spíše v časovém horizontu 3-5 let,

až bude ekonomicky příznivější situace. Naopak 30 % z celkového počtu respondentů s projektem výslovně nesouhlasí a nepodporují jeho zavedení v ČR.

Graf č.8: Vyjádření respondentů z řad české veřejnosti k zavedení projektu v ČR

Zdroj: Vlastní výzkum 2009

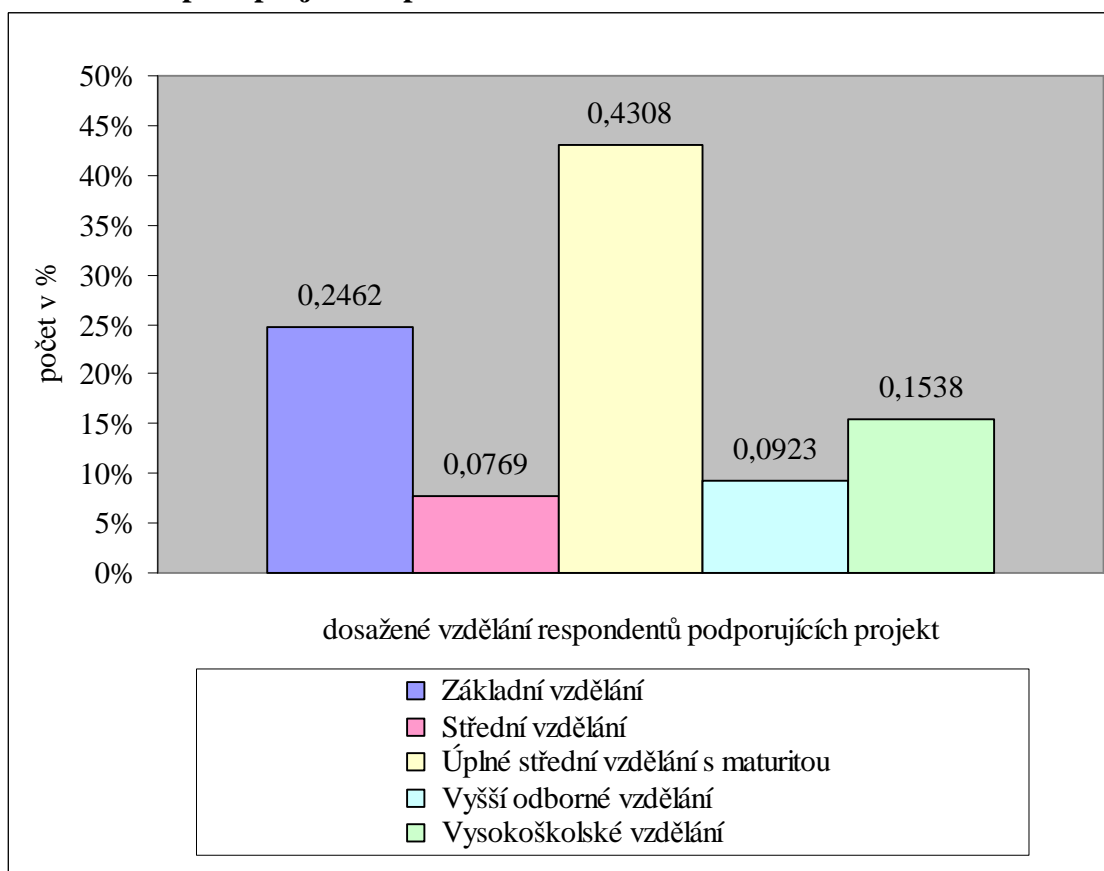
Během výzkumu byla zjišťována i signifikantní korelace mezi vzdělanostní úrovní respondentů z řad české veřejnosti a podporou projektu „Lidé místo zdí“. Nejvíce respondentů, kteří podporují zavedení projektu v ČR, má nejvyšší dosažené vzdělání úplné střední s maturitou – 43,08 %. Druhou nejpočetnější skupinou byly osoby se základním vzděláním – 24,62 % a třetí nejpočetnější byla skupina osob vysokoškolsky vzdělaných v počtu 15,38 %. Porovnání je možné provést po shlédnutí tabulky č.5 a grafu č.9.

Tabulka č.5: Podpora projektu z pohledu úrovně dosaženého vzdělání

Nejvyšší dosažené vzdělání	počet	v %
Základní vzdělání	16	24,62
Střední vzdělání	5	7,69
Úplné střední vzdělání s maturitou	28	43,08
Vyšší odborné vzdělání	6	9,23
Vysokoškolské vzdělání	10	15,38
Celkem	65	100

Zdroj: Vlastní výzkum 2009

Graf č.9: Podpora projektu z pohledu úrovně vzdělávání

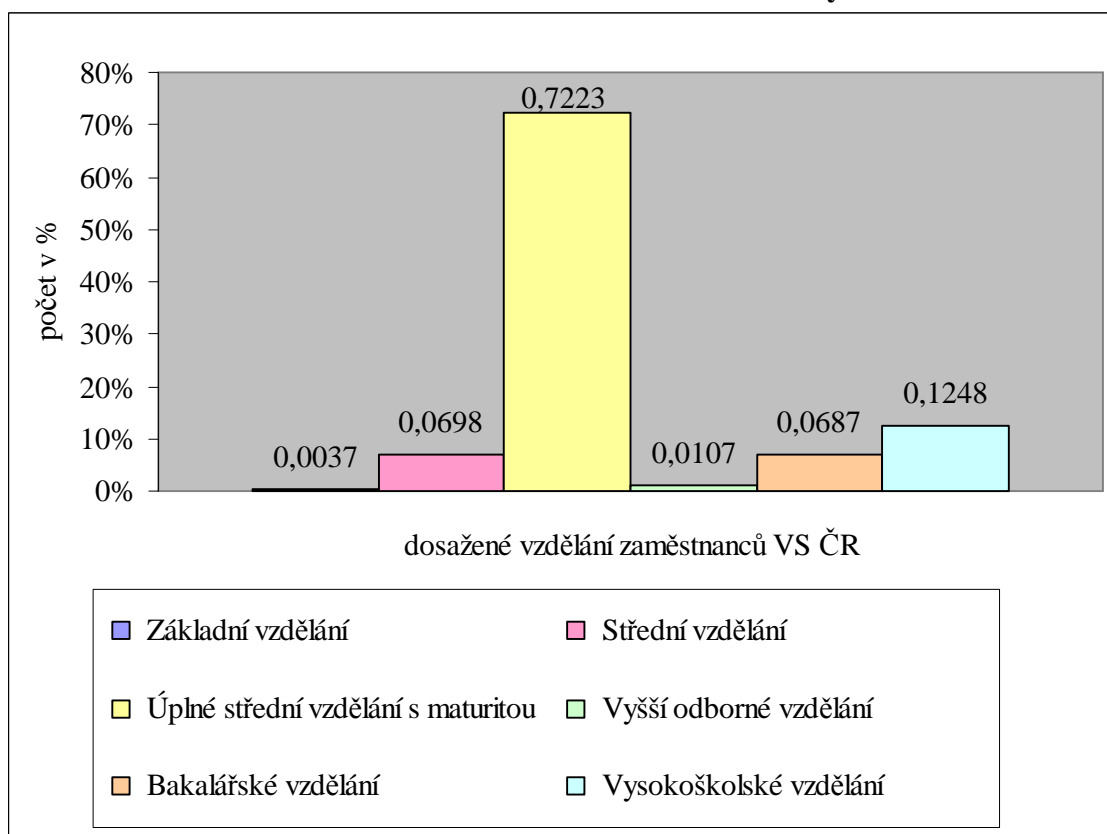

Zdroj: Vlastní výzkum 2009

V rámci tohoto výzkumu byla zjišťována i vzdělanostní úroveň zaměstnanců Vězeňské služby České republiky (dále jen VS ČR). Z níže uvedeného grafu č. 10 vyplývá, že nejvíce zaměstnanců VS ČR, jejichž počet dosáhl téměř tří čtvrtin, přesně 72,23 %, má nejvyšší dosažené vzdělání úplné střední s maturitou. Tento stav je způsoben nastavenými podmínkami přijímacího řízení a dalšími obecně závaznými právními předpisy. Druhou nejpočetnější skupinou zaměstnanců VS ČR jsou

vysokoškoláci, kteří absolvovali magisterské, doktorandské, inženýrské programy, a jejich počet činí 12,48 % z celkového počtu zaměstnanců VS ČR. Pokud k těmto osobám přičteme ještě 6,87 % zaměstnanců, kteří získali bakalářské tituly, pak počet vysokoškolsky vzdělaných zaměstnanců VS ČR činí 19,35%, což je dle mého názoru solidní úroveň srovnatelná s jinými vyspělými evropskými zeměmi. V budoucnu lze očekávat navýšení této skupiny, které je mimo jiné způsobeno vysokými požadavky na profesionalitu a kvalitu poskytovaných služeb, která jde ruku v ruce s prevencí. Více je patrné z grafu č.10.

Graf č.10: Vzdělanostní úroveň zaměstnanců Vězeňské služby ČR

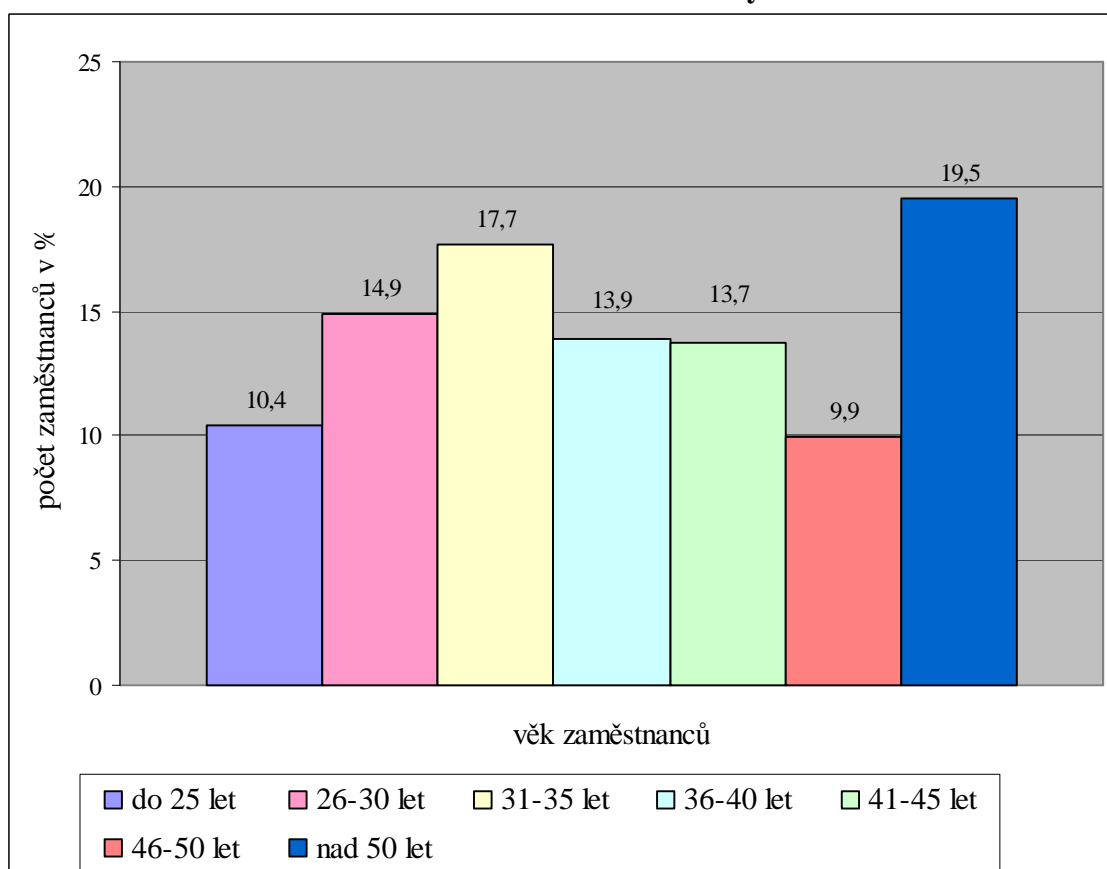

Zdroj: VS ČR 2009

Z níže uvedeného grafu č.11 je patrné věkové složení zaměstnanců VS ČR, které bylo dle dostupných informací zveřejněno k 31. 12. 2008. Nejvíce zaměstnanců tvoří osoby ve věku nad 50 let, což může mít dva významy. V prvním případě lze hovořit o výhodě získaných dlouholetých zkušeností, které se dají uplatnit během praxe. K tomuto by jistě nebylo připomínek, avšak z opačného pohledu je potřeba ohlížet se do

budoucnosti, a pak je zcela k věci, když se zmíním o možném problému, který jistě nastane, a tím je odchod těchto zkušených zaměstnanců do civilního sektoru, eventuelně důchodu. Otázkou dále zůstává, jestli tyto zkušené zaměstnance nahradí mladší, avšak se stejnými zkušenostmi a znalostmi. Vzhledem ke globalizaci a mezinárodní spolupráci si troufám říci, že nově příchozí vzdělaní zaměstnanci, kteří budou své výchovné povolání brát vážně a budou pracovat s nasazením, přinesou větší užitek a tato oblast se bude posouvat stále směrem kupředu. Je potřeba si těchto osob vážít a též bude zapotřebí jejich nezastupitelnou úlohu ocenit i po finanční stránce, aby nenastal jejich odliv do zahraničí z důvodu jejich nedocení. Druhou nejpočetnější skupinou jsou zaměstnanci VS ČR ve věku 31-35 let. Tato skupina více méně tvoří nástupnickou generaci. Vzhledem k jejich relativně nižšímu věku, ve srovnání s předchozí skupinou nad 50 let, lze tuto skupinu považovat za budoucí potenciál Vězeňské služby.

Graf č.11: Věkové složení zaměstnanců Vězeňské služby ČR

Zdroj: VS ČR 2009

V tomto směru je potřeba zaměstnancům nástupnické generace předat co nejvíce poznatků, informací a nových metod a postupů, které mohou zvýšit nejen jejich osobnostní rozvoj, ale zvýšit tak profesionalitu a zajistit i vyšší úroveň než je současná. V této souvislosti je dle mého názoru nutností zajistit těmto zaměstnancům potřebné a vyhovující podmínky pro jejich práci a umožnit jim všestranný rozvoj.

4.2 4.2 Výsledky z šetření odborné veřejnosti

Výzkum prováděný mezi odbornou veřejností přinesl následující výsledky: z deseti osob z řad odborné veřejnosti byly 2 ženy a 8 mužů. Všichni dotázaní měli osobní zkušenost s mladistvými delikventy, ať již s jejich braním do vazby, s výkonem trestu odnětí svobody či s jejich nápravou.

Věkové složení těchto respondentů bylo v rozmezí 33 až 62 let, viz tabulka č.6.

Tabulka č.6: Věkové složení respondentů z řad odborné veřejnosti

Věk	počet	v %
33	2	20
45	1	10
46	1	10
47	1	10
48	1	10
50	1	10
55	1	10
58	1	10
62	1	10
Celkem	10	100

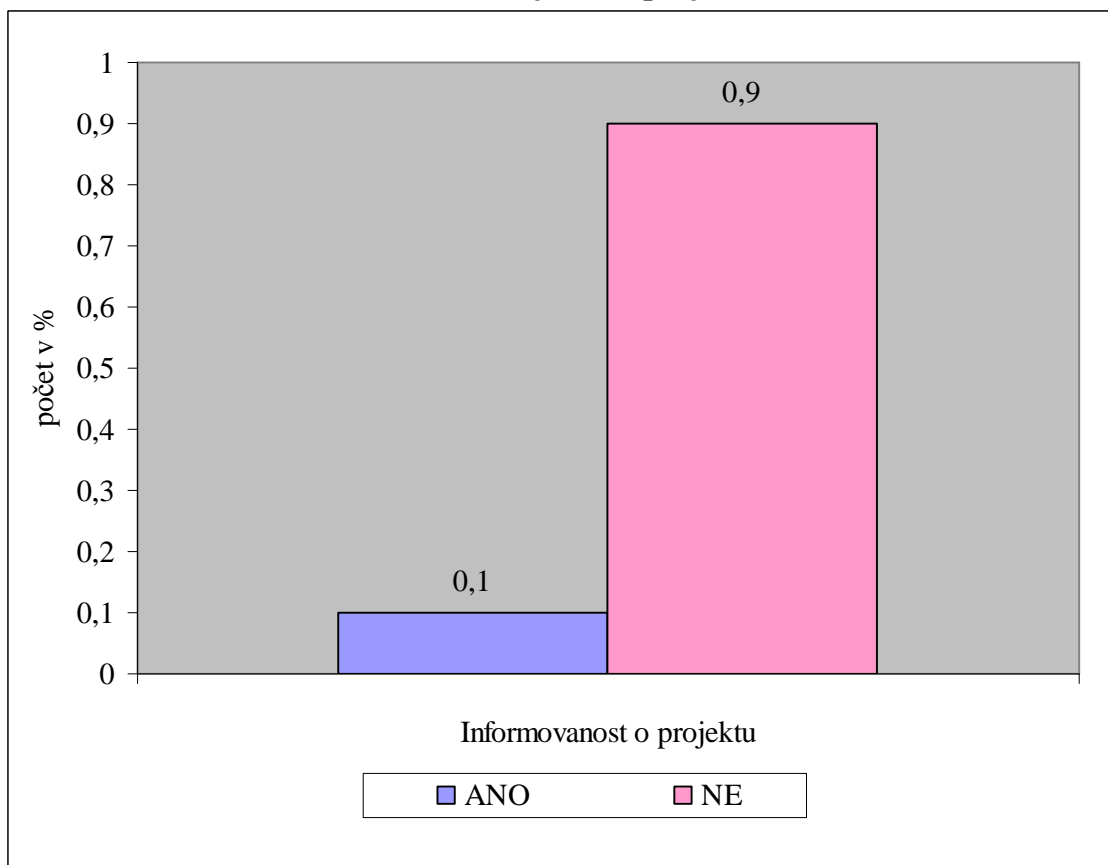
Zdroj: Vlastní výzkum 2009

Z pohledu nejvyššího dosaženého vzdělání se ve 3 případech z 10 jednalo o osoby s úplným středním vzděláním s maturitou a v 7 případech z 10 o osoby s vysokoškolským vzděláním.

Při zjišťování informovanosti o projektu „Lidé místo zdí“ z řad odborné veřejnosti je nutno konstatovat, že v 9 případech byl výsledek negativní, neboť 9 z 10 zástupců z řad odborné veřejnosti nemělo o tomto projektu žádné, byť jen sebemenší informace, přestože vychází rezortní časopis Vězeňské služby s názvem České vězeňství

a v současné době vychází již 17. ročník. Pouze v 1 z 10 případů se jednalo o osobu ženského pohlaví, která měla bližší informace o výše uvedeném projektu. Tento výsledek je patrný z grafu č.12.

Graf č.12: Informovanost odborné veřejnosti o projektu "Lidé místo zdí"

Zdroj: Vlastní výzkum 2009

Z vyjádření zástupců odborné veřejnosti vyplývá, že 5 z 10 má k uvedenému projektu výhrady. 1 z 10 se zdál projekt zajímavý, potřebný a 1 osobu z 10 projekt vůbec nezaujal. 1 osoba z 10 k němu neměla žádné výhrady a 1 osoba z 10 se domnívá, že výše uvedený projekt je nereálný. Z celkového počtu 10 dotázaných respondentů z řad odborné veřejnosti se 6 dotázaných vyjádřilo, že by projekt spíše nepodpořilo. 1 osoba z 10 by projekt nepodpořila a 3 osoby z 10 by projekt spíše podpořily, než by jej zavrhly. Více je patrné z tabulky č.7.

Tabulka č.7 Vyjádření respondentů odborné veřejnosti k projektu

Vyjádření respondenta	počet	v %
Mám k němu výhrady	5	50
Je zajímavý	1	10
Je potřebný, zaujal mě	1	10
Nezaujal mě	1	10
Nemám k němu výhrady	1	10
Není reálný	1	10
Celkem	10	100

Zdroj: Vlastní výzkum 2009

Během výzkumu byla zjišťována problematika pilotáže projektu, respektive kdo by měl být pověřen jeho řízením a který subjekt by byl odpovědný za realizaci tohoto projektu. Ze skupiny 10 osob dotázaných zástupců z řad odborné veřejnosti jich 7 uvedlo, že by měla mít patronát nad tímto projektem státní organizace, a to nejspíše Ministerstvo spravedlnosti, které uvedly 4 osoby ze 7, eventuálně Ministerstvo vnitra, které uvedly 2 osoby ze 7. Pouze 1 osoba ze 7 se vyjádřila, že by mělo být řízením pověřeno Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy. Ve dvou případech se zástupci odborné veřejnosti k této problematice nevyjádřili a v jednom případě byl sdělen názor, že by měl být patronát svěřen soukromému subjektu, avšak se státním dohledem.

Pokud byli zástupci z řad odborné veřejnosti dotazováni, aby se vyjádřili k vhodnosti či nevhodnosti zavedení projektu „Lidé místo zdí“ do České republiky, pak uváděli svá vyjádření, která jsou zaznamenána v tabulce č.8 a č.9.

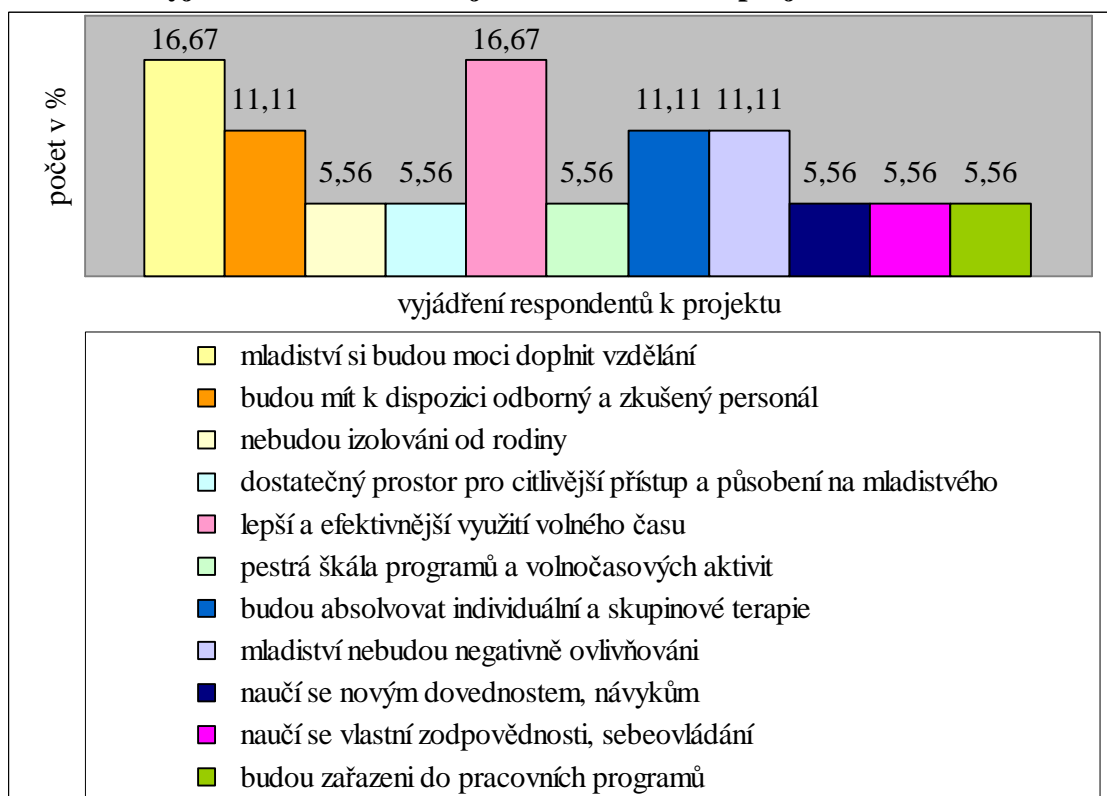
Názory osob, které se domnívají, že projekt je vhodný, jsou podrobně zaznamenány v tabulce č.8. Pro lepší názornost jsou výsledky v tabulce č.8 zpracovány též v grafu č.13.

Tabulka č.8: Vyjádření respondentů odborné veřejnosti ke vhodnosti projektu

Vyjádření respondentů	počet	v %
Mladiství si budou moci doplnit vzdělání	3	16,67
Budou mít k dispozici odborný a zkušený personál	2	11,11
Nebudou izolováni od rodiny	1	5,56
Dostatečný prostor pro citlivější přístup a působení na mladistvého	1	5,56
Lepší a efektivnější využití volného času	3	16,67
Pestrá škála programů a volnočasových aktivit	1	5,56
Budou absolvovat individuální a skupinové terapie	2	11,11
Mladiství nebudou negativně ovlivňováni	2	11,11
Naučí se novým dovednostem, návykům	1	5,56
Naučí se vlastní zodpovědnosti	1	5,56
Budou zařazeni do pracovních programů	1	5,56
Celkem odpovědí	18	100

Zdroj: Vlastní výzkum 2009

Graf č.13: Vyjádření odborné veřejnosti ke vhodnosti projektu

Zdroj: Vlastní výzkum 2009

V opačném případě, kdy se zástupci z řad odborné veřejnosti domnívají, že výše zmíněný projekt je nevhodný, uvedli důvody, které jsou zaznamenány v tabulce č.9.

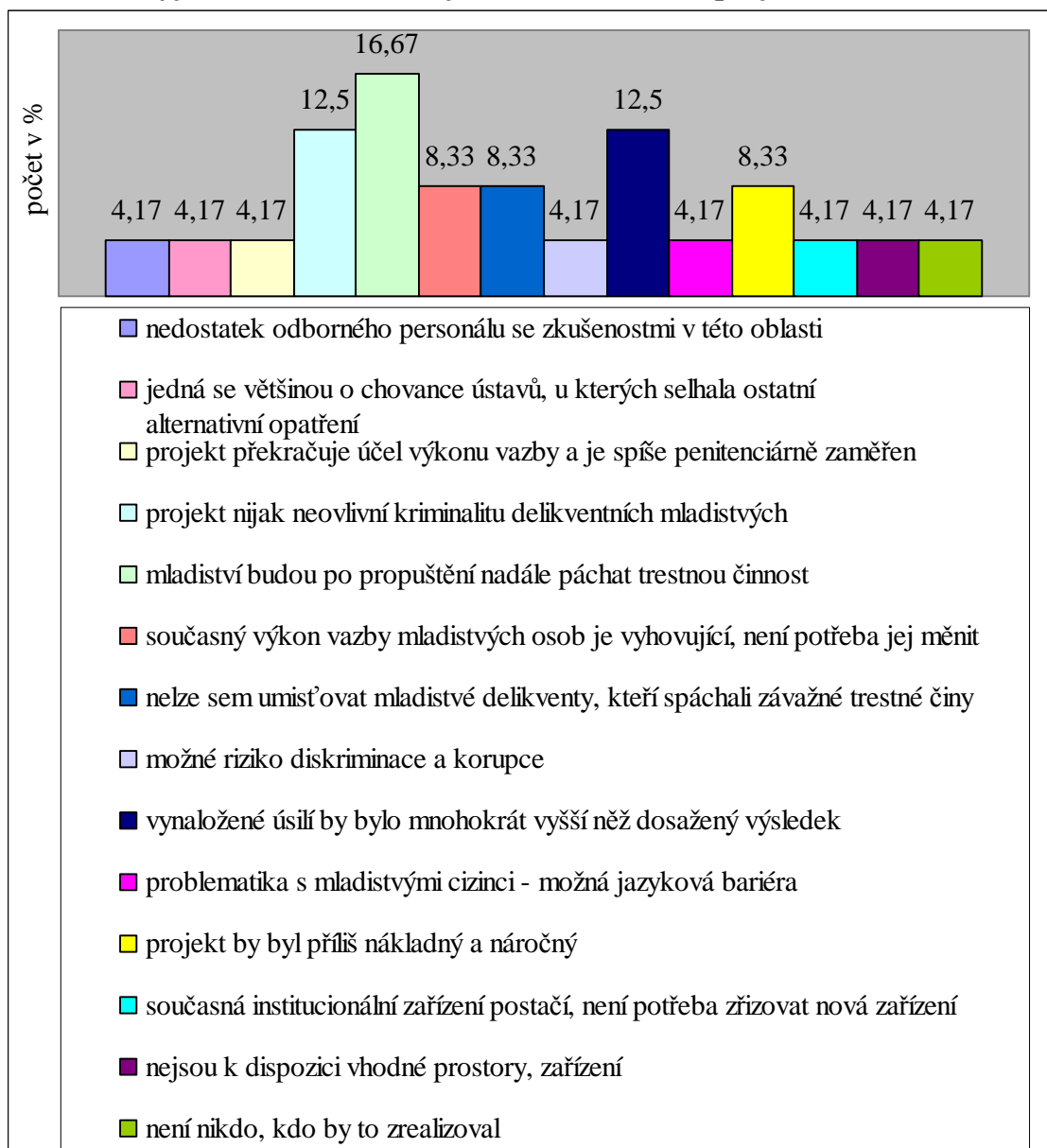
Tabulka č.9: Vyjádření respondentů odborné veřejnosti k nevhodnosti projektu

Vyjádření respondentů	počet	v %
Nedostatek odborného personálu se zkušenostmi v této oblasti	1	4,17
Jedná se většinou o chovance ústavů, u kterých selhala ostatní alternativní opatření	1	4,17
Projekt překračuje účel výkonu vazby a je spíše penitenciárně zaměřen	1	4,17
Projekt nijak neovlivní kriminalitu delikventních mladistvých	3	12,5
Mladiství budou po propuštění nadále páchat trestnou činnost	4	16,67
Současný výkon vazby mladistvých osob je vyhovující, není potřeba jej měnit	2	8,33
Nelze sem umístit mladistvé delikventy, kteří spáchali závažné trestné činy	2	8,33
Možné riziko diskriminace a korupce	1	4,17
Vynaložené úsilí by bylo mnohokrát vyšší než dosažený výsledek	3	12,5
Problematika s mladistvými cizinci - možná jazyková bariéra	1	4,17
Projekt by byl příliš nákladný a náročný	2	8,33
Současná institucionální zařízení postačí, není potřeba zřizovat nová zařízení	1	4,17
Nejsou k dispozici vhodné prostory, zařízení	1	4,17
Není nikdo, kdo by to zrealizoval	1	4,17
Celkem odpovědí	24	100

Zdroj: Vlastní výzkum 2009

Pro větší grafickou přehlednost jsou údaje z tabulky č.9 vyjádřeny v grafu č.14.

Graf č.14: Vyjádření odborné veřejnosti k nevhodnosti projektu

Zdroj: Vlastní výzkum 2009

V průběhu dotazování zástupců z řad odborné veřejnosti byly tyto osoby dotazovány, pokud by projekt podpořily, co by od jeho zavedení očekávaly. 4 z 10 dotázaných se vyjádřili, že by od zavedení projektu očekávali dostatek pracovních a výchovných programů pro mladistvé. Druhým nejpočetnějším názorem bylo, že mladiství během působení v takovém zařízení získají nový náhled na svou budoucnost a

naučí se vlastní zodpovědnosti za sebe samé. Další názory zástupců odborné veřejnosti jsou zpracovány v tabulce č.10.

Tabulka č.10: Vyjádření respondentů odborné veřejnosti k podpoře projektu

Proč respondenti podporují tento projekt	počet	v %
Větší zodpovědnost rodičů	1	3,45
Poučení se z vlastních chyb	2	6,9
Naučení se vlastní zodpovědnosti	3	10,34
Nový náhled na svou budoucnost	3	10,34
Spořádaný život po propuštění	1	3,45
Snížení společenské nebezpečnosti	1	3,45
Snížení kriminality	1	3,45
Preventivní účinek do budoucna	1	3,45
Získání a osvojení si nových dovedností	2	6,9
Získání jiného úhlu pohledu na svou delikventní minulost	1	3,45
Citlivý přístup odborného personálu	1	3,45
100% nasazení a flexibilita personálu	1	3,45
Zajištění bezpečnosti	1	3,45
Velmi dobrá spolupráce s ostatními institucemi	1	3,45
Pečlivé posouzení a výběr mladistvých do tohoto zařízení	2	6,9
Možná příprava na budoucí povolání	1	3,45
Dostatek pracovních a výchovných programů	4	13,79
Individuální a skupinové terapie	1	3,45
Jednodušší integrace mladistvých do společnosti	1	3,45
Celkem odpovědí	29	100

Zdroj: Vlastní výzkum 2009

Během rozhovorů se zástupci z řad odborné veřejnosti byly všem zástupcům této kategorie pokládány dotazy, aby se vyjádřili k aktuálnímu stavu výkonu vazby mladistvých osob. V této souvislosti se 2 z 10 vyjádřili, že současný výkon vazby pro mladistvé je vyhovující. 5 zástupců z 10 se vyjádřilo, že je tento systém funkční. V 7 případech z 10 se tito zástupci domnívají, že současně nastavený systém je úměrný podmínkám a 2 z 10 si myslí, že současný systém stále plní svůj účel a není potřeba jej výrazně měnit. Naopak 3 zástupci z odborné veřejnosti z 10 přiznávají současnému systému jisté nedostatky. Tito zástupci se domnívají, že by stálo za úvahu přemýšlet o možných vylepšeních. V 1 případě z 10 se zástupce z odborné veřejnosti domnívá, že takto nastavený systém je potřeba změnit. Z výše uvedeného vyplývá, že 4 z 10 dotázaných si myslí o současném systému výkonu vazby mladistvých osob, že není

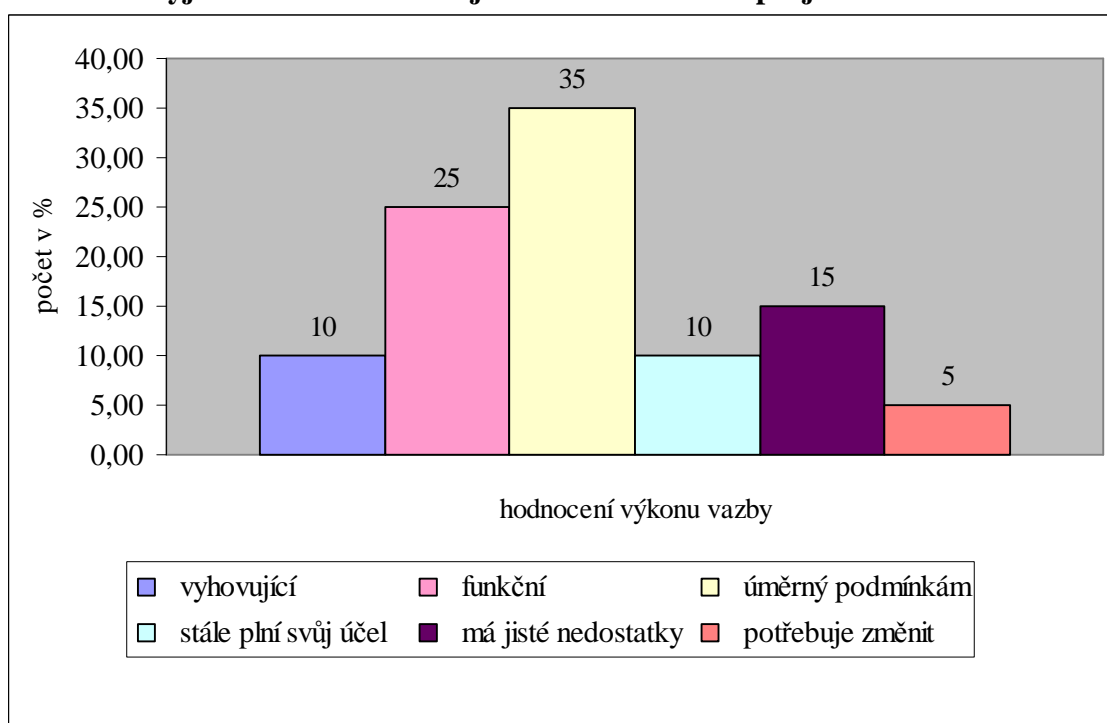
zcela bezchybně nastaven a bylo by dobré provést několik úprav. Pouze 2 zástupci z 10 si myslí, že je systém vyhovující a plní svůj účel, ale 7 z 10 uvádí, že je systém úměrný podmínkám, což výslovně nevyjadřuje, zda by některé věci ze svého pohledu nějakým způsobem neupravili. Přehledněji je to uvedeno v tabulce č.11, či graficky znázorněno v grafu č.15.

Tabulka č.11: Vyjádření respondentů odborné veřejnosti k současnému výkonu vazby

Hodnocení výkonu vazby mladistvých	počet	v %
Vyhovující	2	10
Funkční	5	25
Úměrný podmínkám	7	35
Stále plní svůj účel	2	10
Má jisté nedostatky	3	15
Potřebuje změnit	1	5
Celkem	20	100

Zdroj: Vlastní výzkum 2009

Graf č.15: Vyjádření odborné veřejnosti k nevhodnosti projektu

Zdroj: Vlastní výzkum 2009

Zástupci z řad odborné veřejnosti byli dále v rámci výzkumu dotazováni, aby se vyjádřili a zhodnotili výkon vazby mladistvých z pohledu bezproblémové reintegrace mladistvých osob zpět do společnosti. V této souvislosti jsou jejich vyjádření k uvedené problematice zpracovány v tabulce č.12.

Tabulka č.12: Vyjádření respondentů odborné veřejnosti k vlivu vazby na snížení nebezpečnosti a reintegraci

Prispívá současný systém VV mladistvých k jejich bezproblémové reintegraci do společnosti, a tím i ke snížení jejich společenské nebezpečnosti	počet	v %
Myslím si, že ANO	1	9,09
Myslím si, že spíše ANO	2	18,18
Myslím si, že spíše NE	6	54,55
Myslím si, že NE	0	0
Vykon vazby se nezabývá reintegrací, není to jeho účel	2	18,18
Celkem	11	100

Zdroj: Vlastní výzkum 2009

V průběhu výzkumu bylo cílem zjistit od zástupců z řad odborné veřejnosti, co si myslí o příčinách vzniku delikventního chování mladistvých, kde si myslí, že jsou jeho příčiny vzniku.

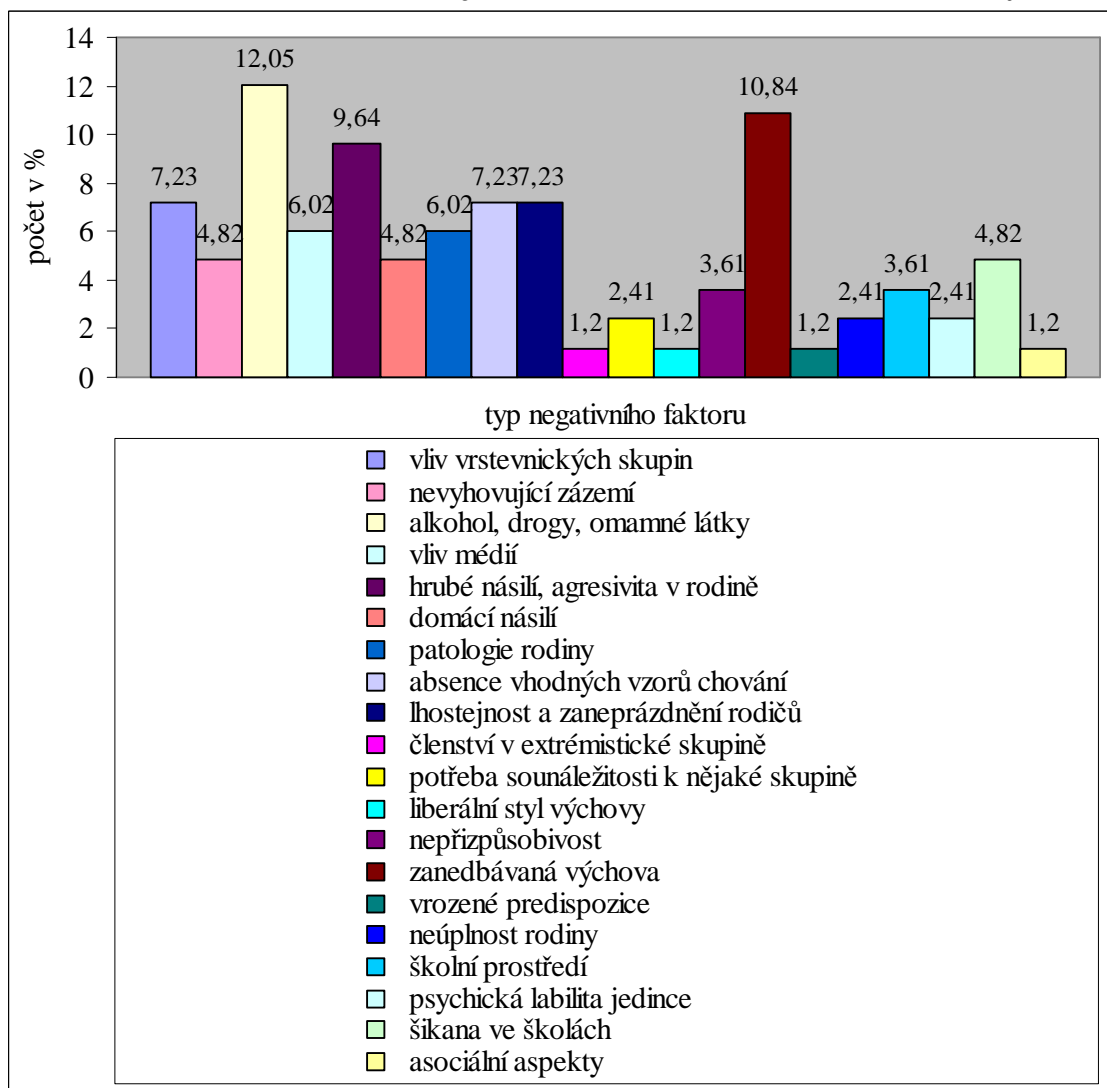
Ze zjištěných informací lze konstatovat, že faktorů vzniku delikventního chování je mnoho, ale všichni zástupci se shodují v tom, že se nikdy nejedná pouze o jeden jediný faktor, ale vždy o několik rizikových faktorů dohromady. Co si o této kombinaci několika faktorů myslí zástupci odborné veřejnosti, je popsáno v tabulce č.13. Z důvodu přehlednějšího čtení získaných dat byla zpracována i grafická úprava těchto výsledků, která je uvedena v grafu č.16.

Tabulka č.13: Faktory vzniku delikventního chování u mladistvých

Typ faktoru	počet	v %	v % u OV
Vliv vrstevnických skupin	6	7,23	60
Nevyhovující zázemí	4	4,82	40
Alkohol, drogy, omamné látky	10	12,05	100
Vliv médií	5	6,02	50
Hrubé násilí, agresivita v rodině	8	9,64	80
Domácí násilí	4	4,82	40
Patologie rodiny	5	6,02	50
Absence vhodných vzorů chování	6	7,23	60
Lhostejnost a zeneprázdnění rodičů	6	7,23	60
Členství v extrémistické skupině	1	1,20	10
Potřeba sounáležitosti k nějaké skupině	2	2,41	20
Liberální styl výchovy	1	1,20	10
Nepřizpůsobivost	3	3,61	30
Zanedbaná výchova	9	10,84	90
Vrozené predispozice	1	1,20	10
Neúplnost rodiny	2	2,41	20
Školní prostředí	3	3,61	30
Psychická labilita jedince	2	2,41	20
Šikana ve školách	4	4,82	40
Asociální spakty	1	1,20	10
Celkem		100	

Zdroj: Vlastní výzkum 2009

Graf č.16: Kombinace faktorů mající vliv na delikventní chování mladistvých

Zdroj: Vlastní výzkum 2009

Zástupcům z řad odborné veřejnosti byla mimo jiné položena i otázka, která vybízela k zamyšlení nad řešením aktuální problematiky delikvence mladistvých, kterou je potřeba řešit.

Oslovení zástupci se nejčastěji domnívají, že k odstranění, respektive ke snížení, kriminality mladistvých je zapotřebí, aby se rodiče více zajímali o své děti a především se jim více věnovali. Rodiče by měli se svými dětmi trávit více volného času. Mezi častými odpověďmi byla zmiňována i větší zodpovědnost rodičů za chování svých dětí.

Konkrétní vyjádření všech zástupců z řad odborné veřejnosti jsou zaznamenána v tabulce č.14.

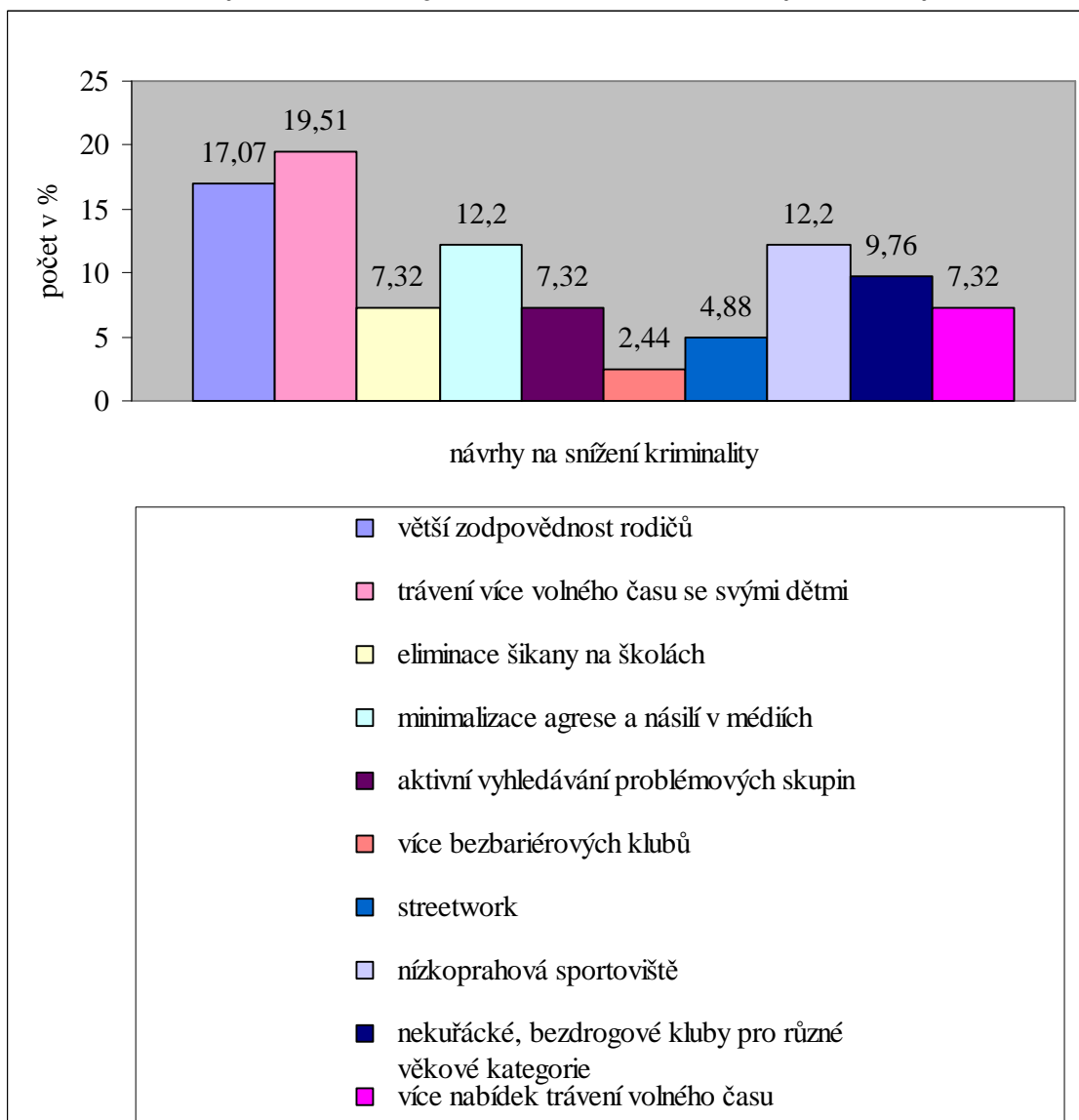
Tabulka č.14: Návrhy odborné veřejnosti na možné snížení kriminality

Návrhy na snížení kriminality	počet	v %	v % u OV
Větší zodpovědnost rodičů	7	17,07	70
Trávení více volného času se svými dětmi	8	19,51	80
Eliminace šikany na školách	3	7,32	30
Minimalizace agrese a násilí v médiích	5	12,20	50
Aktivní vyhledávání problémových skupin	3	7,32	30
Více bezbariérových klubů	1	2,44	10
Streetwork	2	4,88	20
Nízkoprahová sportoviště	5	12,20	50
Nekuřácké, bezdrogové kluby pro různé věkové kategorie	4	9,76	40
Více nabídek trávení volného času	3	7,32	30
Celkem		100	

Zdroj: Vlastní výzkum 2009

Graf č.17: Návrhy odborné veřejnosti na snížení kriminality mladistvých

Zdroj: Vlastní výzkum 2009

5 Diskuze

Mladiství jsou osoby mladší 18 let, jimž společnost zajišťuje zvláštní ochranu a péči, a to zejména s ohledem na menší životní zkušenost, a tím zpravidla menší schopnost jednat v důležitých otázkách s rozvahou a důkladně posoudit následky svého jednání. Tato ochrana je mladistvým zabezpečována v různých právních odvětvích. Skutečně nejvýznamnější odchylky jsou stanoveny v trestním právu.

Pod pojmem sociálně patologických jevů se rozumí nejzávažnější poruchy v chování mladistvých, projevujících se především v narušení sociálních, ale též trestně právních norem.

Trestná činnost mladistvých se v mnoha ohledech liší od trestné činnosti starších věkových skupin, a to svojí strukturou, četností, způsoby provedení i motivací. Osobnosti mladistvých se výrazně odlišují od osobností dospělých pachatelů. Trestná činnost mladistvých se velmi těžko zjišťuje, prokazuje, vyšetřuje a postihuje. Věk mladých pachatelů trestných činů stále klesá.

Trestnou činnost často páchají party vrstevníků, mnohdy pod vlivem alkoholu nebo pod vlivem jiných návykových látek. Tyto skupiny (též nazývané gangy) se většinou utvářejí na základě prostorové blízkosti (v místě bydliště), vykazují vyšší stupeň organizovanosti ve srovnání s nedelikventními partami. Jejich činnost svědčí o nízké sociokulturní úrovni a zájmové chudosti (bloumání ulicemi, výtržnosti, vandalství, posedávání v restauracích a nočních klubech). Mezi mladistvými pachateli roste brutalita násilných činů.

K nejčastějším trestným činům mladistvých patří: majetková trestná činnost, výtržnictví, ublížení na zdraví, vloupání, krádeže, znásilnění, vraždy. Delikventní jsou více chlapci nežli dívky (v poměru 8:1).

Dalším závažným jevem je vznik a existence četných extrémistických skupin. Členy těchto skupin jsou, podle zkušeností orgánů činných v trestním řízení, obvykle mladí, nevyzrálí jedinci, nejčastěji ve věku 15-25 let. Projevuje se u nich potřeba jakékoliv seberealizace, snaha provokovat společnost a odlišovat se od světa dospělých.

Kriminalita se stala součástí běžného života lidí novodobé společnosti. Neustále je nám předkládána prostřednictvím médií, a snad právě proto ji lidé ve středním věku často přehlížejí.

Uvězněním se mladistvý dostává na důležitou křižovatku svého dosavadního života, kdy by se měl zamyslet nad svým bývalým i budoucím způsobem života, jednáním, hierarchií hodnot a společenským zařazením, svými schopnostmi a možnostmi. Na jeho rozhodnutí pak závisí jeho další úsilí, ovlivňující jeho chování ve výkonu vazby nebo výkonu trestu odnětí svobody, jeho spolupráci s vězeňským či jiným personálem, kontakty s minulostí a přípravu na budoucnost, tj. z pohledu společnosti především to, zda se tato část jeho života stane epizodou v jeho další kriminální kariéře, či zda to bude počátek jeho vyrovnání se s vlastní delikventní minulostí a snahou se začlenit mezi společensky prospěšné občany.

Samotné ustanovení zákona o soudnictví ve věcech mládeže zdůrazňuje, že každou věc mladistvého je třeba řešit individuálně, se zřetelem na všechny okolnosti spáchaného provinění, osobnost mladistvého, potřeby poškozeného a zájmy jejich blízkého sociálního okolí, s cílem obnovit narušené sociální a právní vztahy. Tyto obnovující vztahy mají přednost před postupy a opatřeními represivně odplatné povahy¹⁴⁰. V této souvislosti bych chtěl poukázat na uznávanou a široce přijímanou teorii, kterou vytvořil Erwin Sutherland, (1939) založenou na lidové moudrosti, cituji „... několik špatných jablek může zkazit celou úrodu.“¹⁴¹

5.1 Porovnání výsledků zkoumaných souborů

Z provedeného výzkumu lze jednoznačně konstatovat, že projekt „Lidé místo zdí“ více podporují lidé, kteří mají vyšší dosažené vzdělání. V případě středoškolsky vzdělaných s maturitou to je 43,08 %. U osob s vyšším odborným vzděláním tento stav činil 9,23 %. Pokud však vezmeme v potaz skutečnost, že tento výčet se týká pouhých šesti osob a všech šest osob podporuje výše uvedený projekt, pak je třeba hovořit o

---

¹⁴⁰ RŮŽIČKA, M., ZEŽULOVÁ, J.: *Zadržení a vazba v českém trestním procesu*. Praha: C.H.Beck, 2004. s.549.

¹⁴¹ JEDLIČKA, R., KOŤA J.: *Analýza a prevence sociálně patologických jevů u dětí a mládeže*.

100 % podpoře této skupiny, a u osob vysokoškolsky vzdělaných je tomu v případě respondentů z řad české veřejnosti obdobně. U vysokoškolsky vzdělaných respondentů lze hovořit o vyšším zastoupení, které je v poměru k ostatním 15,38 %.

Dalším zajímavým faktorem je skutečnost, že projekt by podpořily především osoby mladšího a středního věku. Osoby starší 50 let se k uvedenému projektu staví spíše skepticky. V této souvislosti by se dalo říci, že s projektem spíše nesouhlasí, neboť se tyto osoby přiklání k represivnímu stylu trestání mladistvých delikventů.

K tomuto nutno dodat, že to může být způsobeno především náhledem starších osob na danou problematiku, neznalostí nových postupů a výchovných pedagogických metod, které jsou neustále rozvíjeny. Jinými slovy by se dalo říci, že osoby starší 50 let mívají omezenější a neucelený náhled na problematiku práce s delikventními mladistvými osobami.

V opačném případě osoby s vyšším dosaženým vzděláním, které se v průběhu rozhovoru k problematice s delikventními mladistvými podstatně lépe orientovaly a měly větší přehled o současných možnostech, se k projektu „Lidé místo zdí“ vyjadřují velmi pozitivně a jsou zavedení obdobného projektu v České republice velmi příznivě nakloněny.

Během rozhovorů s osobami, které se v anketě o uvedené problematice chtěly více vyjádřit a o tomto jevu více diskutovat, bylo zcela patrné, že jim problematika řešení delikvence mladistvých osob není zcela lhostejná a mají snahu se k tomuto aktuálnímu problému vyjádřit.

Většina dotázaných, ať již z řad české veřejnosti, či odborné veřejnosti, se shoduje v názoru, že největším problémem delikvence mladistvých je jejich trávení volného času, respektive jeho nenaplnění smysluplnou činností, které jde ruku v ruce s rodinnou výchovou. Problematika vychází ve většině případů z dysfunkce určitých vazeb v rodinách. V takových rodinách existuje mnoho rizikových faktorů, které nebývají v mnoha případech nikterak eliminovány, ba naopak bývají přehlíženy, a tím dochází k jejich prohlubování.

Porovnáme-li informovanost mezi českou a odbornou veřejností, lze konstatovat, že obě skupiny jsou jen velmi málo informované.

Česká veřejnost zavedení projektu podporuje z 65 %, naopak odborná veřejnost zavedení projektu podporuje v 30 %. V celkovém porovnání počtu dotázaných respondentů však vyplývá, že se zavedením projektu v České republice souhlasí 61,82 % a proti zavedení je 38,18%. Tímto byla definitivně potvrzena hypotéza č.1, která tvrdí, že česká veřejnost neodmítá zavedení projektu v České republice.

Ve druhém případě bylo potvrzeno i to, že česká veřejnost očekává od projektu snížení trestné činnosti mladistvých, což výzkum prokázal u české veřejnosti v 60 % a u odborné veřejnosti ve 3 případech, což v celkovém poměru mezi oběma skupinami činí 63 % dotázaných respondentů, kteří od zavedení projektu „Lidé místo zdí“ v České republice očekávají snížení trestné činnosti mladistvých.

Z porovnání výsledků výzkumu a současnými názory zástupců z řad české veřejnosti a odborné veřejnosti, s přihlédnutím k názorům odborníků zabývajících se problematikou delikvence mladistvých, lze říci, že za rozhodující faktor prevence zločinnosti je považována funkční schopnost rodin.

Výzkumy dokázaly, že dobrá výchova a dostatečně vhodné trávení volného času rodičů s mladistvými jsou emočním základem zdravé rodiny a takovéto rodiny jsou významným zdrojem účinné socializace a společenské integrace.

Studie vývojové a sociální psychologie dokázaly, že rané poruchy (nepočetivé a protispolečenské chování) představují důležitý moment pozdější kriminality a že bezporuchová funkce rodin sehrává hlavní úlohu při formování chování dětí.

Klíčem k prevenci zločinnosti je podpora zdravého způsobu života rodiny a napodobování dobrých zkušeností. Z tohoto poznatku vychází i potřeba přijetí opatření včasného zásahu již v dětství. Uvedené výzkumy dále potvrzují, že z dětí, které projevují známky protispolečenského chování již v raném věku, se mnohem pravděpodobněji stanou nebezpeční pachatelé trestných činů a recidivisté, spíše než

u těch, kteří s trestnou činností začínají v pubescentním věku, kde je naděje, že z delikventního chování později vyrostou.

Rodiny, ve kterých žijí delikventní děti, se často vyznačují mnoha sociálními a osobními problémy, panuje zde stresová atmosféra, neshody a konflikty. Poměrně častý je rovněž nízký socioekonomický status. Rodiče vůči dětem používají nepřiměřené tvrdé tresty, zanedbávají své děti a také sami pocházejí z podobných rodin.

Ani nízký socioekonomický status rodičů, případně jejich rozchod nebo skutečnost, že dítě vyrůstá v neúplné rodině, nutně nevede k tomu, že budou děti náchylné k protispolečenskému nebo delikventnímu chování. Mezi důležité okolnosti patří kvalita a trvání vztahu dítěte ke zbývajícím rodičům než vlastní absence špatného rodiče.

Problém může být také kompenzován jedním kvalitním vztahem mimo rodinu, nebo úspěšnými zkušenostmi ve škole, případně v jiných oblastech socializace. Ve věci intervence a podpory rodin existují určitá omezení. Profesionální pracovníci někdy váhají, do jaké míry mají zasahovat do velmi osobní a soukromé sféry života.

5.2 5.2. Interpretace výsledků

Pokud porovnáme výsledky obou základních zkoumaných skupin, a to základního souboru - české veřejnosti a základního souboru - odborné veřejnosti, můžeme konstatovat, že konečné výsledky na výzkumné otázky jsou totožné tzn., že oba soubory, respektive česká veřejnost i odborná veřejnost, se přiklání k variantě, aby bylo v České republice zavedeno, eventuálně rozšířeno, zařízení, které by nahradilo stávající výkon vazby za předpokladu, že bude tento projekt legislativně podpořen. Nadpoloviční většina respondentů z řad české veřejnosti (65 %) a část odborné veřejnosti (30 %), kteří souhlasí se zavedením projektu v České republice, se domnívá, že by toto nově zřízené zařízení pro alternativní výkon vazby pro mladistvé mělo být pod patronátem německé obecně prospěšné společnosti EJM Lazarus, neboť tato společnost má s problematikou delikventní mládeže velmi dobré výsledky a především dlouholeté zkušenosti, které v roce 2009 ukazovaly na účtyhodných 113 let.

Zamyslíme-li se nad problematikou uvěznění mladistvých, eventuelně jejich pobytu ve výkonu vazby v době obvinění ze spáchaného trestného činu, je nutno vzít v potaz holý fakt, že věznění mladistvých se dnes jeví jako nejméně vhodná forma prevence jejich kriminality. V západní Evropě jsou patrné tendence omezit věznění zákonem na krátkou dobu, např. odpolední vězení, domácí vězení apod. Ve věznicích se uplatňují individualizované přístupy k pachatelům trestných činů. Od dřívějších zaujetí pro psychoterapii, neurčitě zaměřenou na náhled, se přechází k cílené realitní terapii, která má delikventa vybavit zcela určitými sociálními dovednostmi, užitečnými v jeho civilním životě. V současné době lze spatřovat výrazný posun v oblasti využívání alternativních trestů a v modifikaci ústavních režimů, ve vzniku nových typů zařízení a ve způsobu péče o mladistvé delikventy.

Odnětí svobody je vždy aktem velice významným v životě mladistvého delikventa. Možností uložení trestu odnětí svobody, který je nejzávažnějším a také nejtvrdějším možným ukládaným trestem v naší společnosti, je současně mladistvý pachatel potvrzen jako občan (byť dosud nedospělý, na kterého se vztahují zvláštní ustanovení v trestním zákoně, ale již osobně zodpovědný za své činy, které zákon označuje jako trestné činy).

5.3 Řešení problematiky

V rámci předcházení těmto patologickým jevům a snížení společenské nebezpečnosti se lze zmínit o problematice prevence. Hlavním smyslem prevence je snaha eliminovat trestní činnost ještě před jejím započatím nebo před jejím pokračováním. Musím konstatovat, že od prevence nelze očekávat, že vyřeší celkový problém kriminality. Těžiště veškeré prevence kriminality je proto v lokální prevenci, která jedině může být zcela konkrétní a plně odpovídající místním podmínkám, a tím i účinná. Veškeré preventivní aktivity musejí vycházet ze zásady, že se dělají pro lidi, ale také, a to především, s nimi.

Aby bylo začlenění mladistvých úspěšné, je nutné vyvinout a důsledně provádět všemožné výchovné aktivity, včetně doplňování a rozvoje vzdělání, vytvoření pracovních návyků, či smysluplného trávení volného času.

Účelem užití opatření vůči mladistvému je jeho ochrana před škodlivými vlivy, vytvoření podmínek pro jeho zdravý sociální a duševní rozvoj a dosažení toho, aby se zdržel páčání trestné činnosti.

Pokud se budeme zabývat vhodnými opatřeními, která zahrnují, respektive mohou zahrnovat, i komponenty újmy, avšak hlavním smyslem těchto opatření je aktivní zacházení a působení na dosud nenapravitelného jedince, protože se jedná o mentálně, morálně a sociálně nezralého dospívajícího jedince, pak musíme zohlednit všechna pro a proti ve všech pohledech.

Právní následky provinění u mladistvých jsou opatření, která se člení na ochranná a výchovná opatření. Tato opatření lze využít i při upuštění od potrestání. Každou věc mladistvého a mladého dospělého je třeba řešit individuálně se zřetelem na všechny okolnosti provinění, resp. trestného činu, osobnost dospívajícího, potřeby poškozeného a zájmy jejich blízkého sociálního okolí s cílem obnovit narušené sociální a právní vztahy.

5.4 Možnosti využití výzkumu

Z hlediska využití by mohl být tento provedený výzkum využit jako možný podklad při rozhodování o zřizování nového typu výchovných zařízení pro mladistvé (kteří spáchají trestný čin, na jehož základě budou obviněni či odsouzeni), v nichž bude prováděna jejich náprava, dle nejnovějších a nejúčinnějších výchovných metod. Dále je možné využití tohoto výzkumu pro Vězeňskou službu České republiky v rámci informačního servisu české veřejnosti o aktuálním dění a o nástinu zkoumané problematiky. V neposlední řadě by tento výzkum mohl být nápomocen německé obecně prospěšné společnosti EJM Lazarus při prosazování rozšíření původního projektu do České republiky.

6 Závěr

Cílem výzkumu bylo ověřit a potvrdit stanovené hypotézy a pomocí použitých technik získat skutečný obraz aktuálního stavu ke zkoumané problematice. Vycházelo se z provedené ankety, dotazníků, provedených rozhovorů, diskuzí s dotázanými respondenty z řad české veřejnosti a odborné veřejnosti.

Dle názoru obou skupin, by vystavením mladistvých delikventů vlivu pedagogů skutečně mohlo dojít k výraznému posunu postojů u mladistvých osob ve směru k pozitivnímu sociálnímu chování a integraci mladistvých do společnosti, což dokazují zprávy EJM Lazarus z jejich zařízení, například ve Frostenwalde, Selbu apod., kdy vzrostla poptávka po kapacitním rozšíření těchto služeb. Tenhle postoj zůstal i po více než šesti měsíčním časovém období relativně stabilní. Tuto skutečnost lze interpretovat jako potvrzení nedávných výzkumů, které byly zveřejněny v resortním časopise EJM Aktuel, 1/2008.

Experiment tedy potvrdil jeden z hlavních cílů výzkumu, tj. ověřit, zda česká veřejnost neodmítá zavedení alternativy výkonu vazby pro mladistvé. Došlo tedy k potvrzení hypotézy, že česká veřejnost neodmítá zavedení projektu „Lidé místo zdí“ v České republice.

Vězeňská služba České republiky vytváří již řadu let ucelenou koncepci zacházení s mladistvými, neboť v ní spatřuje úspěch a efektivitu svého konání. V zásadě jde o to, vrátit mladého člověka (byť provinivšího se) do civilního světa takovým způsobem, aby se vyhýbal dalšímu páchání trestné činnosti, aby se snažil zajistit si obživu svou a své rodiny legálním a společensky uznávaným způsobem, především poctivou prací, a věnoval se svým zálibám i výchově dětí.

Jak řekl Makarenko: „...*žádný chovanec není pro nás předem ztracený*....“ Musí se vyzkoušet vše, co je v silách pracovníků, co umí, opírat se o moderní diagnostiku. Zjišťovat to, co je v člověku dobrého, a nehledat pouze negativa. Stavět a tvořit adekvátní programy. K tomu je zapotřebí neustálého vzdělávání se, profesionální angažovanosti a pracovního nasazení.

Výsledky práce mnoha zainteresovaných osob bývají často neviditelné. Úsilí a vše, co pracovníci vynaloží do těchto mladých lidí, se však, dle jejich názoru, vždy nějakým způsobem uchytí a dříve či později v jejich životě zúročí.

Závěrem lze konstatovat, že obě stanovené hypotézy byly potvrzeny a zásadním zjištěním byl fakt, že česká veřejnost se k projektu „Lidé místo zdí“ staví pozitivně a podporuje zavedení obdobného projektu na území České republiky.

Česká veřejnost si uvědomuje současnou problematiku mladistvých delikventů a poukazuje na její řešení, které není radno odkládat, byť je to v době ekonomické krize. Tato skutečnost otevírá i další možnosti, které mohou vést i k rozšíření původního projektu, který probíhá ve Spolkové republice Německo, a kde tento projekt již dosáhl pozitivních výsledků v souvislosti se snižováním delikvence mladistvých na německém území.

V této souvislosti lze jen říci, že Česká republika by měla podporovat projekty, které mají pevně podložený základ a jejichž průběžné výsledky vykazují pozitiva ve vztahu ke snižování patologických jevů mladistvých osob. Vždyť jen zdravá populace mladistvých a jejich pozdějších rodin povede dál naši zemi k rozvoji, ekonomickému růstu a prosperitě v mnoha odvětvích, a tím ruku v ruce i ke snížení delikvence v České republice.

7 Klíčová slova

EJF - Evangelische Jugendfürsorge / Evangelická péče o mládež

ZSM – zákon č.218/2003 Sb., o soudnictví ve věcech mládeže

Projekt „Lidé místo zdí“

8 Seznam použitých zdrojů

Bibliografie:

- 1) BÁRTLOVÁ, S., SADÍLEK, P., TÓTHOVÁ, V. *Výzkum a ošetřovatelství*. 1.vyd. Brno : Národní centrum ošetřovatelství a nelékařských zdravotnických oborů, 2005. 146 s. ISBN 57-853-05.
- 2) CÍSAŘOVÁ, D. a kol. *Trestní právo procesní*. 4. aktualizované a přepracované vyd. Praha : Linde, 2006. 277 s. ISBN 80-7201-594-X.
- 3) DISMAN, M. *Jak se vyrábí sociologická znalost*. Praha : Karolinum 2002. 374 s. ISBN 80-7184-141-2.
- 4) HÁLA, J. *Úvod do teorie a praxe vězeňství*. 2. doplněné vyd. České Budějovice: VŠERS, 2006. 183 s. ISBN 80-86708-05-5.
- 5) HENDL, J. *Kvalitativní výzkum: základní metody a aplikace*. 1.vyd. Praha : Portál, 2005. 407 s. ISBN 80-7367-040-2.
- 6) HUBÍK, S. *Hypotéza: metodologický nástroj výzkumu ve společenských vědách*. 1.vyd. České Budějovice : ZSF JU, 2006. 80 s. ISBN 80-7040-842-1.
- 7) JEDLIČKA R., KOŤA, J. *Analýza a prevence sociálně patologických jevů u dětí a mládeže*. 1.vyd. Praha : Karolinum, 1998. 169 s. ISBN 382-233-97.
- 8) MUSIL, J., KRATOCHVÍL, V., ŠÁMAL, P. a kol. *Kurs trestního práva. Trestní právo procesní*. 2. přepracované vyd. Praha : C.H. Beck, 2003. 1080 s. ISBN 80-7179-678-60.
- 9) MUSIL, J., KRATOCHVÍL, V., ŠÁMAL, P. a kol. *Kurs trestního práva. Trestní právo procesní*. 3. přepracované a doplněné vyd. Praha : C.H.Beck, 2007. 1216 s. ISBN 978-80-7179-572-8.
- 10) PUNCH, F., K. *Úspěšný návrh výzkumu*. 1. vyd. Praha : Portál, 2008. 230 s. ISBN 987-80-7367-468-7.
- 11) PUNCH, F., K. *Základy kvantitativního šetření*. 1. vyd. Praha : Portál, 2008. 150 s. ISBN 978-80-7367-381-9.
- 12) RŮŽIČKA, M., ZEZULOVÁ, J. *Zadržení a vazba v českém trestním procesu*. 1.vyd. Praha : C. H. Beck, 2004. 820 s. ISBN 80-7179-817-7.
- 13) STROUSS, A., GORBINOVÁ, J. *Základy kvalitativního výzkumu*. 1. vyd. Praha : Portál, 1999. 196 s. ISBN 80-85834-60X.
- 14) ŠÁMAL, P., VÁLKOVÁ, H., SOTOLÁŘ, A., HRUŠÁKOVÁ, M. *Zákon o soudnictví ve věcech mládeže*. Komentář 2. vyd. Praha : C.H.Beck, 2007. 1220 s. ISBN 978-80-7179-375-5.
- 15) ŠVAŘÍČEK, R., ŠEĐOVÁ, K. a kol.: *Kvalitativní výzkum v pedagogických vědách*. 1. vyd. Praha : Portál, 2007. 384 s. ISBN 978-80-7367-313-0.

- 16) VESELÁ, J. *Sociologický výzkum a jeho techniky*. 1. vyd. Pardubice : Univerzita Pardubice, 1999. ISBN 80-85850-58-3.

Časopisy:

- 17) GŘ VS ČR. Důležitá je motivace. *České vězeňství*, 2009, roč.17, č. 2. s. 14-15. ISSN 1213-9297.
- 18) GŘ VS ČR. Mladistvé odsouzené se rády vzdělávají. *České vězeňství*, 2009, roč.17, č. 3. s. 17. ISSN 1213-9297.
- 19) GŘ VS ČR. Nový trestní zákoník moderní trestní kodex. *České vězeňství*, 2009, roč. 17, č. 1. s. 26-27. ISSN 1213-9297.
- 20) GŘ VS ČR. Orlando Youth Academy. *České vězeňství*, 2009, roč.17, č. 1. s. 8. ISSN 1213-9297.
- 21) GŘ VS ČR. Věznění mladistvých: přísnost a porozumění. *České vězeňství*, 2009, roč.17, č. 3. s. 13-14. ISSN 1213-9297.
- 22) GŘ VS ČR. Vyšší zaměstnanosti brání nedostatek práce i vězňů. *České vězeňství*, 2009, roč.17, č. 2. s. 17-19. ISSN 1213-9297.
- 23) HÁLA, J. Lidé místo zdí i v České republice. *České vězeňství*, 2009, roč. 17, č. 1. s.13-14. ISSN 1213-9297.
- 24) HÁLA, J. Nadějně výchovně terapeutické projekty v bavorském Frankenu. *Prevence úrazů, otrav a násilí*, 2009, roč. 5, č.1, s. 81-83. ISSN 1801-0261.
- 25) HÁLA, J. Uzavřeme dohodu o spolupráci s EJF Lazarus. In: *QUO VADIS*, České Budějovice: ZSF JU, 2008, roč.5, č.2, s. 23-24.
- 26) CHARVÁT, K. Mladé dospělé lze vychovat úspěšněji. *České vězeňství*, 2009, roč.17, č. 3. s. 18-19. ISSN 1213-9297.
- 27) JÚZL, M. Mládí ... *České vězeňství*, 2009, roč.17, č. 3. s. 12. ISSN 1213-9297.
- 28) MÍČOVÁ, M., PETRAS, M., JIŘIČKA, V. České věznice a systém práce s vězněnými osobami. *České vězeňství*, 2009, roč. 17, č. 1. s. 35-36. ISSN 1213-9297.
- 29) SCHÄFER, U. Die EJF-Kaiserswerther jugendhilfe eröffnet erstes Projekt in Nordrhein-Westfalen nach dem Motto: Menschen statt Mauern. *EJF-Lazarus Aktuell*, 2008, roč. 15, č. 1, s. 4. ISSN 1436-8315.
- 30) ŠÁMAL, P. Rozhodování o vazbě a k trvání vazby mladistvého podle zákona o soudnictví ve věcech mládeže. *Trestněprávní revue*, 2004, roč. 11, č. 2, s.37. ISSN 1213-5313.
- 31) VETEŠNÍKOVÁ, B. Pedagogové: Mladiství jsou nesamostatní, ale otevřenější. *České vězeňství*, 2009, roč.17, č. 3. s. 16-17. ISSN 1213-9297.
- 32) VETEŠNÍKOVÁ, B. Všehrdy: výchova a bezpečnost především. *České vězeňství*, 2009, roč.17, č. 3. s. 14-16. ISSN 1213-9297.

Dokumenty:

- 33) European Committee for the Prevention of torture and Inhuman or Degrading Treatment or Punishment (CPT), 3rd general report on the CPT's activities covering the period 1 January to 31 December 1992, Council of Europe Strasbourg, čl.63, 67, 70, 75. 4. June 1993.
- 34) Evropská vězeňská pravidla. Dostupné z WWW: <http://ad.vscr.cz/news_files/Evropska_vezenska_pravidla.rtf>.
- 35) Koncepce rozvoje českého vězeňství do roku 2015 – ideový záměr 2004. Praha: Generální ředitelství Vězeňské služby České republiky, 2009.
- 36) Nařízení Ministra spravedlnosti č.6/2008, o vzniku Věznice a ústavu pro výkon zabezpečovací detence Opava.
- 37) Rada Evropy. Www.cpt.coe.int [online] Evropská úmluva o zabránění mučení a nelidskému či ponižujícímu zacházení nebo trestání. Strasbourg: Council of Europe, 26. 11. 1987 [cit. 19. 11. 2009]. Dostupné z WWW: <<http://www.cpt.coe.int/lang/cze/cze-convention.pdf>>.
- 38) Statistická ročenka Vězeňské služby České republiky za rok 2008 [online]. Praha : GŘ VS ČR, 22. 4. 2008 [cit.17. 11. 2009]. Vězeňská služba ČR. Dostupné z WWW: <http://ad.vscr.cz/news_files/Statisticka_rocenka_Vezenske_sluzby_2008.pdf>.
- 39) Usnesení vlády ČR č. 715/2009, o snížení tabulkových míst ve VSČR.
- 40) Ústavní zákon č.1/1993 Sb. ve znění ústavního zákona č. 347/1997 Sb., 300/2000 Sb., 448/2001 Sb., 391/2001 Sb., 515/2002 Sb. čl.10.
- 41) Ústavní zákon č.2/1993 ve znění ústavního zákona č. 162/1998 Sb., Listina základních práv a svobod čl. 32 odst.1.
- 42) VACEK, E. OSN - Souhrn opatření k prevenci kriminality A/CONF. 144/9 [online] 13. 6. 1990. [cit. 19. 11. 2009]. Dostupné z WWW: <http://www.ad.vscr.cz/news_files/OSN.DOC>.
- 43) Vězeňská služba ČR. *CZECH-PRISONS-TSCHECHISCHE GEFÄNGNISE*. Praha : GŘVSČR, 2006.
- 44) Vyhláška Ministerstva spravedlnosti č. 345/1999 Sb., řád výkonu trestu odnětí svobody.
- 45) Výroční zpráva: VS ČR. In. *Výroční zpráva Vězeňské služby ČR za rok 2008*. Praha: GŘ VSČR, 2009. Dostupné z WWW: <http://ad.vscr.cz/news_files/vyrocní_zpráva_za_rok_2008.doc>.
- 46) Výroční zpráva: VS ČR. In. *Výroční zpráva Vězeňské služby ČR za rok 2008*. Praha: GŘ VSČR, 2009. Dostupné z WWW: <http://ad.vscr.cz/news_files/vzvscr2008.pdf>.
- 47) Zákon č.140/1960 Sb., trestní zákon.

- 48) Zákon č.141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád), ve znění pozdějších předpisů.
- 49) Zákon č.94/1963 Sb., o rodině, ve znění pozdějších předpisů.
- 50) Zákon č.20/1966 Sb., o péči a zdraví lidu.
- 51) Zákon č.104/1991 Sb., o Úmluvě a právech dítěte.
- 52) Zákon č.555/1992 Sb., o Vězeňské a justiční strážci České republiky.
- 53) Zákon č.293/1993 Sb., o výkonu vazby.
- 54) Zákon č.169/1999 Sb., o výkonu trestu odnětí svobody.
- 55) Zákon č.257/2000 Sb., o probační a mediační službě.
- 56) Zákon č.109/2002 Sb., o výkonu ústavní výchovy nebo ochranné výchovy ve školských zařízeních a o preventivně výchovné péči ve školských zařízeních a o změně dalších zákonů.
- 57) Zákon č.218/2003 Sb., o soudnictví ve věcech mládeže.

Internetové zdroje:

- 58) EPEA. Www.epea.org [online]. Doporučení Evropské rady R(89)12 výroku ministrů Evropské rady pro výchovu ve vězeních, článek 15b, 16. Strasbourg: Council of Europe, 13. 10. 1989 [cit. 15. 11. 2009]. Dostupné z WWW: <http://www.epea.org/index.php?option=com_content&task=view&id=478&Itemid=496>.
- 59) EJF Lazarus. Www.ejf.de [online] Berlín: EJF Lazarus, 08. 09. 2009 [cit. 19. 11. 2009]. Dostupné z WWW: <<http://www.ejf.de>>.
- 60) HÁLA, J. Www.penologie.hala.sweb.cz [online]. České Budějovice : Hála J., 10. 09. 2009 [cit. 17. 11. 2009]. Dostupné z WWW: <<http://penologie.hala.web.cz/2.htm>>.
- 61) Jugendtreff Vorwerk. www.selb.de [online]. Selb: EJF Lazarus, 14. 09. 2009 [cit. 19. 11. 2009]. Dostupné z WWW: <<http://www.selb.de>>.
- 62) Kaiserswerther Diakonie. Www.kaiserswerther-diakonie.de [online]. Düsseldorf: Kaiserswerther Diakonie, 29. 04. 2009 [cit. 19. 11. 2009]. Dostupné z WWW: <<http://www.kaiserswerther-diakonie.de/Aktuelles/EroeffnungAusblickEJF.pdf>>.
- 63) Probační a mediační služba ČR. www.pmscr.cz [online]. Praha : PMS ČR, 10. 02. 2006 [cit. 14. 8. 2009]. Dostupné z WWW: <<http://www.pmscr.cz>>.
- 64) Social Akademie. Www.haus-silberbach [online]. Selb: EJF Lazarus, 14. 10. 2009 [cit. 19. 11. 2009]. Dostupné z WWW: <<http://www.haus-silberbach.de>>.

- 65) Spolek JURISTIC. Www.trestni2.juristic.cz [online]. Plzeň : Fakulta právnická, 06. 12. 2007 [cit. 16. 8. 2009]. Dostupné z WWW: <<http://trestni2.juristic.cz/510461/clovek#sdfootnote1sym>>.
- 66) Spolek JURISTIC. Www.trestni2.juristic.cz [online]. Plzeň : Fakulta právnická, 06.12.2007 [cit. 16. 8. 2009]. Dostupné z WWW: <<http://trestni2.juristic.cz/510461/clovek#sdfootnote6sym>>.
- 67) VS ČR.Www.vscr.cz [online]. Praha : GŘ VS ČR, 04.07.2009 [cit. 24. 8. 2009]. Dostupné z WWW: <http://www.vscr.cz/clanky/?cl_id=1122>.
- 68) VS ČR.Www.vscr.cz [online]. Praha : GŘ VS ČR, 16.07.2009 [cit. 20. 10. 2009]. Dostupné z WWW: <http://www.vscr.cz/clanky/?cl_id=934>.
- 69) VS ČR.Www.vscr.cz [online]. Praha : GŘ VS ČR, 03.08.2009 [cit. 20. 10. 2009]. Dostupné z WWW: <http://www.vscr.cz/clanky/?cl_id=1113>.
- 70) VS ČR. Wwww.vscr.cz [online]. Praha : GŘ VS ČR, 13.10.2009 [cit. 22. 11. 2009]. Dostupné z WWW: <<http://www.vscr.cz>>.
- 71) VS ČR - Věznice Opava. Wwww.vscr.cz [online]. Praha : GŘ VS ČR, 07. 08. 2009 [cit. 21. 10. 2009]. Dostupné z WWW: <<http://www.vscr.cz/opava>>.

9 Přílohy

- Příloha č. 1: Časový rozvrh dne - standardní výkon vazby
- Příloha č. 2: Časový rozvrh dne - vazba se zmírněným režimem
- Příloha č. 3: Program režimu dne mladistvých v zařízení EJF Lazarus
- Příloha č. 4: Záznamový arch ankety „Lidé místo zdí“ pro zástupce české veřejnosti
- Příloha č. 5: Dotazník pro zástupce odborné veřejnosti
- Příloha č. 6: Výzkum část 1/1
- Příloha č. 7: Výzkum část 1/2
- Příloha č. 8: Výzkum část 2/1
- Příloha č. 9: Výzkum část 2/2
- Příloha č. 10: Výzkum část 3/1
- Příloha č. 11: Výzkum část 3/2
- Příloha č. 12: Výzkum část 4/1
- Příloha č. 13: Výzkum část 4/2

Časový rozvrh dne pro standardní výkon vazby

6.00	budíček
6.00–6.15	osobní hygiena
6.15–8.00	pohovor s vrchním dozorcem (hlášení se k praktickému a zubnímu lékaři, žádosti o přemístění, balíček, návštěvu, rozhovor s funkcionáři věznice, umožnění použití telefonu, zapůjčení společenských her, předání korespondence a dokladu o zablokování prostředků atd.)
6.15–8.00 *	výdej léků zdravotním personálem
6.30–8.00	výdej snídaně
7.00	vycházky dle ročního období
7.45	návštěvy obviněné/ho ve vazbě dle §67 a), c); 350 c); 396; 397 a 411 trestního řádu
8.30	návštěvy obviněných ve vazbě dle §67 b) trestního řádu
8.00–11.00	úklid cel a ložnic, osobní volno, realizování programů zacházení s obviněnými
11.00–13.00	výdej oběda (ve výjimečných případech i večeře)
13.00–17.30	úklid cel a ložnic, osobní volno a realizování programů zacházení s obviněnými
13.00–13.30	rozvoz horké vody na kávu a čaj
13.00–21.00*	výdej korespondence, balíčků a použití telefonu
16.00–19.00	výdej večeře
19.00–21.00	osobní volno a realizování programů zacházení s obviněnými
19.00–19.30	rozvoz horké vody na kávu a čaj
21.00–21.30	osobní hygiena
21.30	večerka

* neprovádí se ve dnech volna

Časový rozvrh dne - vazba se zmírněným režimem

6.00	budíček
6.00–6.15	osobní hygiena, úprava lůžka a základní úklid cel
6.15–8.00*	pohovor s vrchním dozorcem (hlášení se k praktickému a zubnímu lékaři, žádosti o přemístění, balíček, návštěvu, rozhovor s funkcionáři věznice, umožnění použití telefonu, zapůjčení společenských her, předání korespondence a dokladu o zablokování prostředků atd.), početní prověrka
6.15–8.00 *	výdej léků zdravotním personálem
6.30–8.00	výdej snídaně
7.00	vycházky dle ročního období
7.45	návštěvy obviněných ve vazbě dle §67 a), c); 350 c); 396; 397 a 411 trestního řádu
8.00–11.00	úklid cel a ložnic, osobní volno, realizování programů zacházení s obviněnými
11.30–13.00	výdej oběda (ve výjimečných případech i večeře)
13.00–13.30	rozvoz horké vody na kávu a čaj
14.00	početní prověrka obviněných
13.00–21.00*	výdej korespondence, balíčků a použití telefonu
13.00–17.30	úklid cel a ložnic, osobní volno a realizování programů zacházení s obviněnými
16.00–19.00	výdej večeře
19.00	početní prověrka obviněných
19.00–21.00	osobní volno a realizování programů zacházení s obviněnými
19.00–19.30	rozvoz horké vody na kávu a čaj
21.00–21.30	osobní hygiena
21.30	večerka

* neprovádí se ve dnech volna

Program režimu dne mladistvých v zařízení EJF Lazarus

6.00	Konec nočního klidu
6.15–7.00	Osobní hygiena, příprava snídaně
7.00–7.30	Společná snídaně
7.30–7.50	Příprava mladistvých do školy nebo na projektovou práci nebo praxi v podniku
8.00–11.30	Škola nebo projektová práce nebo praxe
11.30–12.00	Příprava na oběd
12.00–12.50	Společný oběd, polední přestávka
12.50–13.00	Příprava mladistvých do školy nebo na projektovou práci nebo praxi v podniku
13.00–15.30	Škola nebo projektová práce nebo praxe
16.00–17.00	Vyhodnocení dne a souhlas s volnočasovými aktivitami (individuální nebo skupinové aktivity)
17.00–18.00	Učení, školní příprava
18.30–19.45	Příprava večeře, společná večeře, poté skupinové služby
19.45–21.30	Volný čas (individuální nebo skupinové aktivity)
21.30–22.00	Příprava k nočnímu klidu pro mladistvé mladší 16 let
22.00–6.00	Noční klid pro mladistvé mladší 16 let
22.30–23.00	Příprava k nočnímu klidu pro mladistvé starší 16 let
23.00–6.00	Noční klid pro mladistvé starší 16 let

Záznamový arch - ANKETA „Lidé místo zdi“

Datum: .....

Poř. číslo: .....

Místo:
.....**Seznámení:**

Tato anketa je zcela anonymní a její výsledky budou použity pro výzkumnou část diplomové práce studenta 1. ročníku navazujícího magisterského, kombinovaného studia, obor: Rehabilitační-psycho sociální péče o postižené děti, dospělé a staré osoby, Zdravotně sociální fakulty Jihočeské univerzity v Českých Budějovicích.

Souhlasím s použitím mnou uvedených údajů pro výzkumnou část diplomové práce Bc. Tibora Vargy, studenta výše uvedeného studia.

 souhlasím s použitím údajů v DP nesouhlasím s použitím údajů v DP**Věk:** .....Pohlaví: muž žena

Rodinný stav:

 svobodný ženatý rozvedený vdovec svobodná vdaná rozvedená vdova**Soc. status:**
..... student pracující nezaměstnaný důchodce OSVČ žena v domácnosti jiný**Ukončené vzdělání:** základní střední střední úplné (s maturitou) vyšší odborné vysokoškolské

1. Slyšel(a) jste někdy o projektu společnosti EJM Lazarus „lidé místo zdí“ ?
2. Co si o tomto projektu myslíte ?
3. Domníváte se, že by bylo dobré vytvořit obdobný projekt, který by nahradil stávající výkon vazby mladistvých i v ČR ?
4. Co byste očekával(a) od zavedení takového projektu ?

Odpovědi:

1.....
.....
.....
.....

2.....
.....
.....
.....

3.....
.....
.....
.....

4.....
.....
.....
.....

Seznámení s projektem EJF Lazarus:

Projekt „Lidé místo zdí“ jako nadějná alternativa výkonu vazby

EJF Lazarus je zařízení pro mladistvé delikventy, které je alternativou vyšetřovací vazby ve Frostenwalde. Jedná se o otevřené zařízení pro pomoc mladistvým. Tento druh zařízení je určen pro mladistvé pachatele trestných činů (chlapce i dívky) ve věku od 14 do 17 let, kteří tak nemusí putovat do vyšetřovací vazby. Pomocí vzdělávání nebo speciálních pracovních tréninkových programů přizpůsobených potřebám mladistvých. Kapacita je 40 míst rozdělených do 6 skupin osob různého věku.

V SRN je celkem 10 takovýchto zařízení, která jsou rozmístěna do pěti oblastí. V oblasti Uckermark je pět těchto zařízení a to ve Frostenwalde, Groß Pinnow, Petershagen, Luckow, Liepe. V oblasti Berlína je pouze jedno zařízení v Tegelu. V oblasti Saskao-Anhaltské je též jediné zařízení v Pöblitzu. V oblasti Durynska jsou dvě zařízení v Pöbnicku a Röttersdorfu. Poslední zařízení je v oblasti Bavorska v Selbu.

Kritéria pro přijetí do zařízení EJF-Lazarus jsou nastavena tak, že jsou přijímáni mladiství bez ohledu na závažnost a intenzitu trestného činu popřípadě zločinu. Nebere se v potaz individuální struktura osobnosti ani jiné problematiky, ba ani to, zda se jedná či nejedná o imigranty.

Do zařízení EJF-Lazarus nemohou být přijímáni mladiství, kteří vůbec neznají jazyk a nemají žádnou možnost se dorozumět. Dále nemohou být přijímáni ani mladiství s primárně akutní závislostí a mladiství, u nichž byla avizována nutnost hospitalizace, nebo kteří musí podstoupit jinou klinickou terapii.

Spektrum nabídky výchovného zařízení EJF-Lazarus je poměrně pestré, když z daného obsahu konkrétně mohu jmenovat zajištění trestního řízení výhradně pedagogickými prostředky, intenzivní sociálně-pedagogickou individuální a skupinovou péči, sociálně přípravné kurzy, speciální pracovní tréninkové programy, pracovní projekty a praxe v podnicích, plánování profese a příprava k povolání, volnočasové projekty strukturované s odborným vedením, psychologická individuální a skupinová práce. Mezi praktický prvek patří práce s rodiči. Pro návštěvy rodičů je k dispozici

bungalov v areálu zařízení. Dále je v této nabídce zahrnuto plánování budoucnosti, pokud jde o bydlení, školu, vzdělávání a volný čas a následná péče.

Dotazník

Postoje české veřejnosti k projektu „Lidé místo zdí“

Vážený pane (paní),

jmenuji se Tibor Varga a jsem studentem Zdravotně sociální fakulty Jihočeské univerzity v Českých Budějovicích, magisterského studia, programu Rehabilitace.

V rámci mnou prováděného výzkumu bych Vás chtěl požádat, o vyplnění tohoto dotazníku, který je anonymní.

Vámi uvedené údaje v tomto dotazníku budou spolu s dalšími dotazníky zpracovány a vyhodnoceny v rámci výzkumné části mé diplomové práce.

Pokyny k vyplnění

Dotazník obsahuje 22 otázek a přílohu se stručnou charakteristikou projektu „Lidé místo zdí“. U jednotlivých otázek prosím, zaškrtněte křížkem vždy tu odpověď, která nejvíce vyhovuje Vašemu názoru. Je-li uvedeno více možností, lze zaškrtnout libovolný počet odpovědí. U blíže specifických otázek vyjádřete vlastní názor k dané problematice. Na uvedené otázky odpovídejte dle skutečnosti.

Za vyplnění a vrácení tohoto dotazníku Vám mnohokrát děkuji.

Tibor Varga

1. Vaše pohlaví je?

- muž   žena

2. Kolik je Vám let ? .....

3. Jaké je vaše nejvyšší dosažené vzdělání ?

- úplné střední s maturitou   vyšší odborné   vysokoškolské

4. Jste zaměstnancem Vězeňské služby České republiky?

- ANO   NE

5. Pokud jste v otázce 4. odpověděl ano, uveďte jak dlouho a jakou funkci ve VS ČR zastáváte ?

.....
.....
.....
.....

6. Máte osobní zkušenosti s výkonem vazby s mladistvými osobami ?

- ANO   NE

7. Slyšel(a) jste někdy o projektu „Lidé místo zdí“ od německé obecně prospěšné společnosti EJF Lazarus z Frostenwalde ?

- ANO   NE

8. Pokud jste v předchozí otázce odpověděli ano, uveďte, z jakého zdroje jste získal informace o tomto projektu ?

☐ tisk	☐ internet	☐ školní studium
☐ rozhlas	☐ přednáška	☐ prezentace EJF Lazarus
☐ televize	☐ zahraniční seminář	☐ propagační letáky
☐ rezortní časopis	☐ od kolegů	☐ reklama
☐ jinak (uveďte*)		

.....
.....
.....

9. Co si o tomto projektu „Lidé místo zdí“ myslíte? (*pokud nemáte informace, součástí tohoto dotazníku je příloha se stručnou charakteristikou tohoto projektu).

☐ je dobrý	☐ není dobrý
☐ je vhodný	☐ není vhodný
☐ je reálný	☐ není reálný
☐ zaujal mě	☐ nezaujal mě
☐ je zajímavý	☐ nijak mě neoslovil
☐ nemám k němu výhrady	☐ mám k němu výhrady
☐ je to dobrá myšlenka	☐ neobsahuje žádné nové prvky
☐ tento typ zařízení je potřebný	☐ není to nic co bychom potřebovali

10. Domníváte se, že by bylo dobré vytvořit obdobný projekt, který by nahradil stávající výkon vazby mladistvých i v ČR ?

- ANO   spíše ANO   spíše NE   NE

11. Kdo by dle Vašeho názoru měl být provozovatelem takového zařízení?

- soukromí subjekt   státní organizace   soukromí subjekt se státním dohledem

12. Pokud jste v otázce č.10 odpověděl(a) ano event. spíše ano uveďte, proč si myslíte, že by bylo vhodné tento projekt realizovat i v ČR ?

- umožní úspěšnou neintegraci mladistvých do společnosti
- mladiství nebudou negativně ovlivňováni
- mladiství si budou moci doplnit vzdělání
- naučí se novým dovednostem, návykům
- naučí se vlastní zodpovědnosti, sebeovládání
- dojde ke změně náhledu, ke změně postojů a hodnot
- po absolvování nebudou páchat trestnou činnost
- budou dodržovat zákonnost a nepsané normy
- nebudou trpět sebevražednými a depresivními sklony z uvěznění
- budou pozitivně motivováni ke změně osobnosti
- budou mít k dispozici odborný a zkušený personál
- nebudou izolováni od rodiny
- posílí se rodinné vztahy
- budou mít častější kontakt s rodinou a přáteli
- nebude narušena vazba v zaměstnání
- nový způsob zacházení
- sníží se jejich společenská nebezpečnost
- sníží se kriminalita
- poslouží jako prevence kriminality
- dostatečný prostor pro citlivější přístup a působení na mladistvé

- lepší a efektivnější využití volného času
- pestrá škála programů a volnočasových aktivit
- možnost pracovního zařazení i po propuštění
- budou absolvovat individuální a skupinové terapie
- budou zařazeni do pracovních programů
- mladiství zde budou dobrovolně
- všeobecně i profesně vzdělávací programy
- budou mít dostatek času na vnitřní konfrontaci
- budou v přirozeném sociálním prostředí
- jiné (*uved'te)

.....

.....

.....

.....

.....

13. Pokud jste v otázce č.10 odpověděl(a) spíše ne event. ne uveďte, proč si myslíte, že není vhodné tento projekt realizovat v ČR ?

- projekt nijak neovlivní kriminalitu delikventních mladistvých
- mladiství budou po propuštění nadále páchat trestnou činnost
- za tak krátký čas se nenaučí správným návykům
- vynaložené úsilí by bylo mnohokrát vyšší než dosažený výsledek
- projekt by byl značně nákladný a náročný
- současný výkon vazby mladistvých osob je vyhovující, není potřeba jej měnit
- současná institucionální zařízení postačí není potřeba zřizovat nová zařízení
- nedostatek odborného personálu se zkušenostmi v této oblasti
- není nikdo, kdo by to zrealizoval
- nejsou k dispozici vhodné prostory, zařízení
- problematika zajištění bezpečnosti pracovníků v tomto zařízení
- nebude zajištěno dostatečné materiální a bezpečnostní zajištění
- nelze sem umisťovat mladistvé delikventy, kteří spáchali závažné trestné činy
- problematika s mladistvými cizinci – možná jazyková bariéra
- možné riziko diskriminace a korupce
- jiné (*uved'te)

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

16. Jak byste hodnotil současný výkon vazby mladistvých osob z hlediska účelnosti a vhodnosti z pohledu zacházení ?

- vyhovující   funkční   nevyhovující
 potřebuje změnit   stále plní svůj účel   nevyhovuje Evropským trendům
 úměrný podmínkám   má jisté nedostatky
 jiné (*uveďte)

.....

.....

.....

.....

17. Myslíte si, že současný výkon vazby je v souladu s Evropskými vězeňskými pravidly, schválenou Koncepcí rozvoje vězeňství v ČR pro období 2005-2015 a nejnovějšími poznatky penologie?

- ANO   spíše ANO   spíše NE   NE   Nevím

18. Myslíte si, že současně nastavený systém výkonu vazby mladistvých přispívá k jejich bezproblémové reintegraci do společnosti a tím i ke snížení jejich společenské nebezpečnosti?

- ANO   spíše ANO   spíše NE   NE

19. Myslíte si, že současná problematika delikventního chování mladistvých je aktuálním celospolečenským problémem, který je třeba řešit ?

- ANO   NE

20. Co je dle Vašeho názoru příčinou vzniku delikventního chování mladistvých ?

- neúplnost rodiny
 patologie rodiny
 vliv vrstevnických skupin
 sociální aspekty
 školní prostředí
 nevyhovující zázemí
 alkohol, drogy, omamné látky
 vliv médií
 vrozené predispozice
 absence vhodných vzorů chování
 lhostejnost a zaneprázdnění rodičů
 psychická labilita jedince
 členství v extrémistické skupině
 potřeba sounáležitosti k nějaké skupině

- sekty
- liberální styl výchovy
- autoritativní styl výchovy
- nepřizpůsobivost
- hrubé násilí, agresivita v rodině
- domácí násilí
- zneužívání
- zanedbávaná výchova
- šikana ve školách
- PC hry, internet
- jiné (*uved'te)

.....

.....

.....

.....

21. Co si myslíte, že by bylo zapotřebí udělat, aby se snížila kriminalita mladistvých?

- streetwork
- aktivní vyhledávání problémových skupin
- větší zodpovědnost rodičů
- trávení více volného času se svými dětmi
- více bezbariérových klubů
- minimalizace agrese a násilí v médiích
- eliminace šikany na školách
- více nabídek trávení volného času
- nízkoprahová sportoviště
- nekuřácké, bezdrogové kluby pro různé věkové kategorie
- jiné (*uved'te)

.....

.....

.....

.....

22. Myslíte si, že zavedením projektu „Lidé místo zdí“ jako alternativy výkonu vazby, lze očekávat pozitivní dopad na osobnost těchto mladistvých delikventů i v rámci snížení jejich společenské nebezpečnosti ?

- ANO   spíše ANO   spíše NE   NE

Seznámení s projektem EJF Lazarus:

Projekt „Lidé místo zdí“ jako nadějná alternativa výkonu vazby

EJF Lazarus je zařízení pro mladistvé delikventy, které je alternativou vyšetřovací vazby ve Frostenwalde. Jedná se o otevřené zařízení pro pomoc mladistvým. Tento druh zařízení je určen pro mladistvé pachatele trestných činů (chlapce i dívky) ve věku od 14 do 17 let, kteří tak nemusí putovat do vyšetřovací vazby. Pomocí vzdělávání nebo speciálních pracovních tréninkových programů přizpůsobených potřebám mladistvých. Kapacita je 40 míst rozdělených do 6 skupin osob různého věku.

V SRN je celkem 10 takovýchto zařízení, která jsou rozmístěna do pěti oblastí. V oblasti Uckermark je pět těchto zařízení a to ve Frostenwalde, Groß Pinnow, Petershagen, Luckow, Liepe. V oblasti Berlína je pouze jedno zařízení v Tegelu. V oblasti Saskao-Anhaltské je též jediné zařízení v Pöblitzu. V oblasti Durynska jsou dvě zařízení v Pöbnicku a Röttersdorfu. Poslední zařízení je v oblasti Bavorska v Selbu.

Kritéria pro přijetí do zařízení EJF-Lazarus jsou nastavena tak, že jsou přijímáni mladiství bez ohledu na závažnost a intenzitu trestného činu popřípadě zločinu. Nebere se v potaz individuální struktura osobnosti ani jiné problematiky, ba ani to, zda se jedná či nejedná o imigranty.

Do zařízení EJF-Lazarus nemohou být přijímáni mladiství, kteří vůbec neznají jazyk a nemají žádnou možnost se dorozumět. Dále nemohou být přijímáni ani mladiství s primárně akutní závislostí a mladiství, u nichž byla avizována nutnost hospitalizace, nebo kteří musí podstoupit jinou klinickou terapii.

Spektrum nabídky výchovného zařízení EJF-Lazarus je poměrně pestré, když z daného obsahu konkrétně mohu jmenovat zajištění trestního řízení výhradně pedagogickými prostředky, intenzivní sociálně-pedagogickou individuální a skupinovou péči, sociálně přípravné kurzy, speciální pracovní tréninkové programy, pracovní projekty a praxe v podnicích, plánování profese a příprava k povolání, volnočasové projekty strukturované s odborným vedením, psychologická individuální a skupinová práce. Mezi praktický prvek patří práce s rodiči. Pro návštěvy rodičů je k dispozici

bungalov v areálu zařízení. Dále je v této nabídce zahrnuto plánování budoucnosti, pokud jde o bydlení, školu, vzdělávání a volný čas a následná péče.

VÝZKUM - část 1/1 - česká veřejnost							
poř.č.	věk	pohlaví	stav	status	vzdělání	slyšel(a) o projektu	
						Ano	Ne
1	35	M	ženatý	pracující	střední s M		Ne
2	16	M	svobodný	student	základní		Ne
3	34	Ž	svobodná	pracující	střední s M		Ne
4	58	M	rozvedený	pracující	střední s M	Ano	
5	42	Ž	vdaná	pracující	vyšší odb.		Ne
6	55	Ž	svobodná	nezaměstnaná	základní		Ne
7	21	Ž	svobodná	studentka	střední s M		Ne
8	17	Ž	svobodná	studentka	základní		Ne
9	17	Ž	svobodná	studentka	základní		Ne
10	63	M	ženatý	důchodce	střední s M		Ne
11	46	Ž	vdaná	pracující	střední s M	Ano	
12	56	Ž	vdaná	důchodkyně	základní		Ne
13	20	M	svobodný	pracující	střední s M		Ne
14	53	M	ženatý	pracující	vysokoškolské		Ne
15	58	M	ženatý	OSVC	střední s M		Ne
16	49	Ž	vdaná	OSVC	střední s M		Ne
17	54	Ž	vdaná	pracující	základní		Ne
18	52	M	ženatý	pracující	střední s M		Ne
19	36	Ž	vdaná	pracující	střední s M		Ne
20	36	M	rozvedený	OSVC	střední s M		Ne
21	48	Ž	rozvedená	pracující	střední		Ne
22	61	M	ženatý	důchodce	střední s M	Ano	
23	41	M	ženatý	pracující	střední s M		Ne
24	19	M	svobodný	pracující	střední		Ne
25	34	M	ženatý	pracující	střední		Ne
26	29	M	svobodný	pracující+stud.	střední s M		Ne
27	18	Ž	svobodná	studentka	základní		Ne
28	44	Ž	vdaná	nezaměstnaná	střední s M	Ano	
29	44	M	ženatý	pracující	střední		Ne
30	41	M	ženatý	pracující	střední s M		Ne
31	29	M	ženatý	pracující	střední s M		Ne
32	20	M	svobodný	pracující	střední		Ne
33	40	Ž	vdaná	pracující	střední s M		Ne
34	14	M	svobodný	student	základní		Ne
35	49	Ž	vdaná	pracující	střední s M		Ne
36	56	M	rozvedený	pracující	střední s M		Ne
37	23	Ž	svobodná	pracující	střední s M		Ne
38	43	Ž	vdova	pracující	vysokoškolské	Ano	
39	37	Ž	rozvedená	pracující	střední s M		Ne
40	67	M	ženatý	důchodce	střední s M		Ne
41	15	Ž	svobodná	studentka	základní		Ne
42	35	M	ženatý	pracující	vysokoškolské		Ne
43	16	M	svobodný	student	základní		Ne
44	16	Ž	svobodná	studentka	základní		Ne
45	68	M	vdovec	důchodce	střední		Ne
46	34	Ž	vdova	pracující	vyšší odb.		Ne
47	35	Ž	svobodná	pracující	střední s M		Ne
48	39	M	rozvedený	nezaměstnaný	střední		Ne
49	64	M	ženatý	pracující	střední		Ne
50	56	Ž	vdaná	OSVC	střední s M		Ne
celkem:	26	Mužů				5	45
	24	žen					

VÝZKUM - část 1/2 - česká veřejnost							
poř.č.	věk	pohlaví	stav	status	vzdělání	slyšel(a) o projektu	
						Ano	Ne
51	44	M	ženatý	pracující	střední s M		Ne
52	21	Ž	svobodná	pracující	střední s M		Ne
53	59	Ž	vdaná	pracující	střední		Ne
54	19	Ž	svobodná	studentka	střední s M		Ne
55	14	M	svobodný	student	základní		Ne
56	26	M	svobodný	pracující	střední s M		Ne
57	30	Ž	svobodná	pracující	vyšší odborné	Ano	
58	48	M	ženatý	pracující	vysokoškolské	Ano	
59	44	Ž	vdaná	pracující	vysokoškolské	Ano	
60	16	M	svobodný	student	základní		Ne
61	49	M	rozvedený	nezaměstnaný	střední		Ne
62	57	M	rozvedený	nezaměstnaný	střední		Ne
63	29	M	svobodný	pracující	střední s M		Ne
64	71	M	vdovec	důchodce	střední		Ne
65	44	Ž	vdaná	pracující	střední s M		Ne
66	31	Ž	rozvedená	pracující	vyšší odborné	Ano	
67	69	Ž	vdova	důchodkyně	základní		Ne
68	18	Ž	svobodná	studentka	základní		Ne
69	51	Ž	vdaná	OSVC	střední		Ne
70	46	M	ženatý	pracující	střední s M		Ne
71	41	Ž	vdaná	pracující	střední s M		Ne
72	59	M	rozvedený	nezaměstnaný	základní		Ne
73	31	Ž	vdaná	pracující	vysokoškolské	Ano	
74	27	M	svobodný	pracující	střední s M		Ne
75	34	M	ženatý	pracující	vysokoškolské		Ne
76	20	Ž	svobodná	studentka	střední		Ne
77	36	M	rozvedený	OSVC	střední		Ne
78	52	Ž	vdova	pracující	střední s M		Ne
79	43	M	ženatý	pracující	střední s M		Ne
80	14	Ž	svobodná	studentka	základní		Ne
81	47	M	ženatý	pracující	střední s M		Ne
82	28	Ž	vdaná	žena v domác.	střední s M		Ne
83	22	Ž	svobodná	pracující	střední		Ne
84	15	M	svobodný	student	základní		Ne
85	16	Ž	svobodná	studentka	základní		Ne
86	24	M	svobodný	student	střední s M		Ne
87	41	Ž	vdaná	pracující	střední s M	Ano	
88	24	M	svobodný	student	vyšší odborné		Ne
89	44	Ž	rozvedená	pracující	vyšší odborné		Ne
90	37	Ž	vdaná	OSVC	vysokoškolské	Ano	
91	31	M	svobodný	pracující	střední		Ne
92	17	Ž	svobodná	studentka	základní		Ne
93	14	M	svobodný	student	základní		Ne
94	56	Ž	vdaná	pracující	střední s M		Ne
95	26	M	svobodný	pracující	střední s M		Ne
96	36	M	ženatý	pracující	střední		Ne
97	42	Ž	rozvedená	OSVC	vysokoškolské	Ano	
98	27	Ž	svobodná	pracující	střední s M		Ne
99	64	M	vdovec	důchodce	střední		Ne
100	35	Ž	vdaná	pracující	vysokoškolské		Ne
celkem:	24	Mužů				8	42
	26	žen			Celkem:	13	87

VÝZKUM - část 2/1 - česká veřejnost									
poř. č.	Co si o tomto projektu myslí					Pro zavedení projektu v ČR			
	vhodný	nehodný	reálný	nereálný	výhrady	ANO	NE	spíše NE	spíše ANO
1	ANO		ANO		ANO	ANO			
2	ANO		ANO			ANO			
3		NE		NE			NE		
4	ANO		ANO			ANO			
5	ANO		ANO			ANO			
6		NE		NE			NE		
7	ANO		ANO		ANO	ANO			
8	ANO		ANO			ANO			
9	ANO		ANO		ANO	ANO			
10		NE		NE			NE		
11	ANO		ANO		ANO	ANO			
12		NE		NE			NE		
13		NE		NE			NE		
14	ANO		ANO		ANO	ANO			
15		NE		NE			NE		
16		NE		NE			NE		
17	ANO		ANO			ANO			
18	ANO		ANO			ANO			
19		NE		NE			NE		
20		NE		NE			NE		
21		NE		NE			NE		
22	ANO		ANO			ANO			
23		NE		NE			NE		
24	ANO		ANO			ANO			
25	ANO		ANO		ANO	ANO			
26	ANO		ANO		ANO	ANO			
27		NE		NE			NE		
28	ANO		ANO			ANO			
29		NE		NE			NE		
30		NE		NE				NE	
31	ANO		ANO		ANO	ANO			
32	ANO		ANO			ANO			
33	ANO		ANO		ANO	ANO			
34	ANO		ANO			ANO			
35	ANO		ANO			ANO			
36		NE		NE			NE		
37	ANO		ANO			ANO			
38	ANO		ANO			ANO			
39	ANO		ANO		ANO	ANO			
40		NE		NE				NE	
41	ANO		ANO			ANO			
42	ANO		ANO		ANO	ANO			
43	ANO		ANO		ANO	ANO			
44	ANO		ANO		ANO	ANO			
45		NE		NE			NE		
46	ANO		ANO			ANO			
47		NE		NE			NE		
48		NE		NE			NE		
49		NE		NE			NE		
50		NE		NE			NE		
celkem:	29	21	29	21	13	29	19	2	0

VÝZKUM - část 2/2 - česká veřejnost									
poř. č.	Co si o tomto projektu myslí					Pro zavedení projektu v ČR			
	vhodný	nevhodný	reálný	nereálný	výhrady	ANO	NE	spíše NE	spíše ANO
51	ANO		ANO		ANO	ANO			
52	ANO		ANO		ANO	ANO			
53		NE		NE			NE		
54	ANO		ANO			ANO			
55	ANO		ANO						ANO
56	ANO		ANO			ANO			
57	ANO		ANO			ANO			
58	ANO		ANO			ANO			
59	ANO		ANO			ANO			
60	ANO		ANO			ANO			
61		NE		NE			NE		
62		NE		NE			NE		
63		NE		NE			NE		
64		NE		NE			NE		
65	ANO		ANO		ANO				ANO
66	ANO		ANO			ANO			
67	ANO		ANO		ANO	ANO			
68	ANO		ANO			ANO			
69		NE		NE				NE	
70	ANO		ANO		ANO	ANO			
71	ANO		ANO		ANO				ANO
72		NE		NE			NE		
73	ANO		ANO			ANO			
74	ANO		ANO		ANO				ANO
75	ANO		ANO						ANO
76		NE		NE				NE	
77	ANO		ANO		ANO				ANO
78		NE		NE			NE		
79		NE		NE			NE		
80	ANO		ANO		ANO				ANO
81	ANO		ANO			ANO			
82	ANO		ANO		ANO				ANO
83		NE		NE				NE	
84	ANO		ANO						ANO
85		NE		NE			NE		
86	ANO		ANO			ANO			
87	ANO		ANO			ANO			
88	ANO		ANO		ANO	ANO			
89	ANO		ANO		ANO	ANO			
90	ANO		ANO		ANO	ANO			
91	ANO		ANO			ANO			
92	ANO		ANO			ANO			
93	ANO		ANO			ANO			
94	ANO		ANO		ANO				ANO
95	ANO		ANO		ANO	ANO			
96		NE		NE			NE		
97	ANO		ANO		ANO	ANO			
98	ANO		ANO			ANO			
99		NE		NE			NE		
100	ANO		ANO		ANO	ANO			
celkem:	36	14	36	14	16	26	11	3	10

VÝZKUM - část 3/1 - česká veřejnost			
počet	Co od zavedení projektu očekávají respondenti, kteří projekt podporují.	počet	v %
1	dobrá spolupráce s rodinou	48	73,85%
2	dobrá koordinace mezi institucemi	41	63,08%
3	lepší dopad na psychiku mladistvého	11	16,92%
4	po absolvování zařízení pořádný život	39	60,00%
5	život bez problémů se zákonem	38	58,46%
6	zlepšení rodinných vztahů	10	15,38%
7	vzdělávání, dokončení vzdělání apod.	25	38,46%
8	smysluplné využití volného času	27	41,54%
9	aktivní účast v pracovních programech	29	44,62%
10	široká škála programů (+ různé terapie apod.)	22	33,85%
11	osvojení a získání nových návyků a dovedností	14	21,54%
12	individuální přístup ze strany personálu	28	43,08%
13	profesionální jednání a nasazení personálu	26	40,00%
14	získání nového náhledu mladistvích	27	41,54%
15	změna osobnosti mladistvého (pozitivní)	26	40,00%
16	snížení kriminality	38	58,46%
17	snížení společenské nebezpečnosti mladistvích	40	61,54%
18	nadstandardní vybavení	10	15,38%
19	při porušení přechod do vazby a vyšší trestní sazba	13	20,00%
20	preventivní účinek do budoucna	23	35,38%
21	velmi dobrá spolupráce ze strany mladistvích	18	27,69%
22	lepší a jednodušší začlenění do společnosti	7	10,77%
23	motivace mladistvích ze strany personálu	31	47,69%
24	citlivý přístup ze strany personálu	37	56,92%
25	dobrá spolupráce mezi všemi pracovníky zařízení	18	27,69%
26	větší zodpovědnost ze strany rodičů za své děti	7	10,77%
27	mladiství se poučí z svých chyb a budou se jim chtít vyvarovat	27	41,54%
28	naučí se rozlišovat co je správné a co je špatné a budou se tím řídit	27	41,54%
29	pobyt v tomto zařízení bude dobrovolný	23	35,38%
30	úspěšnost nápravy by měla být alespoň 30%	2	3,08%
31	mladiství budou po absolvování pobytu v tomto zařízení dodržovat normy	35	53,85%
32	zařízení by mělo být jen pro pečlivě vybrané jedince u kterých je náprava	12	18,46%
33	pro méně závažné trestné činy	13	20,00%
34	mladiství se srovnají a budou vědět co od života chtějí	6	9,23%
35	úspěšnost nápravy alespoň 50%	1	1,54%
36	kvalifikovaný a způsobilý personál	25	38,46%
37	pracovat s mladistvími dokud jsou schopni přijímat změnu	13	20,00%
38	osobní odhodlanost mladistvích chtít na sobě provést pozitivní změnu	25	38,46%
39	dobrá komunikace mezi mladistvími a personálem	18	27,69%
40	individuální plány	3	4,62%
41	ti co projdou tímto zařízením si budou vážit poskytnuté šance	10	15,38%
42	neustálý odborný dohled nad mladistvími po 24 hod. denně	19	29,23%
43	časová flexibilita pracovníků zařízení	8	12,31%
44	poradenství i po propuštění ze zařízení	14	21,54%
45	příprava na budoucí povolání	25	38,46%
46	vedení mladistvích k vlastní zodpovědnosti	17	26,15%
47	všichni co budou v zařízení musí ovládat český jazyk slovem i písmem	29	44,62%
48	možnost častějšího kontaktu s rodinou a přáteli	12	18,46%
49	možnost pracovního zařazení po propuštění	16	24,62%
50	maximální nasazení pracovníků, ale odpovídající platové podmínky	20	30,77%
51	kapacita na max 50 osob	2	3,08%
52	komplexní odpovídající materiální zabezpečení	21	32,31%
53	odpovídající bezpečnostní zařízení a monitorovací technika	14	21,54%

Projekt podporuje celkem 65 respondentů ze 100.

VÝZKUM - část 3/2 - česká veřejnost			
poř. č.	Respondenti, kteří souhlasí se zavedením projektu v CR, avšak mají k tomuto projektu následující výhrady	počet	v %
1	projekt bude velmi nákladný	14	48,28%
2	nastanou problémy s legislativními úpravami, potřebnými pro jeho realizaci	7	24,14%
3	možné čerpání dotace z ESF z EU	22	75,86%
4	aby se jednalo o soukromé zařízení se státním dohledem	23	79,31%
5	aby to byl státní objekt pod dohledem Ministerstva spravedlnosti	6	20,69%
6	nebude to možné zavést v krátkém období, bude potřeba více času	6	20,69%
7	neměli by zde být umístěni příliš agresivní jedinci	5	17,24%
8	tento projekt nedokáže zcela nahradit zanedbanou rodinnou výchovu	5	17,24%
9	kdo bude mít toto zařízení v kompetenci	4	13,79%
10	přísné stanovení podmínek pro přijetí	4	13,79%
11	je-li to vhodné zavádět pro tak nepočetnou skupinou	2	6,90%
12	aby mladiství (jejich rodiče) přispívali na pobyt a stravu	3	10,34%
13	riziko možné diskriminace ze strany vedení, personálu	7	24,14%
14	smyslnost projektu lze prokázat až za několik let	9	31,03%
15	aby existence zařízení nebyla krátkodobá, záruky, garance	18	62,07%
16	místo, kde bude toto zařízení umístěno	9	31,03%
17	aby sem měli přístup jen ti mladiství, kteří na sobě chtějí provést skutečnou	23	79,31%
18	aby zde byli umístěováni jen mladiství, kteří ovládají český jazyk slovem i	14	48,28%
19	100% nasazení pracovníků a zaměstnanců tohoto zařízení	25	86,21%
20	aby stát pro tento projekt uvolnil dostatek finančních prostředků	6	20,69%
21	aby toto zařízení bylo jen pro pachatele méně závažných trestných činů	17	58,62%
22	větší vstřícnost ze strany státu	8	27,59%
23	nevhodné, aby zde byli umístěni cizinci	3	10,34%
24	aby byl v tomto zařízení kvalitní tým odborníků se zkušenostmi z této oblasti	27	93,10%
25	aby do tohoto zařízení nemohli být přijati mladiství s dalšími patologickými	15	51,72%
Z celkového počtu 65 má výhrady k projektu 29 respondentů.			

VÝZKUM - část 4/1 - česká veřejnost			
poř. č.	Proč si respondenti, kteří podporují tento projekt myslí, že je vhodný, zajímavý a reálný.	počet	v %
1	umožní úspěšnou reintegraci mladistvích	26	40,00%
2	mladiství nebudou negativně ovlivňováni v průběhu pobytu v zařízení	12	18,46%
3	mohou si dokončit případně doplnit vzdělání	19	29,23%
4	naučí se novým dovednostem	26	40,00%
5	lépe využijí volný čas vhodnými aktivitami	48	73,85%
6	bude na ně pozitivně působeno	56	86,15%
7	budou motivováni ke změně postojů	52	80,00%
8	dojde k pozitivní přeměně jejich osobnosti	24	36,92%
9	nebudou trpět depresivními sklony z uvěznění	18	27,69%
10	po propuštění nebudou páchat trestnou činnost	57	87,69%
11	budou převychováni	44	67,69%
12	budou absolvovat smysluplné programy a pracovní činnosti	52	80,00%
13	bude to vhodné i pro problematické Romy	4	6,15%
14	bude veden citlivý přístup ze strany personálu	49	75,38%
15	bude tak vytvořen mezičlánek mezi podmíněným trestem a vazbou	8	12,31%
16	ve výkonu vazby a výkonu trestu se napraví cca 1/3 zde to bude více	6	9,23%
17	je to prevence i do budoucna jako předcházení trestné činnosti	34	52,31%
18	nebude docházet k poškození rodinných vztahů spíše ke stmelení	17	26,15%
19	nebudou narušeny společenské a pracovní vztahy	22	33,85%
20	nebude docházet ke společenské izolaci a sociálnímu vyloučení	26	40,00%
21	nebude docházet k sebepoškozování mladistvích jako ve vazbě	5	7,69%
22	budou mít častější kontakt s rodinou, přáteli	56	86,15%
23	kdo to myslí vážně má velikou šanci se změnit k lepšímu díky této šanci	28	43,08%
24	dobrá komunikace mladistvích s personálem	39	60,00%
25	během pobytu v tomto zařízení budou mít dostatek možností a prostoru	34	52,31%
26	naučí se nahlížet na své činy z jiného úhlu pohledu	31	47,69%
27	naučí se rozlišovat co je správné, co je špatné a budou se tím řídit	49	75,38%
28	zařízení poslouží jako vhodný odrazový můstek k lepšímu zítřku	10	15,38%
29	budou absolvovat individuální i skupinové terapie	51	78,46%
30	budou pod nepřetržitým odborným dohledem a budou mít k dispozici	34	52,31%
31	budou mít k dispozici zkušené a vstřícné pracovníky	32	49,23%
32	možný přínos i pro penologii a kriminologii	2	3,08%
33	mladiství se nebudou uzavírat do sebe a budou ochotnější spolupracovat	14	21,54%
34	mladiství budou motivováni a vedeni k vlastní zodpovědnosti	35	53,85%
35	je třeba na mladistvé působit, dokud jsou ochotni naslouchat a přijmout změnu	47	72,31%
36	naučí se věřit v sebe sama	3	4,62%
37	budou tam obdobné podmínky jako v reálném životě	17	26,15%
38	naučí se a osvojí si mnoho nově získaných dovedností	42	64,62%

Ze 100 respondentů si 65 myslí, že je tento projekt vhodný, zajímavý a reálný.

VÝZKUM - část 4/2 - česká veřejnost			
poř. č.	Proč si respondenti, kteří nepodporují tento projekt myslí, že není vhodný, je nezajímavý a není reálný.	počet	v %
1	projekt je velmi nákladný a investice je nenávratná	12	34,29%
2	projekt jen zanedbatelnou měrou ovlivní kriminalitu delikventní mládeže	32	91,43%
3	mladiství budou po propuštění opětovně páchat trestnou činnost	18	51,43%
4	zařízení bude spíše poskytovat hotelové služby než napravovat mladistvé	7	20,00%
5	za tak krátkou dobu se nenaučí vlastní zodpovědnosti	4	1,43%
6	pokud to má být hrazeno ze státních prostředků pak je to nereálné	9	25,71%
7	proč by toto zařízení mělo být financováno ze státních prostředků	6	17,14%
8	když rodiče nedokáží ohlídat beztrestnost svých dětí, pak toto zařízení to	14	40,00%
9	pobyt v tomto zařízení bude příliš krátký na provedení potřebné změny	12	34,29%
10	upřednotňují tvrdší postihy než omezení pohybu	4	11,43%
11	měli by se tam lépe než někteří občané, kteří nepáchají trestnou činnost a	2	5,71%
12	příliš mnoho možností nepůsobí kázeňsky vhodně	1	2,86%
13	současná zařízení postačí, není nutné pro tuto cílovou skupinu vytvářet nová	5	14,29%
14	chybí potřebná legislativa a státníci nejeví příliš zájmu této problematice	9	25,71%
15	může zde docházet ke korupci a upřednostňování významnějších jedinců	6	17,14%
16	musel by se změnit přístup orgánů činných v trestním řízení	8	22,86%
17	vynaložené úsilí by bylo mnohonásobně vyšší než požadovaný výsledek	18	51,43%
18	získané prostředky by měli být investovány do rekonstrukcí	13	37,14%
19	mladiství potřebují spíše tvrdší kázeňské tresty než volnost	3	8,57%
20	co funguje v SRN nemusí zdaleka fungovat v ČR	7	20,00%
21	mladiství mají už tak mnoho výhod, proč jim ustupovat	3	8,57%
22	volnost pro mládež kriminalitu spíše zvýší než sníží	1	2,86%
23	plytvání státními prostředky	4	11,43%
24	pokud to někdo chce, ať si to vytvoří soukromě na své náklady	3	8,57%
25	nevěřím, že personál bude odvádět 100% práci, budou si to ulehčovat	5	14,29%
26	mnoho administrativy nepovede ke kvalitní práci s mladistvými	4	11,43%
27	ať uberou administrativu současným vychovatelům a budou mít více času	2	5,71%
28	vzniknou jen nová velmi dobře placená pracovní místa	4	11,43%
29	vysoké náklady na odborný personál	3	8,57%

Ze 100 respondentů si 35 myslí, že je tento projekt nevhodný, nezajímavý a nereálný.